

Vallan tasa-arvoa

Naiset ja miehet päätöksenteossa

Tilastokeskus
Tilastoarkisto

Vallan tasa-arvoa

Naiset ja miehet päätöksenteossa

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:
Marjut Pietiläinen (09) 1734 2798
Tarja Palmu (09) 1734 2270

Kansikuva – Pämbild – Cover photograph: Hanna Varis
Kannen suunnittelu – pärmpianering – cover design: Irene Matis
Taitto – ombrytning – layout: Eeva-Liisa Repo

© 2009 *Tilastokeskus ja kirjoittajat*
Statistikcentralen och författarna
Statistics Finland and authors

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.
Uppgifterna får lånas med uppgivande av Statistikcentralen som källa.
Quoting is encouraged provided Statistics Finland is acknowledged as the source.

ISBN 978-952-244-108-9

"Niitä naisten toimia, joita eniten tarvitaan, tarjoaa kilpailun vapaa toiminta-ala mitä pätevimpien syiden nojalla heidän suoritettavikseen; ja heitä tarvitaan eniten niissä toimissa, joihin he parhaiten kykenevät. Kun näitä toimia heille osoitellaan, niin molempien sukupuolten yhtyneet kyvyt voidaan käyttää yleensä niin, että saadaan suurin määrä arvokasta tulosta."

John Stuart Mill: Naisen asema s. 34 kohta 24.

(Suomentanut Lyyli Vihervaara v. 1906)

Alkusanat

Tämä julkaisu esittelee päätöksentekoindikaattoreita, joiden tarkoitus on tuoda esiin naisten ja miesten asema ja valikoituminen johtotehtäviin poliittisissa ja hallinnollisissa johtoelimissä sekä niiden keskeisissä työryhmissä ja toimikunnissa. Julkaisussa käsitellään valtion-, kunnallis- ja aluehallinnon, korkeakoululaitoksen, oikeuslaitoksen, poliisin, puolustusvoimien, työmarkkinajärjestöjen ja muiden keskeisten järjestöjen, median, yksityisten yritysten sekä evankelisuterilaisen ja ortodoksisen kirkon johtoa. Yhtenä tarkastelun kohteena on myös johtajien ammattiryhmä.

Edellinen päätöksentekoa käsittelevä julkaisu *Naiset ja miehet vallankahvassa* ilmestyi vuonna 2000. Julkaisun oli tarkoitus vastata Pekingissä vuonna 1995 pidetyssä YK:n neljännessä naisten maailmankonferenssissa laaditun toimintaohjelman tavoitteisiin naisten aseman edistämiseksi tilastojen osalta: kehittää erilaisia indikaattoreita kuvaamaan sukupuolten asemaa sekä tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua valtarakenteiden toimintaan ja päätöksentekoon. Julkaisu pyrki luomaan pohjan päätöksentekoindikaattoreiden säännölliselle, tietyn väliajoin toteutettavalle keräämiselle. Tämä julkaisu jatkaa edellisen julkaisun aloittamaa linjaa ja kuvaa ja seuraa päätöksentekoa ja siinä tapahtuneita muutoksia sukupuolinäkökulmasta.

Tämän julkaisun on tarkoitus osaltaan vastata pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa nostettuihin naisjohtajuutta koskeviin kysymyksiin, mutta myös tuottaa vertailukelpoista aineistoa päätöksenteosta. Vertailtavuuden takia osa tarkasteluista on pyritty pitämään samanlaisina kuin aiemmassa julkaisussa.

Julkaisun on toimittanut suunnittelija Marjut Pietiläinen. Tietojen keruusta ovat vastanneet aktuaari Tarja Palmu ja tilastonlaatija Irja Kytö, joka on myös tehnyt julkaisun kuvat. Julkaisun laadintaan on osallistunut myös korkeakouluharjoittelija Marja Helminen. Julkaisun tukiryhmänä on toiminut tasa-arvotilastojen asiantuntijaryhmä, jolta on saatu arvokkaita ideoita ja kommentteja julkaisuun. Julkaisun on taittanut Eeva-Liisa Repo.

Helsingissä kesäkuussa 2009

Jari Tarkoma

Tilastojohtaja

Sisällys

Alkusanat	3
Tiivistelmä	7
1 Poliittinen päätöksenteko	9
Valtakunnan taso	9
Presidentti	9
Eduskunta	10
Hallitus	14
Alue- ja paikallistaso	16
Kuntataso	16
Maakuntataso	18
Euroopan unionin päätöksentekuelimet	19
Euroopan parlamentti	19
Euroopan unionin neuvosto eli EU:n ministerineuvosto	20
Eurooppa-neuvosto	21
Puoluejohto	21
2 Julkishallinto	23
Valtion hallinto	23
Ministeriöiden, keskusvirastojen ja niitä vastaavien laitosten johto	23
Alue- ja paikallistason hallinto	27
Kaupunkien ja kuntien johtajat	27
Lääninhallinto ja maakuntataso	28
Muu aluehallinto	29
Euroopan unionin hallinto- ja valmistelu-elinten suomalaiset	31
Suurlähettiläät	34
3 Korkeakoulut, yliopistot ja tiedelaitos	35
Väestön koulutus rakenne	35
Yliopistot ja korkeakoulut	39
Tutkimushenkilökunta	40
Tiedelaitos	42
Suomen Akatemia	42
Säätöiden ja rahastojen neuvottelukunta	44
Tekes	45
Sitra	45
4 Oikeuslaitos, poliisi ja puolustusvoimat	46
Oikeuslaitos	46
Korkein oikeus	46
Korkein hallinto-oikeus	46
Hovioikeudet	47
Käräjäoikeus	47

Hallinto-oikeudet	49
Erityistuomioistuimet	49
Poliisi	50
Puolustusvoimat	52
5 Järjestöt	55
Työmarkkinajärjestöt	55
Työntekijäjärjestöt	55
Työnantajajärjestöt	57
Muut järjestöt	59
Liikuntajärjestöt	61
6 Kulttuurin päättäjät	67
7 Johtajat	70
Johtajat ja ylimmät virkamiehet	70
Johtajien sektori	72
Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutus	72
Esimiehet	76
8 Yritykset	80
Pörssiyhtiöiden hallitukset	80
Suuret pörssiyhtiöt	80
Keskisuuret pörssiyhtiöt	81
Pienet pörssiyhtiöt	81
Pörssiyhtiöiden sukupuoli- ja ikäjakauma	81
Valtionyhtiöt	82
Yrittäjät	83
Toimiala	83
Ikärakenne	85
Koulutusaste	85
Yrittäjänäisten Keskusliitto	86
Naisyrittäjyyskeskus	87
Palkittuja naisyrittäjiä	87
9 Media	89
10 Kirkko	92
Lähteitä	95

Tiivistelmä

Tässä julkaisussa on tarkasteltu suomalaisten naisten ja miesten tasa-arvoa päätöksenteossa. Edellinen päätöksentekoon liittyvä julkaisu tehtiin vuonna 2000. Vuoteen 2000 verrattuna monet asiat ovat muuttuneet, mutta eivät ehkä aina odotetulla tavalla. Kehitykseen ovat osaltaan vaikuttaneet tasa-arvolaki ja kiintiöperiaatteet.

Naisten osuus kansanedustajista on suurempi kuin koskaan aiemmin, 42 prosenttia. Eduskunnan puhemiesneuvostossa naisten osuus jää vielä viidennekseen eikä tähän viidennekseen kuulu yhtään puhemiestä tai varapuhemiestä. Eduskunnan valiokuntien jäsenistä naisia on 40 prosenttia, mutta puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista naisia on vain viidenes. Hallituksessa oli vuonna 2007 ensimmäistä kertaa naisennemmistö, kun valtioneuvoston jäsenistä peräti 60 prosenttia oli naisia.

Kunnallisvaaleissa 2008 valituista naisia oli 36,7 prosenttia. Osuus on ollut melko tasaisessa kasvussa. Vuonna 2009 Suomesta Europarlamenttiin valituista edustajista naisten osuus oli 62 prosenttia eli suurempi kuin koskaan aiemmin.

Naisten osuus eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden johtopaikoilla on kasvanut viime vuosina. Puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista jo yli puolet on naisia, mutta useammin naiset ovat kuitenkin varapuheenjohtajina kuin puheenjohtajina.

Julkishallinnossa naisten osuudet ovat viime vuosina kasvaneet kansliapäälliköiden, valtiosihteereiden ja osastopäälliköiden joukossa. Kansliapäälliköistä ja valtiosihteereistä kolmannes oli naisia vuonna 2007 ja alivaltiosihteereistä naisia oli puolet. Osastopäälliköistä naisia oli hieman yli viidenes. Valtion keskushallinnon johtopaikoilla naisia oli lähes 40 prosenttia vuonna 2006.

Kaupungin- ja kunnanjohtajina on edelleen hyvin vähän naisia. Kaupunginjohtajista 11 prosenttia oli naisia vuonna 2008 ja kunnanjohtajista 16 prosenttia. Maakuntajohtajista vain kaksi on naisia.

Naiset kouluttautuvat Suomessa korkeasti ja ovat ohittaneet miehet osuudellaan korkeakoulututkinnon suorittamisessa. Kuitenkaan naisten osuus korkeakoulujen ja tiedelaitoksen johdossa ei ole samaa luokkaa. Korkeakoulujen rehtoreista neljännes on naisia. Suomen Akatemian tieteellisissä toimikunnissa noudatetaan kiintiöperiaatetta ja niiden jäsenistä 48 prosenttia onkin naisia. Myös akatemiaturkijoista naisia on 41 prosenttia, mutta akatemiaprofessoreista naisia on vain 13 prosenttia.

Korkeimman oikeuden jäsenistä naisia on hieman alle kolmannes. Naisten osuus korkeimman hallinto-oikeuden hallintoneuvoksista on nykyisin 40 prosenttia, joten osuus on kasvanut 10 prosenttiyksiköllä vuodesta 2000. Kaikki hoivioikeuksien presidentit ovat miehiä.

Poliisin tehtävissä naisia on toistaiseksi vielä melko vähän ja poliisijohdossa sitäkin vähemmän. Alipäällystössä ja päällystössä naisten osuus on kuusi prosenttia ja päälliköistä vain kaksi prosenttia on naisia. Myös puolustusvoimien upseereissa, opistoupseereissa ja erikoisupseereissa on hyvin vähän naisia. Puolustusvoi-

mien aselajien komentajat ja kenraalikuntaan kuuluvat ovat kaikki miehiä. Tosin varusmiespalvelun aloittaa vuosittain vain noin 400 naista.

Työllisistä lähes puolet on naisia, mutta edelleen naiset ovat vähemmistönä johtotehtävissä. Johtajista ja ylimmistä virkamiehistä vajaa kolmannes oli naisia vuonna 2006. Suhteellisesti eniten naisia on hotellinjohtajina ja ravintolapäälliköinä, henkilöstöjohtajina, talous- ja hallintojohtajina, mainos- ja tiedotusjohtajina sekä järjestöjohtajina.

Naisjohtajia on eniten kunta-alalla, missä naisia on puolet johtajista. Valtiolla naisia on 40 prosenttia johtajista. Suhteellisesti vähiten naisjohtajia on valtio-enemmistöisissä osakeyhtiöissä. Naisjohtajien yleisimmät toimialat ovat majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Miesjohtajilla yleisin toimiala on rakentaminen. Naisjohtajien yleisimmät koulutusalat ovat terveystieteiden ja sosiaalialan koulutus sekä kasvatustieteellinen ja opettajankoulutus. Miesjohtajien yleisin koulutusala on tekniikka.

Naisia oli mukana vain puolessa pörssiyhtiöiden hallituksista. Naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituksissa oli 12 prosenttia. Naisten hallussa olevat hallituspaikat keskittyvät yrityksiin, joissa valtiolla ja kunnilla on vahva omistus. Suurimpien pörssiyhtiöiden hallitusten jäsenistä naisia oli 21,4 prosenttia. Keskisuurissa pörssiyhtiöissä naisten osuus hallitusten jäsenistä oli vain 8,4 prosenttia. Pienissä pörssiyhtiöissä naisten osuus jäi tätäkin alhaisemmaksi eli 7,5 prosenttiin. Yhteensä 61 pienestä pörssiyhtiöstä 42:ssa ei ollut lainkaan naisia hallituksessa. Valtionyhtiöiden hallitusten jäsenistä naisia oli kolmannes vuonna 2008.

Yrittäjistä neljäsosa toimi maataloudessa ja heistä noin kolmannes oli naisia. Naisyrittäjävaltaisimpia toimialoja olivat yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut sekä terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut, mutta myös majoitus- ja ravitsemistoiminnan yrittäjistä hieman yli puolet oli naisia.

Sanomalehtien päätoimittajien joukossa naisia ei edelleenkään juuri näy. Myös muiden lehtien päätoimittajista yli puolet on miehiä. Radion ja television esimiesammatit ovat tuotantopäälliköitä lukuun ottamatta miesenemmistöisiä. Kustannusalan esimiesammatit ovat puolestaan hyvin naisenemmistöisiä.

Kirkkojen suhtautumisessa naisiin ja naisten pääsyssä kirkon tehtäviin on eroja. Naisten osuus kirkon tehtävissä on kasvanut, mutta naisten osuus kirkon ylimmissä tehtävissä on edelleen melko pieni. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pastoreista naisia on jo yli puolet, mutta kirkkoherroista vain yhdeksän prosenttia. Kirkkohallituksessa naisia on hieman alle puolet, mutta kirkolliskokousedustajista vain 28 prosenttia on naisia. Hallintotehtävissä, kuten lapsityön johtajista, henkilöstöpäälliköistä ja talouspäälliköistä, naisten osuus on suurin. Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokousedustajista ja kirkollishallituksen edustajista naisia on alle 30 prosenttia. Suomen Ekumeenisen Neuvoston hallituksessa naisia on kolmannes.

Asiasanat: tasa-arvo, naiset, miehet, naisten asema, miesten asema, päätöksenteko

1 Poliittinen päätöksenteko

Valtakunnan taso

Suomen ylimmät valtioelimet ovat eduskunta, tasavallan presidentti ja valtioneuvosto (hallitus). Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta. Hallitusvaltaa käyttävät tasavallan presidentti sekä valtioneuvosto, jonka jäsenten tulee nauttia eduskunnan luottamusta.

Presidentti

Presidentin tehtävät

Tasavallan presidentin tehtävät liittyvät ennen muuta ulkopoliittikkaan. Presidentti johtaa Suomen ulkopoliittikkaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa.

Presidentti tekee valtaosan päätöksistään valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Hän nimittää eduskunnan valitseman pääministerin sekä muut ministerit pääministerin ehdotuksen mukaisesti. Presidentti vahvistaa eduskunnan hyväksymät lait ja voi tietyissä asioissa antaa asetuksia eduskunnan säätämän lain nojalla.

Presidentti myös nimittää tuomarit ja valtion korkeimmat virkamiehet. Hän voi yksittäisessä tapauksessa armahtaa tuomioistuimen määräämästä rangaistuksesta joko kokonaan tai osittain. Presidentti on puolustusvoimien ylipäällikkö. Sodasta ja rauhasta presidentti päättää eduskunnan suostumuksella.

Presidentinvaali

Suomen Perustuslain 54§:n mukaan tasavallan presidentin valitsee Suomen kansa välittömällä (suoralla) vaalilla syntyperäisistä Suomen kansalaisista kuuden vuoden pituiseksi toimikaudeksi. Sama henkilö voidaan valita presidentiksi enintään kahdeksi peräkkäiseksi toimikaudeksi.

Presidentti valitaan suoralla, tarvittaessa kaksivaiheisella vaalilla. Vaalipäivä on vaalivuoden tammikuun kolmas sunnuntai. Mikäli joku ehdokkaista saa jo tässä (ensimmäisessä) vaalissa yli puolet annetuista (hyväksytyistä) äänistä, tulee hän valituksi presidentiksi. Jos näin ei käy, toimitetaan kahden viikon kuluttua sunnuntaina toinen vaali kahden ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saaneen ehdokkaan kesken. Toisessa vaalissa enemmän ääniä saanut ehdokas valitaan presidentiksi. Jos vaaliin asetetaan vain yksi ehdokas, tulee tämä valituksi ilman vaalia. Presidentti ryhtyy toimeensa valitsemista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä.

Vuoden 2006 presidentinvaaliin asetettiin kahdeksan ehdokasta, joista seitsemän oli puolueiden ehdokkaita ja yksi valitsijayhdistyksen asettama ehdokas. Naisehdokkaita oli kaksi. Sosialidemokraattisen puolueen ehdokas Tarja Halonen ja Kokoomuksen Sauli Niinistö selviytyivät vaalin toiselle kierrokselle. Kolmanneksi tuli Suomen Keskustan ehdokas Matti Vanhanen, neljänneksi Vihreän Liiton ehdokas Heidi Hautala ja viidenneksi Perussuomalaisten ehdokas Timo Soini. Kristillisdemokraattien Bjarne Kallis, Ruotsalaisen kansanpuolueen Henrik

Lax ja puolueisiin kuulumaton Arto Lahti saivat yhteensä neljä prosenttia annetuista äänistä. Ehdokkaista kaksi, Tarja Halonen ja Heidi Hautala olivat ehdokaina myös edellisessä vuoden 2000 presidentinvaalissa.

Suoralla kaksivaiheisella vaalilla on valittu kaksi viimeisintä presidenttiä: vuonna 1994 Martti Ahtisaari ja vuosina 2000 ja 2006 Tarja Halonen.

Suomen ensimmäinen naispresidenttiehdokas oli Helvi Sipilä vuonna 1982. Suomen nykyinen presidentti Tarja Halonen on yhdestoista presidentti ja ensimmäinen nainen presidenttinä. Tasavallan presidentti valitaan välittömällä kansanvaalilla. Seuraava presidentinvaali toimitetaan vuonna 2012.

Eduskunta

Kansanedustajat

Naiset saivat Suomessa äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden vuonna 1906 ja ensimmäiset naiset valittiin valtiopäiville vuonna 1907. Tuolloin 200 edustajasta 19 oli naisia (9,5 %). Naisten osuus on sen jälkeen noussut, mutta ennen 1970-luvun alun vaaleja naisia oli eduskunnassa jatkuvasti alle 20 prosenttia. Sen jälkeen naisten osuus on kohonnut.

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa naisia valittiin kansanedustajiksi 84, mikä on 42 prosenttia kaikista kansanedustajista, ja enemmän kuin koskaan aiemmin.

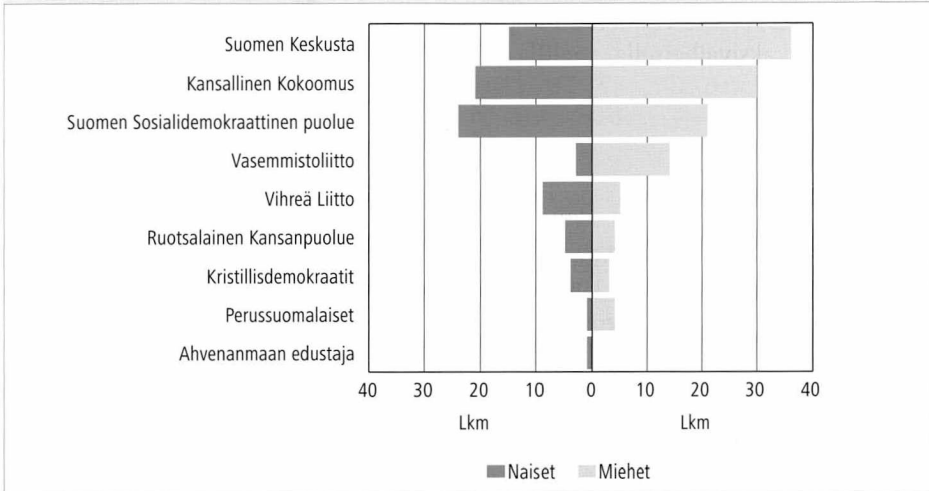
Puolueittain tarkasteltuna naisia oli vuonna 2009 kansanedustajana lukumääräisesti eniten Suomen Sosiaalidemokraattisessa puolueessa. Osuutena puolueen kansanedustajista naiskansanedustajia oli eniten Vihreässä Liitossa, jonka kansanedustajista 64 prosenttia oli naisia. Miesvaltaisain puolue oli Vasemmistoliitto, jonka kansanedustajista 82 prosenttia oli miehiä. Myös Perussuomalaisen kan-

Taulukko 1.1 Eduskuntaan valitut 1907–2007

Vuosi	Naiset		Miehet		Vuosi	Naiset		Miehet	
	lkm	%	lkm	%		lkm	%	lkm	%
2007	84	42,0	116	58,0	1939	16	8,0	184	92,0
2003	75	37,5	125	62,5	1936	16	8,0	184	92,0
1999	74	37,0	126	63,0	1933	14	7,0	186	93,0
1995	67	33,5	133	66,5	1930	11	5,5	189	94,5
1991	77	38,5	123	61,5	1929	15	7,5	185	92,5
1987	63	31,5	137	68,5	1927	17	8,5	183	91,5
1983	62	31,0	138	69,0	1924	17	8,5	183	91,5
1979	52	26,0	148	74,0	1922	20	10,0	180	90,0
1975	46	23,0	154	77,0	1919	17	8,5	183	91,5
1972	43	21,5	157	78,5	1916	24	12,0	176	88,0
1970	43	21,5	157	78,5	1917	18	9,0	182	91,0
1966	33	16,5	167	83,5	1913	21	10,5	179	89,5
1962	27	13,5	173	86,5	1911	14	7,0	186	93,0
1958	28	14,0	172	86,0	1910	17	8,5	183	91,5
1954	30	15,0	170	85,0	1909	21	10,5	179	89,5
1951	29	14,5	171	85,5	1908	25	12,5	175	87,5
1948	24	12,0	176	88,0	1907	19	9,5	181	90,5
1945	17	8,5	183	91,5					

Lähde: Vaalitilastot, Tilastokeskus

Kuvio 1.1 Kansanedustajat 2009

Lähde: Suomen Eduskunta

Taulukko 1.2 Kansanedustajat eduskuntaryhmittäin 2009

Eduskuntaryhmä	Naisia	%	Miehiä	%	Yhteensä
Kansallinen Kokoomus	21	41 %	30	59 %	51
Suomen Keskusta	15	29 %	36	71 %	51
Suomen Sosialidemokraattinen puolue	24	53 %	21	47 %	45
Vasemmistoliitto	3	18 %	14	82 %	17
Vihreä Liitto	9	64 %	5	36 %	14
Ruotsalainen Kansanpuolue	6	60 %	4	40 %	10
Kristillisdemokraatit	4	57 %	3	43 %	7
Perussuomalaiset	1	20 %	4	80 %	5
Yhteensä	83	42 %	117	59 %	200

Lähde: Suomen Eduskunta

sanedustajista 80 prosenttia oli miehiä. Kansanedustajien kokonaismäärän ollessa pieni osuudet muuttuvat hyvinkin paljon jo yhden edustajan vaihtuessa.

Eduskuntaryhmistä Sosiaalidemokraattien, Vihreiden, Ruotsalaisen ja Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmissä naisia on enemmän kuin puolet ryhmän jäsenistä. Tasaisimmin sukupuolen mukaan on jakautunut Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, jonka jäsenistä 53 prosenttia on naisia. Keskustan eduskuntaryhmän jäsenistä naisia on 29 prosenttia. Pienimmät naisten osuudet ovat Perussuomalaisen (20 %) ja Vasemmistoliiton (18 %) eduskuntaryhmissä.

Eduskuntaryhmän työtä ohjaa puheenjohtajisto, jonka muodostavat puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Eduskuntaryhmien puheenjohtajista puolet on naisia ja varapuheenjohtajista 41 prosenttia.

Puhemiehistö

Eduskunnan työtä johtavat eduskunnan puhemies ja kaksi varapuhemiestä. Eduskunnan puhemiehinä vuoden 2009 valtiopäivillä toimii kolme miestä: puhemies Sauli Niinistö, ensimmäinen varapuhemies Seppo Kääriäinen ja toinen

Taulukko 1.3 Puhemiesneuvoston jäsenet 1.4.2009

	Nainen	Mies	Yhteensä
Puhemies		1	1
I varapuhemies		1	1
II varapuhemies		1	1
Muut jäsenet	4	12	16
Yhteensä	4	15	19
%	21,1	78,9	100

Lähde: Suomen Eduskunta

varapuhemies Johannes Koskinen. Nainen valittiin ensimmäisen kerran eduskunnan puhemieheksi vuonna 1994. Puhemiehistön keskeisin tehtävä on johtaa täysistuntoja. Puhemies myöntää täysistunnoissa puheenvuorot ja vastauspuheenvuorot, tekee äänestysesitykset sekä päättää asioiden lopullisesta käsittelyjärjestyksestä. Puhemiehistö toimii myös eduskunnan keskeisimpien toimielinten eli puhemiesneuvoston ja kansliatoimikunnan puheenjohtajistona. Lisäksi puhemiehistön tehtäviin kuuluu täysistuntojen pöytäkirjojen tarkistaminen ja eduskunnan vastausten ja kirjelmien allekirjoittaminen.

Eduskunnan puhemiesneuvosto koostuu puhemiehistä ja valiokuntien puheenjohtajista. Puhemiesneuvoston 19 jäsenestä vain neljä on naisia (21 %). Puhemiesneuvoston tehtävät keskittyvät eduskunnan täysistuntoasioihin. Puhemiesneuvosto antaa ohjeita täysistunnossa noudatettavista menettelyistä (esim. valiokuntaan lähettämisehdotukset ja puheenvuorokäytännöt), hyväksyy täysistuntosuunnitelmat sekä päättää täysistuntotyötä koskevista poissaololuvista. Lisäksi se antaa yleisohjeita valiokuntatyöstä sekä toimii puhemiehen neuvoa-antavana elimenä.

Puhemiesneuvosto kokoontuu puhemiesneuvoston kokoushuoneessa ennen täysistunnon alkua. Kokouksessa käydään läpi täysistunnossa käsiteltävänä olevat asiat ja niihin liittyvät ehdotukset. Puhemiesneuvoston esittelijänä toimii eduskunnan pääsihteeri ja sihteerinä eduskunnan lainsäädäntöjohtaja, jotka kumpikin ovat miehiä.

Valiokunnat

Valiokuntalaitos on eduskunnan täysistuntoja näkymättömämpi osa. Sillä on kuitenkin suuri merkitys eduskunnan lainsäädäntötyössä, sillä eduskunnan ratkaisut tehdään pääosin valiokunnissa laadittujen mietintöjen pohjalta.

Eduskunnassa on yhteensä 16 pysyvää valiokuntaa: 15 pysyvää erikoisvaliokuntaa ja erityisesti EU-asioita käsittelevä suuri valiokunta. Erikoisvaliokuntien tehtäviin kuuluu valmistella täysistuntokäsittelyä varten mm. hallituksen esityksiä, lakialoitteita, kertomuksia ja valtioneuvoston selontekoja. Myös pyydettyjen lausuntojen antaminen kuuluu valiokuntien tehtäviin. Jokainen valiokunta käsittelee pääsääntöisesti sitä vastaavan ministeriön hallinnonalaan kuuluvia asioita. Eduskunta voi lisäksi asettaa tilapäisen valiokunnan suorittamaan tiettyä tehtävää (Eduskunnan työjärjestys 2000, 7 §).

Valiokunnan toimikausi on vaalikausi eli neljä vuotta. Valiokunnan kokoonpano vastaa eduskuntaryhmien voimasuhteita. Vaalien jälkeen eduskuntaryhmät sopivat valiokuntien jäsenistä eduskunnan voimasuhteiden mukaisesti. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta jokaiseen valiokuntaan valitaan 17 jäsentä ja 9 varajäsentä. Poikkeuksina ovat valtiovainvaliokunta, jossa on 21 jäsentä ja 19

varajäsentä, tarkastusvaliokunta, jossa on 11 jäsentä ja 6 varajäsentä sekä suuri valiokunta, jossa on 25 jäsentä ja 13 varajäsentä.

Valiokunta on päätösvaltainen silloin, kun paikalla on vähintään kaksi kolmasosaa jäsenistä. Kukin kansanedustaja kuuluu keskimäärin kahteen valiokuntaan. Puhemies ja ministereinä toimivat kansanedustajat eivät ole valiokuntien jäseniä, kuten eivät yleensä myöskään varapuhemiehet.

Suuressa valiokunnassa on 25 jäsentä, valtiovarainvaliokunnassa 21, tarkastusvaliokunnassa 11 ja muissa 17.

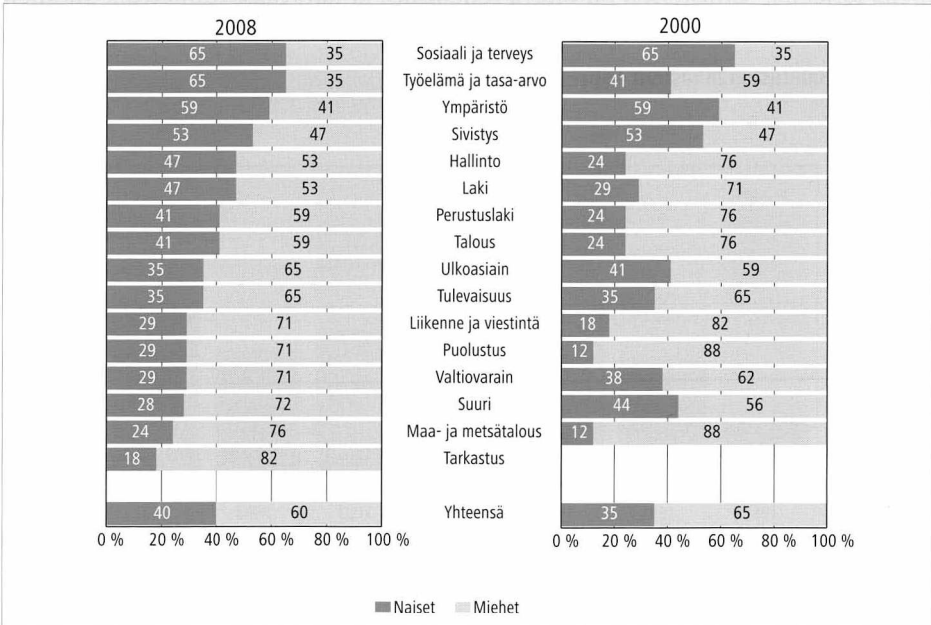
Valiokuntien puheenjohtajista 4 on naista ja 12 miestä, varapuheenjohtajista 3 naista ja 14 miestä (suuressa valiokunnassa on kaksi varapuheenjohtajaa).

Vuonna 2008 eduskunnan valiokuntien jäsenistä 40 prosenttia oli naisia. Osuus kasvoi vuodesta 2000 viidellä prosenttiyksiköllä. Valiokuntien puheenjohtajista naisia oli neljännes ja varapuheenjohtajista alle viidennes (18 %).

Vuonna 2008 selkeä naisenemmistö oli kahdessa valiokunnassa ja kahdeksan valiokuntaa oli selkeästi miesvaltaista. Kuusi valiokuntaa oli "tasa-arvovaliokuntia", joissa sukupuolijakauma oli 40–60 prosentin välillä. Valiokunnista naisvaltaisia (jäsenistä yli 60 % naisia) olivat sosiaali- ja terveysvaliokunta sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, joiden jäsenistä 65 prosenttia oli naisia. Myös ympäristö- ja sivistysvaliokunnissa naisia oli yli puolet. Naisten osuus oli kaikkein pienin tarkastusvaliokunnassa, mutta jäi alle 30 prosentin myös maa- ja metsätalousvaliokunnassa, suuressa valiokunnassa, valtiovarainvaliokunnassa, puolustusvaliokunnassa ja liikenne- ja viestintävaliokunnassa.

Vuoteen 2000 verrattuna valiokuntien sukupuolijakaumissa on tapahtunut muutoksia. Naisten ja miesten osuudet ovat pysyneet samoina sosiaali- ja terveys-

Kuvio 1.2 Eduskunnan valiokuntien kokoonpanto vuosina 2008 ja 2000

Lähde: Suomen Eduskunta

ympäristö-, sivistys- ja tulevaisuusvaliokunnissa. Valiokuntia, joissa naisten osuus on kasvanut, ovat työelämä- ja tasa-arvovaliokunta (41→65%), hallintovaliokunta (24→47%), perustuslakivaliokunta (24→41 %), talousvaliokunta (24→41%), puolustusvaliokunta (12→29%) ja maa- ja metsätalousvaliokunta (12→24%). Entisessä liikennevaliokunnassa naisia oli 12 prosenttia ja nykyisessä liikenne- ja viestintävaliokunnassa 29 prosenttia. Kolmessa valiokunnassa naisten osuus on pienentynyt vuoteen 2000 verrattuna: ulkoasiainvaliokunnassa (41→35%), valtiovain valiokunnassa (38→29%) ja suuressa valiokunnassa (44→28%).

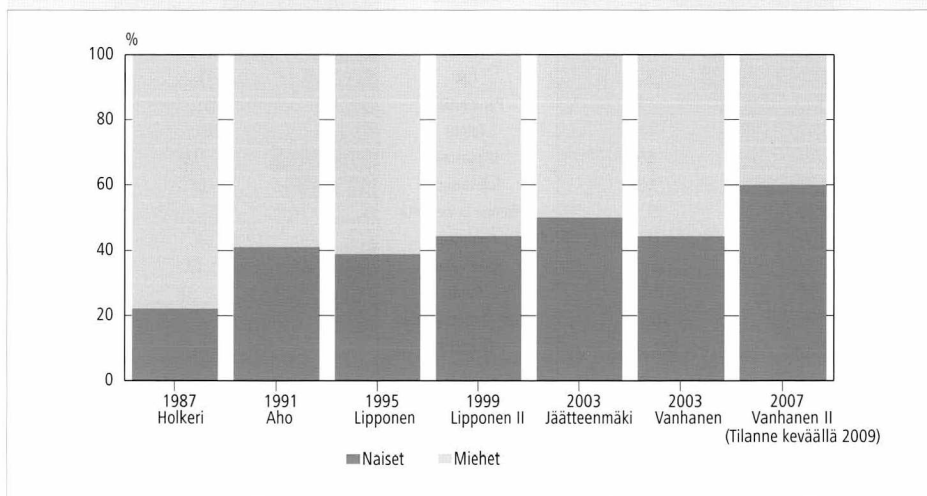
Forstén (2005) on tarkastellut eduskunnan valiokuntalaitosta pitkittäistutkimuksessaan (1945–2005) ja todennut nais- ja mieskansanedustajien rekrytoidun eri valiokuntiin. Historiallisissa tarkastelussa liikenne-, puolustus-, maa- ja metsätalousvaliokunta sekä pankkivaliokunta ovat olleet miesvaltaisia valiokuntia. Ympäristö-, työasiain-, talous-, sivistys- ja sosiaalivaliokunta ovat puolestaan olleet naisvaltaisimpia. (Holli & Saari, s. 34)

Hallitus

Eduskunta valitsee pääministerin, jonka tasavallan presidentti nimittää. Muut ministerit presidentti nimittää pääministerin ehdotuksen mukaisesti. Ennen pääministerin valintaa eduskuntaryhmät neuvottelevat hallitusohjelmasta ja valtioneuvoston kokoonpanosta. Näiden neuvottelujen tuloksen perusteella, kuultuaan eduskunnan puhemiestä presidentti antaa eduskunnalle tiedon pääministeriehdokkaasta. Ehdokas valitaan pääministeriksi, jos eduskunnassa toimitetussa avoimessa äänestyksessä enemmän kuin puolet annetuista äänistä on kannattanut hänen valitsemistaan.

Valtioneuvoston jäsenet nimitetään tehtäviinsä tasavallan presidentin avoimella kirjeellä. Ministerien on oltava rehellisiksi ja taitavaksi tunnettuja Suomen

Kuvio 1.3 Hallitusten ministerit 1987–2009

Lähde: Valtioneuvoston kanslia

kansalaisia. Presidentti myöntää pyynnöstä eron valtioneuvostolle tai sen jäsenelle. Jos koko valtioneuvosto tai sen jäsen ei nauti eduskunnan luottamusta, presidentti myöntää eron ilman pyyntöä. Pääministerin aloitteesta presidentti voi myöntää ministerille eron myös muusta syystä.

Tasavallan presidentti nimitti 19. huhtikuuta 2007 pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen, joka on itsenäisen Suomen 70. hallitus. Hallitus on Suomen Keskustan, Kansallisen Kokoomuksen, Vihreän liiton ja Ruotsalaisen kansanpuolueen muodostama enemmistöhallitus. Ministereitä hallituksessa on 20.

Ensimmäinen naisministeri valittiin Suomen hallitukseen vuonna 1926. Vuonna 1972 nainen pääsi ensimmäistä kertaa toiseksi valtionvarainministeriksi ja vuonna 1975 oikeusministeriksi. Puolustusministerinä nainen oli ensimmäistä kertaa vuonna 1990. Ulkoministeriksi nimitettiin nainen ensi kertaa vuonna 1995. Pääministeriksi nainen pääsi ensimmäisen ja toistaiseksi ainoan kerran vuonna 2003, mutta pääministeriys jäi tuolloin lyhyeksi, vain 69 päivän pituiseksi.

Vuoden 2007 hallituksessa oli ensimmäistä kertaa naisennemistö: naisten osuus ministereistä oli 60 prosenttia.

Valtiosihteerit

Valtiosihteeri toimii ministerin apuna poliittiseen ohjaukseen ja asioiden valmisteluun liittyvissä tehtävissä. Hän avustaa ja edustaa ministeriä tämän ohjeiden mukaan poliittisten linjausten muodostamisessa, ministeriöiden välisessä koordinoinnissa ja kantojen yhteensovittamisessa.

Ministerien henkilökohtaisen luottamuksen varassa toimiva valtiosihteeri nimitetään ministerin toimikaudeksi. Valtiosihteerien tarve arvioidaan kunkin hallituksen muodostamisen yhteydessä. Nykyisessä hallituksessa pääministerin lisäksi kymmenellä ministerillä on valtiosihteeri. Valtiosihteereitä on siis yhteensä 11 ja heistä naisia on kolme (27 %).

Taulukko 1.4 Ministerien valtiosihteerit 2009

	Yhteensä	Nainen	Mies
Yhteensä	3	8	11
%	27	73	100

Lähde: Valtioneuvosto

Ministerien erityisavustajat

Eriyisavustajat toimivat ministerien poliittisina avustajina. Pääministerillä ja puolueiden puheenjohtajina toimivilla ministereillä on useampi avustaja, muilla ministereillä on yksi. Lisäksi on ministeriryhmäkohtaisia erityisavustajia. Eriyisavustajista hieman yli puolet on naisia.

Taulukko 1.5 Ministerien erityisavustajat 9.2.2009

	Nainen	Mies	
Yhteensä	19	16	35
%	54,3	45,7	100

Lähde: Valtioneuvosto

Alue- ja paikallistaso

Kuntataso

Naisten asemaa kunnallisina päätöksentekijöinä on Suomessa pidetty melko vahvana. Suomalaiset naiset saivat kunnallisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden kansainvälisesti suhteellisen varhain eli vuonna 1917. Naisten poliittinen edustus on kuitenkin ollut kunnallispolitiikassa eduskuntaa matalampaa. (Holli, Luhtakallio & Raevaara 2007, 19)

Kunnallisvaalit

Syksyn 2008 kunnallisvaaleissa oli yhteensä 38 509 ehdokasta, joista naisia oli 40,4 prosenttia. Vuoden 2004 vaaleihin verrattuna osuus on lähes ennallaan. Naiset saavat perinteisesti vähemmän paikkoja kuin heidän ehdokasosuutensa ja äänimääränsä ennakoisivat. Naisehdokkaiden osuus kasvoi edellisvaaleihin verrattuna puolella prosenttiyksiköllä.

Vain Vihreällä liitolla oli ehdokkaissaan naisenemmistö 56,8 prosenttia. Seuraavaksi lähimpänä nais- ja miesehdokkaiden osuudet olivat toisiaan Kristillisdemokraateilla, joiden ehdokkaista naisten osuus oli 48,2 prosenttia. Kokoomuksella, Suomen Keskustalla ja SDP:llä oli kaikilla naisten osuus noin 40 prosenttia. Prosentuaalisesti eniten naisehdokkaita oli Uudenmaan maakunnassa (43,9 %) ja vähiten Pohjois-Karjalassa (37,1 %).

Naisehdokkaiden osuus ehdokkaista eri vaaleissa on vain kerran ollut vuoden 2008 kunnallisvaaleja suurempi, vuoden 1991 eduskuntavaaleissa (naisehdokkaita oli tuolloin 41,2 %). Viiden suurimman puolueen naisehdokasosuudet olivat nyt: VIHR 56,8 %, SDP 40,8 %, KOK 40,3 %, KESK 40,3 % ja VAS 36,6 %.

Puolueittain ehdokkaiden ikäerot olivat pieniä: naisehdokkaiden keski-ikä oli vuoden 2008 vaaleissa Vihreää liittoa lukuun ottamatta 2-3 vuotta alempi kuin miesten. Miesehdokkaita oli eniten ikäryhmässä 50–59-vuotiaat, naisehdokkaita taas 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä. Ehdokkaiden joukossa 50–64-vuotiaiden osuus oli heidän väestöosuuttaan suurempi. Selvästi väestöosuuttaan vähemmän ehdokkaita oli yli 65-vuotiaiden ja alle 35-vuotiaiden ikäryhmissä. Innokkaimpia ehdokkaaksi asettujia olivat 50–55-vuotiaat. Miesehdokkaiden keski-ikä oli 49,0 ja naisehdokkaiden 45,8 vuotta. Miesehdokkaiden keski-ikä on noussut 1,3 vuotta ja naisehdokkaiden vuoden.

Valituiksi tuli yhteensä 10 412 edustajaa, joista naisia oli 3 825. Naisten osuus edustajista oli siis 36,7 %. Kolmessa kunnassa vaalit joudutaan kuitenkin uusimaan sähköisessä äänestyksessä tapahtuneiden virheiden vuoksi, joten osuus saattaa vielä muuttua. Valtuustoihin ensimmäistä kertaa tulevista naisista oli 40,9 prosenttia.

Valituista 6,2 prosenttia oli alle 30-vuotiaita ja kaksi prosenttia yli 70-vuotiaita. Valituista 45 prosenttia oli 50–64-vuotiaita. Valituista naisista noin puolet oli 30–39-vuotiaita, kun valituista miehistä vastaavanikäisiä oli 36 prosenttia. Valituista miehistä lähes puolet oli 50–64-vuotiaita.

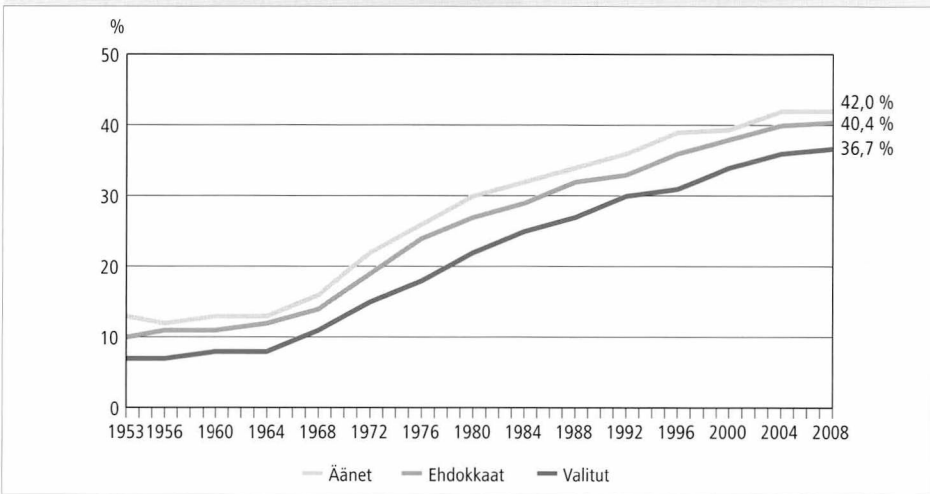
Valittujen miesten keski-ikä oli 50,7 vuotta ja naisten 46,5 vuotta. Miesten painopiste sijoittuu ikäluokkaan 50–59-vuotiaat ja naisten ikäluokkaan 40–49-vuotiaat.

Taulukko 1.6 Valitut ikäryhmittäin sukupuolen mukaan kunnallisvaaleissa 2008

	Yhteensä	18–29	%	30–49	%	50–64	%	65–	%	Yhteensä
Yhteensä	10 412	648	6	4 300	41	4 648	45	816	8	100
Miehet	6 587	364	6	2 363	36	3 230	49	630	10	100
Naiset	3 825	284	7	1 937	51	1 418	37	186	5	100

Lähde: Vaalitulostot, Tilastokeskus

Kuvio 1.4 Naisten osuus ehdokkaista, äänistä ja valituista kunnallisvaaleissa 1953–2008

Lähde: Vaalitulostot, Tilastokeskus

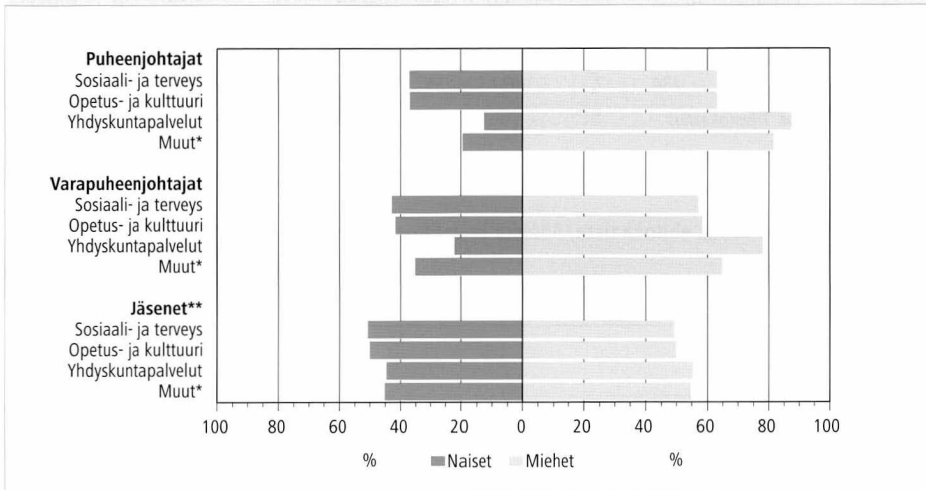
Naisten edustus vaihtelee eri kuntien ja alueiden välillä melko paljon. Naisvaltuutettuja on ollut yleensä enemmän urbaaneissa ja vauraissa kunnissa kuin pienissä, maaseutumaisissa ja köyhemmissä kunnissa. Yhteys on kuitenkin vähentynyt ajan myötä. (Pikkala 1997c, 2000; Holli, Luhtakallio & Raevaara 2007, 20) Kuntien välisiin eroihin liittyy myös puolueiden välisiä eroja. Kolmesta suurimmasta puolueesta SDP:llä on ollut eniten naisvaltuutettuja ja Keskustalla vähiten. Koska Keskustalla on kunnallisvaaleissa suurimman puolueen asema, sen naisedustajien määrällä on vaikutuksensa koko kuntakenttään. Ero nais ehdokkaiden ja valittujen välillä on melko suuri Keskustalla.

Kuntien lautakunnat

Koska vuoden 2008 kunnallisvaalien jälkeisten lautakuntien tietoja ei ole vielä saatavilla, tarkastellaan tässä kuntien lautakuntien jäseniä edellisten kunnallisvaalien jälkeen.

Kuntien lautakuntien puheenjohtajista selkeä enemmistö oli miehiä. Kuntien lautakuntien puheenjohtajista 27 prosenttia oli naisia vuonna 2005. Myös varapuheenjohtajista suurin osa oli miehiä, naisia oli hieman yli kolmannes. Kuntien lautakuntien jäsenistö oli sen sijaan tasaisemmin jakautunut sukupuolten kesken koko maan tasolla, vajaa puolet lautakuntien jäsenistä oli naisia. Ne lautakunnat,

Kuvio 1.5 Kuntien lautakuntien puheenjohtajat, varapuheenjohtajat ja jäsenet 2005

* sisältää enimmäkseen elinkeino- ja maaseutulautakuntia

** ei sisällä yhteislautakuntia

Lähde: Kuntaliitto (tiedonkeruu huhtikuu 2005 (n. 80 % kunnista) – helmikuu 2007)

joissa naisia oli puheenjohtajina, olivat enimmäkseen sosiaali- ja terveyslautakuntia ja opetus- ja kulttuurilautakuntia.

Maakuntataso

Maakuntien liitot ovat kunnallisen itsehallinnon periaatteiden mukaan toimivia kuntien yhteenliittymiä. Liitot toimivat aluekehitysviranomaisina sekä maakunnan suunnittelu- ja edunvalvontayksikköinä. Maakuntien liittojen keskeinen tehtävä on maakunnan kehittämisstrategian luominen. Liitot huolehtivat aluepoliittisesta suunnittelusta, seutusuunnittelusta ja alueen yleisestä kehittämissuunnittelusta. Maakuntien liitot hoitavat myös lain mukaisesti tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä yhteyksiä. EU:n alueiden komiteassa Suomen alueiden edustajat ovat maakuntien liittojen edustajia ja maakuntien liitoilla on omia pysyviä edustustojaan Brysselissä.

Maakunnan liiton ylintä päätösvaltaa käyttää maakuntavaltuusto, johon jäsenkuntien valtuustot valitsevat edustajansa neljäksi vuodeksi eli vaalikaudeksi. Jäsenkunnan edustajien lukumäärä ja äänivalta perustuvat asukaslukuun. Vuonna 2009 (kausi 2009–2012) maakuntavaltuustojen varsinaisista jäsenistä 44 prosenttia ja varajäsenistä 43 prosenttia oli naisia (Suomen Kuntaliitto).

Liiton toimeenpano- ja hallintoelimenä on maakuntavaltuuston valitsema alueen poliittisia voimasuhteita edustava maakuntahallitus. Asioiden valmistelijana ja toimeenpanijana toimii maakunnan liiton toimisto. Suomen Kuntaliitto on maakuntien liittojen asiantuntija- ja yhteistyöelin.

Naisten osuudessa maakunnan liittojen hallitusten jäsenistä ei ole tapahtunut oleellista muutosta vuodesta 2000. Tuolloin naisten osuus maakunnan liittojen hallitusten jäsenistä oli 45 prosenttia ja naisten osuus ylitti kiintiösäädöksen mukaisen määrän viidellä prosenttiyksiköllä. Vuonna 2000 puheenjohtajien suku-

puolijakauma oli 31–69 prosenttia naisten tappioksi. Vuonna 2009 (kausi 2009–2012) naisten osuus maakunnan liittojen hallitusten varsinaisista jäsenistä oli 46 prosenttia ja varajäsenistä myös 46 prosenttia (Suomen Kuntaliitto).

Ahvenanmaan maakunnan hallituksessa oli vuonna 2008 yhteensä seitsemän jäsentä, joista naisia oli kolme. Maakuntaneuvos on nainen.

Ahvenanmaan maakuntapäivävaalit olivat viimeksi 21.10.2007. Tuolloin valituksi tuli yhteensä 30 henkilöä, joista naisia oli 10 ja miehiä 20. Maakuntapäivien puhemies on mies. (Åsub)

Euroopan unionin päätöksentekuelimet

Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentin jäsenet valitaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Vuoden 2009 vaaleissa parlamenttiin valittiin yhteensä 736 jäsentä. Suomesta parlamenttiin valittiin 13 edustajaa kesäkuussa 2009 toimitetuissa vaaleissa. Edelliset vaalit toimitettiin vuonna 2004. Ennen vuoden 2009 vaaleja Euroopan parlamentissa oli 785 edustajaa 27 jäsenmaasta. Parlamentin kokoonpano muuttui vuoden 2007 alussa Bulgarian ja Romanian liittyttyä Euroopan unioniin kesken parlamentin vaalikautta 2004–2009.

Naisten osuus Euroopan parlamentin jäsenistä on kasvanut joka vaalissa. Viimeisimmän laajentumisen jälkeen naisten osuus parlamentissa on ollut noin 30 prosenttia. Parlamentissa on edustettuna noin 180 poliittista puoluetta, jotka ovat muodostaneet monikansallisia poliittisia ryhmiä. Lisäksi on sitoutumattomia ryhmiä. Suomen Keskustan ja RKP:n edustajat kuuluvat ALDE-ryhmään, Kokoomuksen edustajat EOO/ED-ryhmään, SDP:n edustajat PES-ryhmään, vihreät Greens/EFA-ryhmään ja vasemmistoliiton edustaja GUE/NGL-ryhmään. Ryhmien lukumäärä ja jäsenmäärät voivat muuttua kesken vaalikauden useitakin kertoja loikkausten tai uusien ryhmien perustamisen myötä.

Vuoden 2009 vaaleissa Suomessa ehdokkaita oli yhteensä 241, joista naisia oli 102. Naisten osuus ehdokkaista oli siten 42,3 prosenttia. Osuus on neljä prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2004 vaaleissa. Suurimmista puolueista naisehdokkaita asetti eniten Vihreä Liitto, jonka kahdestakymmenestä ehdokkaista naisia oli yksitoista (55 %). Kokoomuksen, Suomen Sosiaalidemokraattisen puolueen ja Vasemmistoliiton ehdokkaista naisia oli puolet. Ruotsalaisen

Taulukko 1.7 Euroopan parlamentin vaalit Suomessa 2004 ja 2009

	Yhteensä			Miehet	
	Lkm	Naiset Lkm	%	Lkm	%
Ehdokkaat 2004	227	87	38,3	140	61,7
Valitut 2004	14	5	35,7	9	64,3
Ehdokkaat 2009	241	102	42,3	139	57,7
Valitut 2009	13	8	61,5	5	38,5

Lähde: Vaalitulokset, Tilastokeskus

kansanpuolueen ehdokkaista 45 prosenttia oli naisia. Kristillisdemokraattien kymmenestä ehdokkaasta neljä oli naisia (40 %). Perussuomalaisten kymmenen ehdokkaan joukkoon mahtui tällä kertaa kolme naista (30 %), kun vuoden 2004 vaaleissa puolueella ei ollut ollenkaan naisehdokkaita.

Vuonna 2004 valituiksi tulleista neljästätoista europarlamenttiedustajasta naisia oli viisi. Vuoden 1999 vaaleissa naiset saivat seitsemän paikkaa kuudestatoista. Valittujen naisten osuus laski siis kahdeksalla prosenttiyksiköllä 43,7 prosentista 35,7 prosenttiin. Valittujen naisten osuus (36 %) oli kaksi prosenttiyksikköä pienempi kuin naisten osuus ehdolle asetetuista (38 %). Valittujen miesten osuus oli puolestaan suurempi kuin ehdolle asetettujen miesten osuus.

Vuonna 2009 valituiksi tulleista kolmestatoista europarlamenttiedustajasta naisia oli kahdeksan. Vuoden 2004 vaaleissa naiset saivat viisi paikkaa neljästätoista. Valittujen naisten osuus kasvoi siten peräti 26 prosenttiyksiköllä 35,7 prosentista 61,5 prosenttiin. Valittujen naisten osuus (61,5 %) oli 19 prosenttiyksikköä suurempi kuin naisten osuus ehdolle asetetuista (42,3 %). Valittujen miesten osuus oli puolestaan selvästi pienempi kuin ehdolle asetettujen miesten osuus.

Euroopan parlamentin valtaan kuuluu EU:n lainsäädäntövalta, budjettivalta ja toimeenpanovalta. Kaikkea parlamentin ja sen elinten toimintaa johtaa puhemies: puhemies, joka on mies, ja 14 varapuhemiasta, joista naisia on viisi. Puhemiesistön kuuluvat myös kuusi kvestoria, jotka vastaavat jäseniä henkilökohtaisesti koskevista hallinto- ja raha-asioista. Kvestoreista kaksi on naisia.

Euroopan parlamentin jäsenet ovat jakaantuneet 20 pysyvään valiokuntaan, jotka valmistelevat täysistuntoja ja käsittelevät oman erikoisalansa asioita. Jokainen suomalainen europarlamentaarikko osallistuu nykyisin yhden tai kahden valiokunnan työhön varsinaisena jäsenenä ja on varajäsenenä 1–2 valiokunnassa.

Euroopan parlamentin lisäksi EU:ssa on toimielimiä, joissa Suomi on edustettuna, mutta joiden sukupuolijakauman seuraaminen kansallisten päätöksentekojärjestelmien kannalta ei ole tarkoituksenmukaista. Kokoonpanoon vaikuttaa enemmän maan hallituksen kokoonpano kuin muut tekijät. Tällaisia elimiä ovat Euroopan unionin neuvosto ja Eurooppa-neuvosto.

Euroopan unionin neuvosto eli EU:n ministerineuvosto

Euroopan unionin neuvosto eli EU:n ministerineuvo on EU:n tärkein päätöksentekoeelin. Neuvosto perustettiin perustamissopimuksilla 1950-luvulla, kuten Euroopan parlamentinkin. Neuvostossa kokoontuvat jäsenvaltioiden ministeritaso edustajat, joita on yksi kustakin jäsenvaltiosta ja joilla on jäsenvaltionsa hallitusta sitovat valtuudet. Neuvoston jäsenet ovat poliittisesti vastuussa oman maansa kansanedustuslaitokselle. Näin ollen istuntoon osallistuu aina kyseessä olevasta aiheesta vastaava ministeri ja sukupuolijakaumaan vaikuttaa kunkin maan hallituksen salkkujako. Jokaisen istunnon kokoonpano on erilainen käsiteltävistä asioista riippuen¹.

1 Kokoonpanot: Yleiset asiat ja ulkosuhteet, Talous- ja rahoitusasiat (Ecofin), Oikeus- ja sisäasiat, Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat, Kilpailukyky (sisämarkkinat, teollisuus ja tutkimus), Liikenne, televiestintä ja energia, Maatalous ja kalastus, Ympäristö, Koulutus, nuoriso ja kulttuuri

Euroopan unionin neuvosto on yhteisön lainsäädäntöelin, jossa 27 jäsenvaltion hallitusten edustajat voivat valvoa etujaan ja pyrkiä saamaan aikaan sovitteluratkaisuja. Se huolehtii jäsenvaltioiden yleisen talouspolitiikan koordinoinnista. Se tekee yhteisön puolesta kansainväliset sopimukset yhteisön ja yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen organisaation välillä. Neuvosto ja Euroopan parlamentti käyttävät yhdessä budjettivaltaa ja päättävät yhteisön talousarviosta. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen nojalla neuvosto tekee yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan määrittelyn ja täytäntöönpanon edellyttämät päätökset Eurooppa-neuvoston määrittämien yleislinjojen perusteella, koordinoi jäsenvaltioiden toimintaa ja hyväksyy toimenpiteitä poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön alalla rikosasioissa. Kukin jäsenvaltio toimii vuorollaan neuvoston puheenjohtajana kuuden kuukauden ajan.

Eurooppa-neuvosto

Eurooppa-neuvostolla tarkoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja niiden hallitusten päämiesten säännöllisiä kokouksia. Eurooppa-neuvosto eli huippukokous kokoontuu yleensä neljä kertaa vuodessa. Viralliset kokoukset pidetään Brysselissä, mutta epävirallisia kokouksia järjestetään joskus myös puheenjohtajamaissa.

Eurooppa-neuvoston tehtävänä on antaa yleiset poliittiset suuntaviivat unionin kehitykselle. Eurooppa-neuvosto myös ratkaisee erimielisyyksiä, joita ei muuten ole saatu sovituksi. Lisäksi se määrittää talouspolitiikan sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suuntaviivat. Se on siten EU:n ylin poliittinen elin. Eurooppa-neuvosto sai alkunsa vuonna 1974, kun EU:n poliittiset johtajat alkoivat kokoontua säännöllisesti. Käytäntö virallistettiin Euroopan yhtenäisasiakirjassa vuonna 1986.

Eurooppa-neuvostossa kokoontuvat jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet sekä komission puheenjohtaja. Heitä avustavat jäsenvaltioiden ulkoasianministerit sekä yksi komission jäsenistä. Eurooppa-neuvosto kokoontuu ainakin kahdesti vuodessa. Puheenjohtajana toimii kulloinkin Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana toimivan maan presidentti tai pääministeri. Eurooppa-neuvosto vaikuttaa merkittävästi unionin kehittämiseen ja sen kaikkien alojen toimintapolitiikan määrittelyyn.

Suomen valtuuskuntaa Eurooppa-neuvostossa johtaa pääministeri. Presidentti osallistuu kokouksiin silloin, kun niissä käsitellään hänen toimivaltaansa kuuluvia asioita. Ulkoministeri osallistuu kaikkiin kokouksiin ja myös valtiovarainministeri on mukana useimmissa kokouksissa.

Puoluejohto

Suomessa on monipuoluejärjestelmä. Puolueet ovat poliittisen elämän organisaatiomuoto, joka tekee mahdolliseksi kansalaisten osallistumisen valtiolliseen toimintaan ja jonka kautta yksittäiset käsityskannat muodostuvat mielipidelinejoiksi.

Vaaleihin voivat asettaa ehdokkaita sekä valitsijayhdistykset että puoluerakisteriin merkityt puolueet. Eduskunnassa on tällä hetkellä kahdeksan eduskunta-

Taulukko 1.8 Puoluejohto 2009¹⁾

	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
Puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat	31	17	55	14	45	
Puoluesihteerit	8	4	50	4	50	
Puoluehallitusten jäsenet	129	51	40	78	60	
Puoluevaltuustojen (valtuuskuntien) jäsenet ²⁾	408	173	42	235	58	

¹⁾ Mukana puolueet: Suomen keskusta, Sosiaalidemokraattinen puolue, Kansallinen kokoomus, Vasemmistoliitto, Vihreä liitto, Ruotsalainen kansanpuolue, Suomen kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset

²⁾ Ruotsalaisella kansanpuolueella ei ole valtuustoa, vaan hallitus korvaa sen.

Lähde: Puolueet

ryhmää, jotka edustavat Suomen Sosiaalidemokraattista Puoluetta, Suomen Keskustaa, Kansallista kokoomusta, Vasemmistoliittoa, Ruotsalaista kansanpuoluetta, Vihreää liittoa, Kristillistä liittoa ja Perussuomalaisia. Eduskuntapuolueiden lisäksi on kuusi muuta rekisteröityä puoluetta²⁾, joiden puheenjohtajista ainoastaan yksi on nainen.

Puolueiden organisaatio muodostuu paikallisista järjestöistä ja piirijärjestöistä sekä niiden alla toimivista ryhmistä. Piirien yläpuolella ovat puolueiden keskusjohdon eriaisteiset elimet. Korkein päättävä elin on puoluekokous, joka kokoontuu säännöllisin väliajoin, esimerkiksi joka kolmas vuosi. Puoluekokous vahvistaa puolueen poliittisen linjan, siellä valitaan puoluejohto sekä päätetään poliittisista ja yhteiskunnallisista linjavedoista.

Puolueen jäsenet valitsevat puoluekokousedustajat piireittäin suorassa jäsenvaalissa perusjärjestöjen asettamista ehdokkaista. Puoluekokousten välillä korkein päätäntävalta on puoluevaltuustolla tai neuvostolla, jossa on puoluekokouksen valitsemana puheenjohtajan lisäksi piirijärjestöittäin valittuja jäseniä. Puoluekokous valitsee yleensä myös puoluehallituksen. Poikkeuksena on Ruotsalainen kansanpuolue, jolla hallitus hoitaa myös valtuuston tehtäviä eikä valtuustoa ole. Hallitukseen kuuluvat puolueen puheenjohtaja, puoluesihteerit ja jäseniä, joiden keskuudesta puoluekokous valitsee varapuheenjohtajat.

Naisten osuus eduskunnassa edustettuna olevien puolueiden johtopaikoilla on viime vuosina kasvanut. Puolueiden keulakuvana pidetyistä puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista jo yli puolet (55 %) on naisia. Naiset ovat kuitenkin huomattavasti useammin varapuheenjohtajina kuin puheenjohtajina. Kolmella puolueella on puheenjohtajanaan nainen ja viidellä mies. Joillain puolueilla ei ole koskaan ollut naispuheenjohtajaa. Puoluesihteereiden joukossa on nyt yhtä paljon naisia kuin miehiäkin, mutta vielä vuonna 2000 miesten osuus puoluesihteereistä oli 86 prosenttia. Puoluevaltuustojen jäsenistä 42 prosenttia on naisia. Puoluehallitusten jäsenistä naisia on nyt 40 prosenttia, kun vuonna 2000 heitä oli kolmannes.

2 Muut rekisteröityneet puolueet: Itsenäisyyspuolue, Köyhien asiassa, Rauhan ja Sosialismin Puolesta – Kommunistinen Työväenpuolue, Suomen kommunistinen puolue, Suomen Senioripuolue ja Suomen työväenpuolue

2 Julkishallinto

Valtion hallinto

Ministeriöiden, keskusvirastojen ja niitä vastaavien laitosten johto

Suomessa on 12 ministeriötä. Ministeriöt vastaavat toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon toiminnasta. Ministeriöissä valmistellaan ja pannaan täytäntöön presidentin ja valtioneuvoston yleisistunnon päätökset sekä ratkaistaan ne valtioneuvoston päätettävät asiat, joita ei ole määrätty yleisistunnon käsiteltäviksi. Ministeriöiden toimialoista säädetään valtioneuvoston ohjesäännössä ja tehtävistä ministeriöistä annetuissa asetuksissa. Ministeriöissä työskentelee yhteensä noin 5 000 henkilöä.

Kansliapäällikkö on Suomen valtionhallinnossa ministeriön korkein virkamies, eräiden tuomioistuinten kanslian (esittelijöiden ja avustavan henkilökunnan) esimies tai kunnallishallinnossa kaupungin tietynlaisen hallintoyksikön päällikkö. Myös presidentin kansliassa toimii kansliapäällikkö. Hän johtaa organisaationsa hallinnollista työtä. Hän esimerkiksi johtaa ministeriön toimintaa parlamentaarisen vastuun kantavan ministerin alaisuudessa. Ulkoasiainministeriön ja valtiovarainministeriön kansliapäällikköinä toimivat valtiosihteerit.

Vuonna 2007 kansliapäälliköistä ja valtiosiihteereistä naisia oli kolmannes. Alivaltiosiihteereistä naisia oli puolet. Osastopäälliköistä ja ylijohtajista naisia oli vain noin viidennes (21%). Vuonna 2000 naisten osuus kansliapäälliköistä oli ainoastaan 15 prosenttia, alivaltiosiihteereistä 14 prosenttia ja osastopäälliköistä kolme prosenttia. Naisten osuudet ovat siis kasvaneet kansliapäälliköiden, valtiosiihteereiden ja osastopäälliköiden joukossa.

Valtion keskushallinnon johtopaikoilla oli naisia Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan lähes 40 prosenttia vuonna 2006. Vuonna 1995 vastaava osuus oli 29 prosenttia.

Vuodesta 1995 lähtien on tasa-arvolain 4a.2 §:ssä on erikseen säädetty siitä, että valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa toimielimissä (paitsi kunnanvaltuustoissa) tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, mikäli ei ole erityistä syytä poiketa siitä. Korkeimpien valtiollisten elinten suorittamat valinnat kuitenkin jätettiin lain ulkopuolelle lakia säädettyä, sillä muutoin tasa-arvolain hyväksyminen olisi vaatinut perustuslain säätämisyjärjestystä ja mahdollisesti jopa perustuslain muutosta. (Hollu & Saari, s. 34)

Ministeriöiden alaisten organisaatioiden ylimmässä johdosta vain vajaa kolmannes on naisia (31 %). Syksyllä 2008 suurin naisten osuus oli ympäristöministeriön hallinnonalalla, jossa organisaatioiden ylimmässä johdossa naisia ja miehiä oli yhtä paljon. Tasa-arvoisimpia olivat organisaatioiden ylimmät johdot valtiovarainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla, joissa sukupuolijakauma oli 40 ja 60 prosentin välillä. Alhaisin naisten

Taulukko 2.1 Ministeriöiden alaisten organisaatioiden ylin johto
(pl. Ulkoasiain- ja Puolustusministeriö)

Hallinnonala	Nainen	Mies	Nainen	Mies	
	Lkm	Lkm	%	%	
Valtiovarainministeriö	3	4	43	57	100
Työ- ja elinkeinoministeriö	4	9	31	69	100
Sosiaali- ja terveysministeriö	3	9	25	75	100
Sisäasiainministeriö	1	6	14	86	100
Opetusministeriö	5	8	38	62	100
Oikeusministeriö	4	10	29	71	100
Maa- ja metsätalousministeriö	4	6	40	60	100
Liikenne- ja viestintäministeriö	2	8	20	80	100
Ympäristöministeriö	1	1	50	50	100
Yhteensä	27	61	31	69	100

Lähde: Ministeriöt, syksy 2008

osuus organisaation ylimmässä johdossa oli sisäasiainministeriön hallinnonalalla (14 %).

Valtioneuvoston kanslian (VNK) alla ei ole virastoja. Valtioneuvoston kanslia on ministeriö, joka vastaa pääministerin johdolla hallitus-ohjelman toimeenpanon valvonnasta ja avustaa pääministeriä valtioneuvoston johtamisessa. Valtioneuvoston kanslia vastaa EU-politiikan yhteensovittamisesta ja käsittelee EU:n kehittämistä. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset. Eri ministeriöiden alaisiin organisaatioihin on poimittu vakituisesti toimivat virastot ja laitokset, mukana eivät ole lauta-, toimi- ja neuvottelukunnat eivätkä alue- ja paikallisorganisaatiot.

Valtioneuvoston kanslian päällikkö on pääministeri Matti Vanhanen. Maahanmuutto- ja eurooppaministeri sekä ministeri valtioneuvoston kansliassa, ministeri oikeusministeriössä ja ministeri työministeriössä on Astrid Thors. Puolustusministeri sekä ministeri valtioneuvoston kansliassa on Jyri Häkämies, joka käsittelee omistajaohjausosastolle kuuluvat asiat. Valtiosihteeri Risto Volanen avustaa pääministeriä valtioneuvoston toiminnan johtamisessa ja johtaa ministeriöiden kansliapäälliköiden kokouksia. Alivaltiosihteeri Heikki Aaltonen vastaa valtioneuvoston kanslian toimivuudesta ja huolehtii tehtävien tuloksetkaasta hoitamisesta. Hän johtaa ja kehittää valtioneuvoston toimintajärjestelmiä sekä henkilöstöhallintoa ja muuta sisäistä hallintoa.

Presidentin kanslia

Tasavallan presidentin kanslian tehtävistä on säädetty lailla (1995/1382). Sen mukaan tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä presidentintoimeen kuuluvissa tehtävissä, hoitaa tasavallan presidentin hallintoasiat sekä järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä tarvitsemat henkilökohdalliset palvelut. Tasavallan presidentin kanslia myös huolehtii tasavallan presidentin henkilökohtaisesta ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta.

Tasavallan presidentin kabinetti seuraa tasavallan presidentin tehtäviin ja toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä ja raportoi niistä tasavallan presidentille ja kabinetille sekä vastaa tasavallan presidentin ohjeiden mukaisesti muutoin tasavallan presidentin avustamisesta presidentintoimen hoidossa.

Kabinetti kokoontuu tasavallan presidentin johdolla (kabinettikokous) käsittelemään tärkeimmät presidentintoimen hoitoon liittyvät asiat ja kansliapäällikön johdolla käsittelemään muita asioita ja valmistelemaan kabinetin kokouksia. Tämän lisäksi pidetään tasavallan presidentin johdolla ohjelmakabinetti, johon kabinetin lisäksi osallistuvat adjutantit. Kabinetti ja adjutantit valmistelevat kansliapäällikön johdolla ohjelmakabinetin kokoukset.

Kabinetin puheenjohtaja on tasavallan presidentin kanslian kansliapäällikkö Päivi Kairamo-Hella ja kabinettipäällikön sijainen on neuvonantaja Timo Tuovinen. Neuvonantajia on kaksi ja he ovat kumpikin miehiä. Lehdistöpäällikkö on nainen, samoin kaksi lehdistöavustajaa. Myös presidentin kaksi erityisavustajaa ja linnanvouti ovat naisia.¹

Puolustusvoimat asettaa tasavallan presidentin käytettäväksi tarpeellisen määrän adjutanteja, jotka toimivat tasavallan presidentin kansliassa. Adjutantit valmistelevat ja toteuttavat ensimmäisen adjutantin johdolla tasavallan presidentin ja presidentin puolison ohjelmaa ohjelmakabinetin ohjeiden mukaisesti. Tällä hetkellä presidentillä on kolme adjutanttia, jotka ovat kaikki miehiä.

Suomen Pankki

Suomen Pankki toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa kuten lailla säädetään. Eduskunta valitsee pankkivaltuutetut valvomaan Suomen Pankin toimintaa. Valtuutetuilla on oikeus saada Suomen Pankin valvontaa varten tarvitsemansa tiedot. Eduskunta nimittää lisäksi Suomen Pankin tilintarkastajat.

Suomen Pankin pääjohtaja on mies. Pankkivaltuuston jäsenistä kolmannes on naisia. Johtokunnan neljästä jäsenestä yksi on nainen, kuten kuudesta osastopäälliköstäkin. Suomen Pankin yhteydessä toimii Finanssivalvonta, jonka johtaja on nainen.

Taulukko 2.2 Suomen Pankin johto 2009

	Naiset	Miehet
Pääjohtaja		1
Pankkivaltuusto	3	6
Johtokunta	1	3
Osastojen päälliköt	1	6

Lähde: Suomen Pankki

Kansaneläkelaitos

Eduskunta valitsee Kansaneläkelaitoksen valtuutetut, jotka valvovat Kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa. Laitoksen toimintaa johtaa hallitus, jonka valtuutetut valitsevat.

Taulukko 2.3 Kansaneläkelaitoksen johto 2009

	Naiset	Miehet
Pääjohtaja		1
Hallitus	5	5
KELAn valtuutetut	7	5
Johtajat	1	3

Lähde: Kansaneläkelaitos

1 Yksi lehdistöavustaja ja yksi erityisavustaja on virkavapaalla.

Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja on mies. Hallituksen jäsenistä puolet on naisia. Kansaneläkelaitoksen valtuutetuista 58 prosenttia on naisia. Neljästä johtajasta vain yksi on nainen.

Valtion komitealaitos

Valtioneuvoston päätettäväksi tulevia asioita valmistelee virkamiesten lisäksi komitealaitos. Se käsittää yhtä tehtävää varten asetetut komiteat, toimikunnat ja työryhmät sekä pysyvät neuvostot ja neuvottelukunnat. Näillä toimitelillä ei ole varsinaista päätösvaltaa, mutta niiden merkitys valmistelussa on varsin suuri, sillä ne kokoavat asiantuntemusta eri hallinnonaloilta ja myös valtionhallinnon ulkopuolelta.

Pysyväisluonteisista neuvottelukunnista ja neuvostoista säädetään yleensä laissa tai valtioneuvoston asetuksessa, jossa määrätään tehtävä, toimikausi sekä kokoonpano. Asettamisesta päättää useimmiten valtioneuvoston yleisistunto. Kokoonpanossa on noudatettava kiintiösäännöstä. Valtionhallinnossa toimielinten asettaminen ei jaksotu kuntien ja maakuntien tavoin vaalikausien mukaan.

Valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden asettamien maaliskuussa 2009 voimassa olevien hankkeiden varsinaisista jäsenistä naisia oli kaikkiaan 45 prosenttia. Ainoastaan opetusministeriön hankkeissa naisten osuus varsinaisista jäsenistä oli puolet. Alhaisimmat naisten osuudet hankkeiden varsinaisissa jäsenissä olivat puolustusministeriössä (23 %), liikenne- ja viestintäministeriössä ja sisäasiainministeriössä (34 %).

Kaikista varajäsenistä puolet oli naisia. Kauppa- ja teollisuusministeriön hankkeiden varajäsenistä peräti 57 prosenttia oli naisia. Työ- ja elinkeinoministeriön, ulkoasiainministeriön, oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön

Taulukko 2.4 Valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden asettamien voimassa olevien hankkeiden*) jäsenet

Ministeriö	2009 (maaliskuu)							
	Varsinaiset jäsenet				Varajäsenet			
	Lkm		%		Lkm		%	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Kauppa- ja teollisuusministeriö	37	52	42	58	26	20	57	43
Liikenne- ja viestintäministeriö	220	433	34	66	34	73	32	68
Maa- ja metsätalousministeriö	584	667	47	53	209	209	50	50
Oikeusministeriö	440	529	45	55	28	25	53	47
Opetusministeriö	1 443	1 420	50	50	305	302	50	50
Puolustusministeriö	42	138	23	77	7	15	32	68
Sisäasiainministeriö	390	761	34	66	114	120	49	51
Sosiaali- ja terveysministeriö	1 229	1 242	50	50	752	676	53	47
Työ- ja elinkeinoministeriö	1011	1123	47	53	359	319	53	47
Ulkoasiainministeriö	50	69	42	58	19	17	53	47
Valtioneuvoston kanslia	131	165	44	56	14	18	44	56
Valtiovarainministeriö	967	1242	44	56	197	193	51	49
Ympäristöministeriö	499	684	42	58	139	174	44	56
Yhteensä	7 043	8 525	45	55	2 203	2 161	50	50

Lähde: Valtioneuvoston hankerekisteri

*) Johtolimet, edustajistot, komiteat, toimikunnat, neuvottelukunnat, lautakunnat, työryhmät ym.

hankkeiden varajäsenistä 53 prosenttia oli naisia ja valtiovarainministeriön hankkeiden varajäsenistäkin hieman yli puolet (51 %). Opetusministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hankkeissa naisia oli tasan puolet varajäsenistä. Alhaisin naisten osuus oli puolustusministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hankkeiden varajäsenissä (32 %).

Alue- ja paikallistason hallinto

Kaupunkien ja kuntien johtajat

Kuntia johtavat kunnanjohtajat ja kaupunginjohtajat. Jokaisessa kunnassa on kunnanjohtaja, joka johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa. Tässä ominaisuudessa hänellä on oikeus käyttää puhevaltaa kunnanhallituksen puolesta.

Kunnanvaltuusto valitsee kunnanjohtajan kuntalain mukaan toistaiseksi tai määräajaksi. Hänet voidaan myös irtisanoa valtuuston toimesta, jos valtuuston luottamus kunnanjohtajan kykyyn hoitaa tehtäviään on mennyt.

Johtavilla viranhaltijoilla on kunnissa keskeinen rooli. Poliitikot tekevät viime kädessä päätökset ja kantavat niistä vastuun, mutta viranhaltijat vaikuttavat kunnassa harjoitetun politiikan suuntaan ja sisältöön tekemällä aloitteita ja valmistelemalla päätettäviä asioita. He tekevät päätösesityksiä, panevat päätökset toimeen ja soveltavat tehtyjä päätöksiä käytännössä. Näin ollen toimialajohtajat ovat asiantuntijoita, joiden toiminnalla voi olla laajakantoisia vaikutuksia.

Kaupungin- ja kunnanjohtajina on toistaiseksi hyvin vähän naisia. Vuonna 2000 kaupunkien ja kuntien johtajista vain kahdeksan prosenttia oli naisia. Vuonna 2006 naisjohtajien osuus kaupunkien ja kuntien johtajista oli kuntasektorin palkkatilaston mukaan 15 prosenttia.

Vuonna 2008 naisten osuus kaupunkien ja kuntien johtajista oli 14 prosenttia. Kaupunginjohtajista 11 prosenttia ja kunnanjohtajista 16 prosenttia oli naisia.

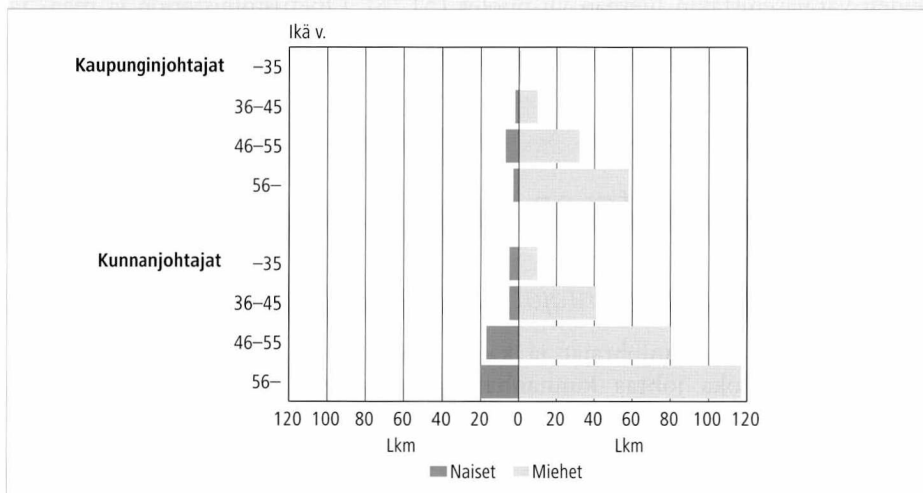
Kaupunginjohtajat olivat iältään enimmäkseen yli 46-vuotiaita, 36–45-vuotiaita oli 11 prosenttia ja tätä nuorempia ainoastaan yksi mies. Kaupunginjohtajana naisia oli yhteensä 12 ja heistä seitsemän oli 46–55-vuotiaita. Kaksi oli tätä nuorempia ja kolme yli 55-vuotiaita. Kaupunginjohtajamiehistä 57 prosenttia oli iältään 56-vuotiaita tai sitä vanhempia. Vajaa kolmannes mieskaupunginjohtajista oli iältään 46–55-vuotiaita ja 11 prosenttia oli tätä nuorempia.

Taulukko 2.5 Kaupungin- ja kunnanjohtajat 2008

	Yhteensä	Naiset	Miehet		
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%
Kaupunginjohtajat	113	12	11	101	89
Kunnanjohtajat	295	47	16	248	84
Yhteensä	408	59	14	349	86

Lähde: Palkkatilastot, Tilastokeskus

Kuvio 2.1 Kaupungin- ja kunnanjohtajat 2008

Lähde: Palkkatilastot, Tilastokeskus

Kunnanjohtajien joukko on kaupunginjohtajien joukkoa suurempi ja siihen mahtuu myös enemmän nuoria kuin kaupunginjohtajien joukkoon. Kunnanjohtajista viisi prosenttia oli alle 36-vuotiaita ja 16 prosenttia oli 36–45-vuotiaita. Valtaosa kunnanjohtajista oli kuitenkin tätä vanhempia. Kunnanjohtajanaisista 43 prosenttia oli yli 55-vuotiaita ja hieman yli kolmannes (36 %) oli 46–55-vuotiaita. Tätä nuorempia oli hieman yli viidennes kunnanjohtajanaisista. Kunnanjohtajamiehistä lähes puolet oli 56-vuotiaita tai sitä vanhempia. Noin kolmannes miespuolisista kunnanjohtajista oli 46–55-vuotiaita ja 17 prosenttia oli 36–45-vuotiaita. Alle 36-vuotiaita oli neljä prosenttia kunnanjohtajamiehistä.

Lääninhallinto ja maakuntataso

Lääninhallitus

Lääninhallitus on valtion aluehallintoviranomainen Suomessa. Kussakin Suomen kuudessa läänissä on lääninhallitus, jonka toimintaa johtaa maaherra. Hallintomalli periytyy Ruotsin vallan ajalta ja myös Ruotsissa on edelleen samanlainen lääneihin ja lääninhallitukseen perustuva aluehallinto. Vuoden 2010 alusta lähtien lääninhallitukset tullaan kuitenkin lakkauttamaan aluehallinnon uudistamishankkeen myötä (kts. kohta muu aluehallinto).

Lääninhallitus (länsstyrelse) on kahdeksan ministeriön yhteinen alueviranomainen seuraavilla aloilla (Lääninhallitukset 2009):

- sosiaali- ja terveystilastot
- opetus ja kulttuuri
- poliisi
- pelastus
- liikenne
- kilpailu- ja kuluttaja-asiat
- oikeushallinto

Taulukko 2.6 Läänien johto

Maaherrat	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
2000	6	3	50	3	50	
2003	6	3	50	3	50	
2005	6	3	50	3	50	
2007	6	3	50	3	50	
2009	6	2	33	4	67	

Lähde: Lääninhallitukset

Lääninhallitukset toimivat tulostavasti virastoina osana valtionhallintoa. Virastoa johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa maaherra. Maaherrat nimittää tavallan presidentti enintään kahdeksan vuoden määräajaksi. Lääninhallituksia on kuusi ja palveluita hoidetaan lisäksi alueellisissa palveluyksiköissä. Maaherroja on näin ollen myös kuusi ja heistä kaksi on naisia. Naismaaherrojen määrä on tippunut yhdellä vuodesta 2007.

Maakunnat

Suomi on jaettu 19 maakunnan liittoon. Kukin maakunnan liitto toimii aluekehitys- ja suunnitteluviranomaisena sekä maakuntansa edunvalvojana omalla alueellaan. Liitot ajavat myös maakuntiansa kuntien, väestön ja elinkeinoelämän etuja sekä tuottavat työtään varten tutkimuksia, suunnitelmia ja selvityksiä.

Maakuntajohtajat toimivat maakunnan liittojen virastojen johtajina. Maakuntajohtajia² on 20 ja kaksi heistä oli naisia keväällä 2009. (taulukko 2.7).

Taulukko 2.7 Maakuntien johto ml. Ahvenanmaa

Maakuntajohtajat	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
2000	20	1	5	19	95	
2003	20	1	5	19	95	
2005	20	1	5	19	95	
2007	20	1	5	19	95	
2009	20	2	10	18	90	

Lähde: Maakuntaliitot

Muu aluehallinto

Aluetasolla toimii Suomessa erilaisia keskuksia, jotka vastaavat alueen kehittämisestä, ympäristönsuojelusta, luonnon- ja kulttuuriympäristön, kulttuuritarjonnan ja infrastruktuurin kehittämisestä jne. Aluehallinnossa ja tahoissa, jotka vastaavat kehittämispalveluista ja suunnittelusta, on tapahtunut muutoksia sitten 1990-luvun.

Kesällä 2007 käynnistynyt aluehallinnon uudistamishanke (ALKU) pohjautuu Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman linjauksiin. Hankkeen tavoitteena on aluehallinto, joka toimii kansalais- ja asiakaslähtöisesti, tuloksellisesti ja

Taulukko 2.8 Työ- ja elinkeinokeskusten johto

TE-keskusten johto	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
2000	15	4	27	11	73	
2003	15	3	20	12	80	
2005	15	3	20	12	80	
2007	15	3	20	12	80	

Lähde: TE-keskukset

tehokkaasti. Hanke pyrkii myös selkiyttämään aluehallinnon viranomaisten työnjakoa ja luomaan selkeän työnjaon aluehallinnon sekä ministeriöiden ja muun keskushallinnon välillä. Myös lainsäädännön, hallinnon ja tietotekniikan kehittämisen myötä tarpeettomiksi käyneitä ja käyviä tehtäviä halutaan karsia. Lääninhallitukset, TE-keskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirit lakkautetaan ja niiden tehtävät kootaan ja uudelleenorganisoidaan vuoden 2010 alusta lähtien kahteen uuteen viranomaiseen, aluehallintovirastoihin ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin.

Työ- ja elinkeinokeskukset (TE-keskukset) tarjoavat neuvonta- ja kehittämisspalvelut, jotka liittyvät työvoima- ja elinkeinokysymyksiin. Keskukset tukevat ja neuvovat PK-yrityksiä ja edistävät yritysten teknologista kehittymistä sekä auttavat yrityksiä vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa. Keskukset toteuttavat alueellista työvoimapolitiikkaa ja suunnittelevat aikuiskoulutusta, edistävät maataloutta, kalataloutta ja osallistuvat muutenkin alueensa kehittämiseen. TE-keskusten johdossa naisten osuus on pysynyt 20 prosentissa viime vuosina. Vuonna 2000 TE-keskuksen johdon 15 henkilöstä naisia oli neljä ja heidän osuutensa oli siis 27 prosenttia; vuodesta 2003 naisten määrä on ollut kolme eli naisjohtajia on ollut viidennes. Vuonna 2007 naisia oli edelleen viidennes johtajista (taulukko 2.8).

Suomessa ympäristöministeriö vastaa ympäristö- ja asuntopolitiikasta ja lainsäädännön valmistelusta. Alueelliset ympäristökeskukset hoitavat ympäristönsuojelua, alueiden käyttöä, rakentamista, luonnonsuojelua, kulttuuriympäristön suojelua sekä vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevat asiat alueillaan. Alueellisia ympäristökeskuksia oli 13 ja niiden johtohenkilöistä vajaa kolmannes oli naisia (taulukko 2.9).

Ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluvat ympäristölupavirastot toimivat vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisina alueellisina valtion lupaviranomaisina. Ympäristölupavirastojen päätöksenteko on riippumatonta ja puolueetonta. Virastoilla on monipuolinen tekniikan, luonnontalouden, vesitalouden

Taulukko 2.9 Alueellisten ympäristökeskusten johto

	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
2000	13	3	23	10	77	
2003	13	3	23	10	77	
2005	13	4	31	9	69	
2007	13	4	31	9	69	

Lähde: Ympäristöministeriö

Taulukko 2.10 Alueellisten ympäristölupavirastojen johto

	Yhteensä		%	Miehet	
	Lkm	Naiset Lkm		Lkm	%
2005	3	2	67	1	33
2007	3	3	100	–	–

Lähde: Ympäristöministeriö

ja ympäristönsuojelun asiantuntemus. Ympäristölupavirastoja on kolme: Länsi-Suomen ympäristölupavirasto (Helsingissä), Itä-Suomen ympäristölupavirasto (Kuopiossa) ja Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto (Oulussa). Kukin näistä hoitaa omaan toimialueeseensa kuuluvat asiat.

Vuonna 2007 alueellisten ympäristölupavirastojen johtajat olivat naisia. Vuonna 2005 joukkoon mahtui yksi mies.

Euroopan unionin hallinto- ja valmisteluelinten suomalaiset

Euroopan komissiolla on kolme päätehtävää. Sillä on aloiteoikeus EU:n lainsäädännössä, se toimii EU:n perustamissopimusten valvojana ja unionin toimeenpanevana elimenä. Komissio hoitaa EU:n budjettia ja toimii läheisessä yhteistyössä EU:n muiden toimielinten ja jäsenvaltioiden kanssa. Vaikka komissiolla on aloiteoikeus, päätökset lainsäädännöllisissä asioissa tekee jäsenvaltioiden ministereistä muodostuva Euroopan unionin neuvosto (ks. kappale Euroopan unionin päätöksentekuelinten suomalaiset) noudattaen ns. yhteispäätösmenettelyä. Jäsenmaiden hallitukset määräävät maansa edustajan komissiossa. Suomen komissaari on Olli Rehn.

Komissaareja on nykyisin 27, joista naisia on kymmenen. Kuusihenkisessä puheenjohtajistossa on ainoastaan yksi nainen, joka on Ruotsin Margot Wallström. Euroopan unionin jäsenmailla on valta nimetä komissaariehdokkaat ja siten vaikuttaa komission kokoonpanoon. EU:n jäsenmaat esittävät kuitenkin pääasiassa vain miesehdokkaita.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta esitti 8.4.2009, että kansalliset hallitukset nimittäisivät kaksi komissaariehdokasta: miehen ja naisen. Esityksessä mainitaan, että Euroopan unionin poliittisessa päätöksenteossa naiset ovat edelleen aliedustettuina, kuten myös monet vähemmistöryhmät. Naisten ja miesten tasapuolisempi edustus päätöksentekijöinä turvaisi parhaiten tasapuolisuuden päätöksissä. (Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, TANE tiedottaa 8.4.2009)

Euroopan unionilla on viisi varsinaista toimielintä, joista jokaisella on oma tehtävänsä. Toimielimiä ovat Euroopan komissio, Euroopan unionin neuvosto eli ministerineuvosto, Euroopan parlamentti, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ja tilintarkastustuomioistuin. Niitä tukee kuusi muuta tärkeää elintä. Neuvoa-antavia elimiä ovat Euroopan talous- ja sosiaalikomitea sekä alueiden komitea. Muita toimielimiä ovat Euroopan keskuspankki, Euroopan investointipankki, oikeusasiamies ja tietosuojavaltuutettu.

Eurooppa-neuvostolla tarkoitetaan jäsenvaltioiden hallitusten ja valtionpäämiesten säännöllisiä tapaamisia eli huippukokouksia. Eurooppa-neuvosto ei ole unionin varsinainen toimielin, mutta sille on annettu EU:n toimintaan liittyviä tehtäviä.

Tiettyjä teknisiä, tieteellisiä tai hallinnointitehtäviä hoitamaan on perustettu EU:n erillisvirastoja. Ne on hajautettu EU:n jäsenmaihiin. Suomessa toimii EU:n kemikaalivirasto.

Ruostetsaaren (2008) mukaan naisten osuus suomalaisten EU-viroissa (A-virat) oli 50 prosenttia vuonna 2007. Vuonna 2001 suomalaisten hallussa olleista vähintään osastopäälikkötason viroista 29 prosenttia oli naisilla.

Talous- ja sosiaalikomitea

Talous- ja sosiaalikomitea on neuvoa-antava elin, joka edustaa elinkeinoelämää, työmarkkinajärjestöjä ja muita eturyhmiä. Komitea antaa lausuntoja EU:n päätösehdotuksista, jotka koskevat esimerkiksi työllisyyttä ja sosiaalipolitiikkaa. Jäsenmaan hallitus nimeää edustajansa, mutta työskentely komiteassa on poliittisesti riippumatonta. (Eurooppatiedotus)

Komiteassa on 344 jäsentä³. Jäseniä on kaikista unionin 27 jäsenvaltiosta. Euroopan unionin neuvosto valitsee jäsenmaiden ehdotusten perusteella edustajat neljäksi vuodeksi kerrallaan. Suomalaisjäseniä komiteassa on yhdeksän, joista naisia on neljä. Komitean puheenjohtaja on mies, italialainen Mario Sepi, ja kahdesta varapuheenjohtajasta toinen on nainen, kreikkalainen Irini Pari. Toinen varapuheenjohtaja on suomalainen Seppo Kallio. Komiteassa on kuusi jaostoa, joissa toimii eri maista em. etujärjestöjen edustajia.

Alueiden komitea

Alueiden komitea on Euroopan komission, neuvoston ja parlamentin neuvoa-antava elin. Se antaa lausuntoja komissiolle, neuvostolle ja Euroopan parlamentille tietyistä alue- ja paikallisyhteisöille tärkeistä aiheista ja katsoo muutoinkin olevansa "Euroopan syvien rivien" puolestapuhuja. Alueiden komitea on Euroopan unionin nuorin toimielin. Se perustettiin Maastrichtin sopimuksella v. 1993.

Komitea, jossa on 344 jäsentä, koostuu alueiden johtajista, kaupunkien pormestareista tai kaupungin- ja kunnanvaltuustojen puheenjohtajista tai jäsenistä. Alueiden komiteassa on kaudella 2006–2010 kahdeksan suomalaisjäsentä, joista naisia on kolme. (Eurooppatiedotus) Kuntaliitto toimii alueiden komitean Suomen valtuuskunnan sihteeristönä. Alueiden komitean puheenjohtajana on vuoden 2008 helmikuusta lähtien toiminut belgialainen Luc Van den Brande.

Alueiden komitea on poliittinen elin, joka tarjoaa paikallis- ja alueviranomaisille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin unionissa. Komiteaa kuullaan ennen kuin unionissa tehdään päätöksiä, joilla on alueellinen tai paikallinen ulottuvuus.

3 Jäsenet edustavat työnantajajärjestöjä, työntekijöitä, maanviljelijöitä, pieniä ja keskiuuria yrityksiä, kauppaa ja käsityöläisammattia, osuuskuntia, vapaita ammatinharjoittajia, kuluttajia, ympäristönsuojelijoita, perheitä, yhteiskunnallisesti suuntautuneita kansalaisjärjestöjä jne.

Euroopan keskuspankki

EKP toimii keskuspankkina Euroopan yhteisen rahan – euron – käyttöalueella. Sen tärkein tehtävä on ylläpitää euron ostovoimaa ja siten hintavakautta euroalueella. Euroalueeseen kuuluvat ne 16 Euroopan unionin maata, jotka ovat ottaneet euron käyttöön

EKP:n neuvosto on EKP:n ylin päätöksentekuelin. Sen muodostavat johtokunnan kuusi jäsentä ja euroalueeseen kuuluvien 16 maan kansallisten keskuspankkien pääjohtajat. EKP:n neuvosto kokoontuu kahden viikon välein. Erkki Liikanen on vuodesta 2004 lähtien ollut Euroopan keskuspankin neuvoston jäsen.

Johtokunnan muodostavat EKP:n pääjohtaja ja varapääjohtaja sekä neljä muuta jäsentä. Kaikki jäsenet nimitetään euroalueen maiden valtion- tai hallituksen päämiesten yhteisellä sopimuksella. Sirkka Hämäläinen toimi Euroopan Keskuspankin johtokunnassa vuosina 1998-2003. Kuluvalle kaudella 2003–2011 johtokunnassa on ainoastaan yksi nainen, joka on itävaltalainen.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

Luxemburgissa sijaitsevan yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on valvoa, että EU:n lainsäädäntöä tulkitaan ja sovelletaan yhdenmukaisesti kaikissa jäsenmaissa. Tuomioistuin varmistaa myös, että unionin jäsenvaltiot ja toimielimet hoitavat lainmukaiset tehtävänsä. Sillä on toimivalta ratkaista riitoja, joiden asianosaisina ovat jäsenvaltiot, EU:n toimielimet, yritykset ja yksityishenkilöt.

Yhteisöjen tuomioistuimen tulkintavalta ulottuu jäsenvaltioiden tuomioistuinten ja viranomaisten lainkäyttöön ennakkoratkaisujen muodossa. Näin tapahtuu silloin, kun ratkaistavana oleva asia liittyy yhteisön oikeuden tulkintaan.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa toimii yksi tuomari kustakin jäsenvaltiosta ja näiden apuna kahdeksan julkisasiamiestä. Tuomarit nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi, minkä jälkeen nimitys voidaan uusida. Suomalainen Allan Rosas on toiminut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomarina vuodesta 2002. Tuomioistuimen yhteydessä toimii Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, jonka suomalais-tuomarina työskentelee Virpi Tiili.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin

Vuonna 1977 toimintansa aloittanut tilintarkastustuomioistuin sijaitsee Luxemburgissa. Riippumaton tilintarkastustuomioistuin valvoo, että EU:n varoja käytetään lainmukaisesti, taloudellisesti, tehokkaasti ja sovittuun tarkoitukseen. Varmistaakseen moitteettoman varainkäytön tilintarkastustuomioistuin tutkii kaikkien EU:n rahavaroja käsittelevien tahojen tilit. EU:n varainkäytöstä annetaan vuosittain tilintarkastuskertomus.

Tilintarkastustuomioistuimessa on yksi jäsen kustakin jäsenmaasta. Jäsenet nimitetään kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Suomalainen Olavi Ala-Nissilä on toiminut tilintarkastustuomioistuimen jäsenenä maaliskuusta 2006.

Euroopan oikeusasiamies

Euroopan oikeusasiamies ottaa vastaan ja tutkii Euroopan unionin toimielimiä ja laitoksia vastaan tehtyjä kanteluita. EU:n kansalaiset, yritykset ja yhteisöt voivat

kannella oikeusasiamiehelle hallinnollisista epäkohdista unionin toimielinten ja laitosten toiminnassa.

Euroopan parlamentti valitsi ensimmäisen Euroopan oikeusasiamiehen vuonna 1995. Valituksi tuli suomalainen Jacob Söderman, joka hoiti tehtävää vuosina 1995–2003. Oikeusasiamies valitaan nykyisin aina viideksi vuodeksi kerrallaan. Kreikkalainen Nikiforos Diamandouros on toiminut Euroopan oikeusasiamiehenä vuodesta 2003.

Suurlähettiläät

Suurlähettiläs on valtion toisessa valtiossa, toiselle hallitukselle tai kansainvälisessä järjestössä ylläpitämän diplomaattisen edustuston johtaja. Hänen päätehtävänsä on hoitaa lähettäjävaltion suhteita vastaanottajaan. Yleensä suurlähettilään asemapaikka on valtion pääkaupunki. Muissa kaupungeissa oleivia diplomaattisten lähetystöjen johtajia kutsutaan konsuleiksi. Yleensä vastaanottajavaltio antaa suurlähettilään käyttöön alueen, jota kutsutaan suurlähetystöksi sekä tälle henkilökuntineen diplomaattisena koskemattomuutena tunnetun suojan isäntävaltion laeilta.

Kiertävä suurlähettiläs toimii Suomen diplomaattisena edustajana toimialueeseensa kuuluvissa maissa virantoimituspaikkanaan ulkoasiainministeriö. Hän hoitaa toimialueeseensa kuuluvissa maissa soveltuvien osien tehtäviä, jotka kuuluvat suurlähetystölle. Kiertävä suurlähettiläs toimii valtiosihteerin alaisena ja läheisessä yhteistyössä sen aluelinjan ja yksikön kanssa, jonka hoitamaan alueeseen hänen toimialueensa kuuluu.

Ulkoasiainministeriön mukaan suurlähettiläinä⁴ oli 20.5.2008 yhteensä 77 henkilöä. Naiset ovat edelleen vähemmistönä suurlähettiläiden ryhmässä, naisia oli vain neljännes (19) suurlähettiläistä.

4 Ml. Helsingistä käsin toimivat kiertävät suurlähettiläät sekä Suomea kansainvälisissä organisaatioissa edustavat suurlähettiläät.

3 Korkeakoulut, yliopistot ja tiedelaitos

Naiset ovat olleet aliedustettuina tiedelaitoksissa, vaikka naisten osuus korkeakoulututkinnon suorittaneista on jatkuvasti kasvanut. Suomen Akatemian tietojen mukaan tutkijakoulujen opiskelijoista naisten osuus vuosina 1995–96 oli 46 prosenttia ja tohtorin tutkinnon suorittaneista vuonna 1999 oli 43 prosenttia naisia. Vuonna 2007 suoritetuista tohtorintutkinnoista 50,6 prosenttia oli naisten suorittamia, joten naisten osuus tohtorin tutkinnoista on kasvanut. Vuonna 2007 yliopistojen opiskelijoista naisia oli 54 prosenttia.

Väestön koulutusrakenne

Väestön koulutusrakennetta kuvattaessa otetaan kultakin henkilöltä huomioon vain yksi koulutus, joka on korkein suoritettu tutkinto tai samanasteisista tutkinnoista viimeisin suoritettu tutkinto. Perusasteen jälkeisiä tutkintoja ovat keski- ja korkea-asteen tutkinnot. Keskiasteen tutkintoja ovat ylioppilastutkinto ja ammatilliset tutkinnot, joihin sisältyvät sekä ammatillisissa oppilaitoksissa suoritettut tutkinnot että näyttötutkinnot. Korkea-asteen tutkintoja ovat alimman korkea-asteen eli opistotason tutkintojen lisäksi korkeakoulututkinnot, jotka on suoritettu yliopistoissa ja korkeakouluissa sekä väliaikaisissa ja vakinaisissa ammattikorkeakouluissa.

Vuoden 2007 lopussa oli 2 854 361 suomalaista suorittanut peruskoulun jälkeisen tutkinnon. Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oli 35 prosenttia 15 vuotta täyttäneestä väestöstä. Sukupuolten välillä ei ollut eroa.

Keskiasteen tutkinnon suorittaneita oli vuoden 2007 lopussa 1 697 907 eli 39 prosenttia 15 vuotta täyttäneestä väestöstä. Näistä keskiasteen suorittaneista naisia oli noin puolet (48 %). Suomalaisista 15 vuotta täyttäneistä naisista 36 prosenttia ja miehistä 41 prosenttia oli suorittanut keskiasteen tutkinnon vuonna 2007.

Taulukko 3.1 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen mukaan 2007

	Yhteensä	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
	Lkm			%	%
Ei perusasteen jälk. tutkintoa	1 551 533	792 122	759 411	35,0	35,5
Tutkinnon suorittaneita	2 854 361	1 473 664	1 380 697	65,0	64,5
Keskiaste	1 697 907	823 402	874 505	36,3	40,9
Korkea-aste	1 156 454	650 262	506 192	28,7	23,7
Alin korkea-aste	488 510	298 351	190 159	13,2	8,9
Alempi korkeakouluaste	333 741	179 453	154 288	7,9	7,2
Ylempi korkeakouluaste	302 088	160 184	141 904	7,1	6,6
Tutkijakoulutusaste	32 115	12 274	19 841	0,5	0,9
Lisensiaattitutkinto	9 495	3 779	5 716	0,2	0,3
Tohtorintutkinto	22 620	8 495	14 125	0,4	0,7
Yhteensä	4 405 894	2 265 786	2 140 108	100,0	100,0

Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

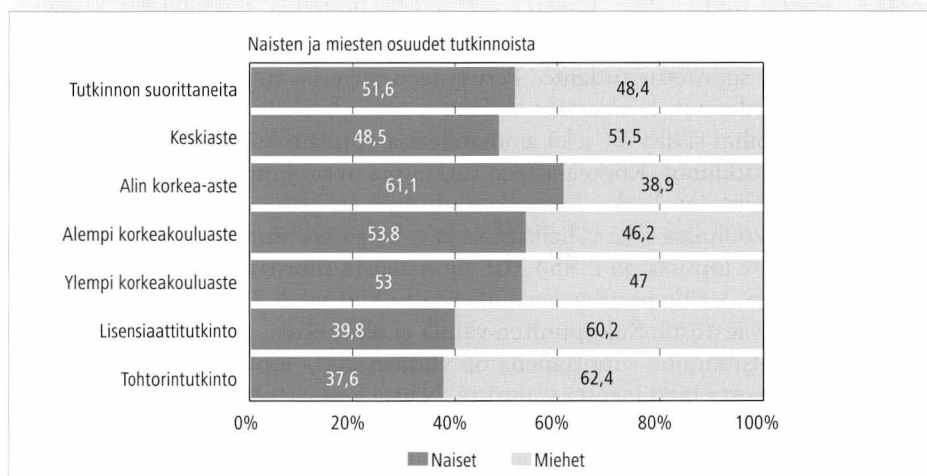
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli vuoden 2007 lopussa 26 prosenttia 15 vuotta täyttäneestä väestöstä (41% tutkinnon suorittaneista). Tutkijakoulutusasteen oli suorittanut vajaa prosentti 15 vuotta täyttäneistä. Tutkijakoulutusasteen tutkinnon suorittaneista naisia oli 38 prosenttia.

Ammatillisen tutkinnon ja korkeakoulututkinnon suorittanut väestö

Vuonna 2007 naisten osuus tutkinnon suorittaneista oli 52 prosenttia. Keskiasteen tutkinnon suorittaneista hieman yli puolet oli miehiä. Alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneista peräti 61 prosenttia oli naisia. Myös alemman ja ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaneista yli puolet oli naisia. Sen sijaan lisensiaattitutkinnon suorittaneista naisia oli 40 prosenttia ja tohtorintutkinnon suorittaneista 38 prosenttia.

Mikäli korkeakoulututkinnon suorittanutta väestöä tarkastellaan ikäryhmittäin, voidaan havaita naisten osuuksien olevan ikäryhmittäin miehiä suuremmat

Kuvio 3.1 Tutkinnon suorittaneet 15 vuotta täyttäneestä väestöstä koulutusasteittain 2007

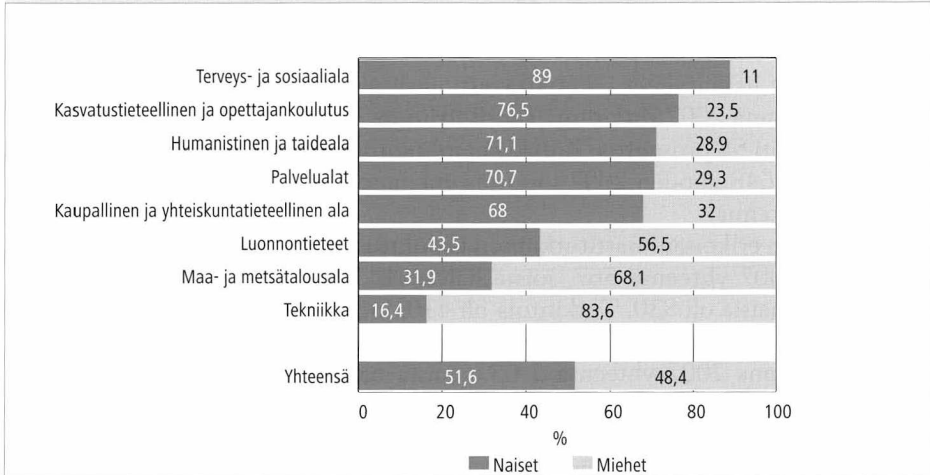
Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

Taulukko 3.2 Korkeakoulututkinnon suorittanut väestö iän mukaan 2007

	Lisensiaatin- ja tohtorintutkinnon suorittaneet			%	
	Lkm	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
1975	5 978	926	5 052	15	85
1980	8 012	1 387	6 625	17	83
1985	10 018	1 993	8 025	20	80
1990	12 990	2 962	10 028	23	77
1995	17 542	4 777	12 765	27	73
2000	23 248	7 487	15 761	32	68
2001	24 480	8 124	16 356	33	67
2002	25 652	8 738	16 914	34	66
2003	26 869	9 387	17 482	35	65
2004	28 141	10 063	18 078	36	64
2005	29 429	10 781	18 648	37	63
2006	30 722	11 474	19 248	37	63
2007	32 115	12 274	19 841	38	62

Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

Kuvio 3.2 Ammatillisen tutkinnon ja korkeakoulututkinnon suorittanut väestö koulutusalan mukaan 2007 (ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulu ja yliopistot)

Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

Taulukko 3.3 Tutkijakoulutuksen suorittanut väestö 1975–2007

	Lisensiaatin- ja tohtorintutkinnon suorittaneet				
	Lkm			%	
	Yhteensä	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
1975	5 978	926	5 052	15	85
1980	8 012	1 387	6 625	17	83
1985	10 018	1 993	8 025	20	80
1990	12 990	2 962	10 028	23	77
1995	17 542	4 777	12 765	27	73
2000	23 248	7 487	15 761	32	68
2001	24 480	8 124	16 356	33	67
2002	25 652	8 738	16 914	34	66
2003	26 869	9 387	17 482	35	65
2004	28 141	10 063	18 078	36	64
2005	29 429	10 781	18 648	37	63
2006	30 722	11 474	19 248	37	63
2007	32 115	12 274	19 841	38	62

Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

alle 50-vuotiaiden ikäryhmissä. Erityisesti 25–34 -vuotiaiden ikäryhmässä naisten osuus oli selkeästi suurempi kuin miehillä.

Ammatillisen tutkinnon ja korkeakoulututkinnon suorittaneesta väestöstä hieman yli puolet oli naisia vuonna 2007. Naisten osuus oli suurin terveys- ja sosiaali-alailla (89 %) ja toiseksi suurin kasvatustieteellisellä ja opettajankoulutuksen (77 %) alalla. Naisten osuus oli pienin tekniikan alalla (16 %), millä miesten osuus oli puolestaan suurin.

Naisten osuus tutkijakoulutuksen suorittaneesta väestöstä on kasvanut vuoden 1975 15 prosentista 38 prosenttiin vuonna 2007. Vuonna 2007 yliopistoissa suoritettiin 460 lisensiaatintutkintoa ja 1 526 tohtorintutkintoa. Lisensiaatin tutkinnoista oli vuonna 2007 naisten suorittamia 54,8 prosenttia ja tohtorin tutkinnoista 50,6 prosenttia.

Johtamisen erikoisammattitutkinto

Johtamisen erikoisammattitutkintoja suoritettiin ensimmäisen kerran vuonna 1999. Tuolloin suoritettiin yhteensä 45 johtamisen erikoisammattitutkintoa. Näistä naisten suorittamia oli 19 eli 42 prosenttia. Johtamisen erikoisammattitutkinnot ovat lisääntyneet huomattavasti ensimmäisestä mahdollisesta suoritusvuodesta: vuonna 2007 tutkintoja suoritettiin jo 2 004 ja näistä naisten suorittamia oli jo peräti 58 prosenttia. Kaikkiaan johtamisen erikoisammattitutkintoja oli suoritettu 11 648 vuoden 2007 loppuun mennessä. Näistä yli puolet (53 %) oli naisten suorittamia.

Johtamisen erikoisammattitutkinnon (koulutusala 337101) uusia opiskelijoita oli vuonna 2007 yhteensä 567, joista naisia oli 300. Opiskelijoita oli yhteensä 1 506, joista naisia oli 830. Tutkintoja oli 410, joista naisten suorittamia 231.

Oppisopimuskoulutuksessa johtamisen erikoisammattitutkinnon uusia opiskelijoita oli vuonna 2007 yhteensä 2 037, joista naisia oli 1 094. Johtamisen erikoisammattitutkinnon oppisopimuskoulutukseen osallistuneita oli puolestaan 6 034, joista naisia 3 269. Oppisopimuksessa suoritettuja johtamisen erikoisammattitutkintoja oli 1 628 ja niistä naisten suorittamia oli 946. (Oppilaitostilastot 2008)

Taulukko 3.4 Johtamisen erikoisammattitutkinnon suorittaneet

	Yhteensä	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Yhteensä	11 648	2 004	2 368	2 198	1 567	1 175	1 328	772	190	45
Naiset	6 213	1 160	1 340	1 216	782	595	656	346	98	19
Miehet	5 435	844	1 028	982	785	580	672	426	92	26

Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

Suomalaisnaisten koulutustaso on korkea

Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalaisnaisten koulutustaso on korkea. Vuonna 2006 vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden naisten osuus 25–64-vuotiaista oli 82 prosenttia. Osuus on korkea, vaikkakin esimerkiksi Ruotsia (86 %) hieman alhaisempi. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden naisten osuus 25–64-vuotiaista oli meillä 40 prosenttia vuonna 2006 eli hieman suurempi kuin Ruotsissa (35 %) ja Norjassa (36 %). OECD-maissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden naisten osuus oli keskimäärin 27 prosenttia ja keskiasteen tutkinnon suorittaneiden 67 prosenttia.

OECD-maissa Turkia ja Sveitsiä lukuun ottamatta naiset suorittavat miehiä todennäköisemmin toisen asteen koulutuksen. Myös korkea-asteen koulutuksen aloittavista naiset ovat enemmistönä. OECD-maissa 54 prosenttia uusista opiskelijoista on naisia; Suomessa osuus on 56 prosenttia. Tieteenaloitteiset erot ovat kuitenkin suuret. Enemmistönä naiset ovat sosiaali- ja terveysalalla, humanistisilla sekä taide- ja opetusalalla. Insinööritieteissä ainoastaan neljäsosa (22 %) uusista opiskelijoista on naisia. Suomessa osuus on vain 19 prosenttia, kun esimerkiksi Tanskassa ja Islannissa uusista insinööriopiskelijoista kolmasosa on naisia. Miesvaltaisia aloja ovat myös matematiikka ja tietojenkäsittely. Naisten osuus uusista opiskelijoista on näillä aloilla Suomessa korkeampi (32 %) kuin OECD-maissa (24 %). Naisista myös selkeästi useampi suorittaa tutkinnon, joten Suomessa naisten koulutustaso tulevaisuudessa vain parantunee miehiin verrattuna.

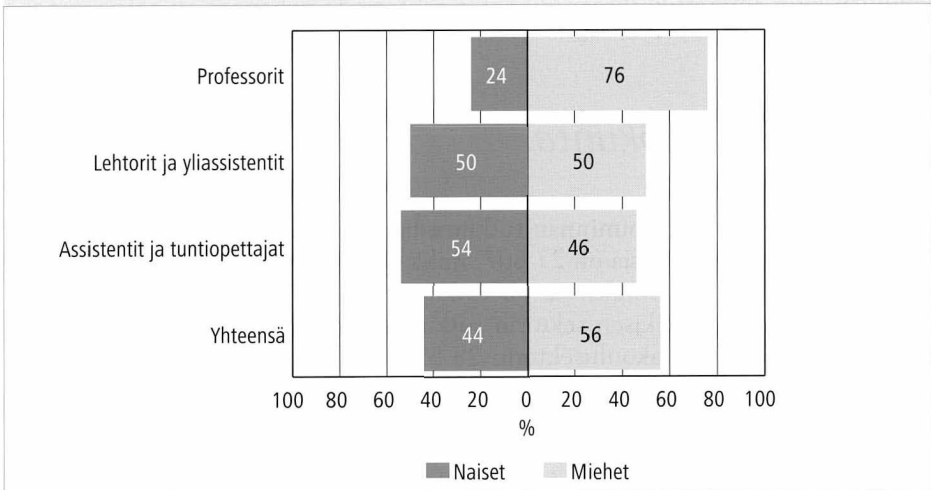
Yliopistot ja korkeakoulut

Yliopiston opettajat

Naisten osuus yliopiston opettajista on kasvanut. Naisten osuus ylimmissä tutkimusviroissa ei ole kuitenkaan noussut yhtä korkealle. Naisten osuus professorikunnasta, professoreista ja apulaisprofessoreista oli 19 prosenttia vuonna 1997. Vuonna 2006 naisten osuus yliopistoissa opettavista professoreista oli 24 prosenttia. Yliopiston opettajista alle puolet oli naisia (44 %). Lehtoreista ja yliassistentteista puolet oli naisia. Assistentteista ja tuntiopettajista naisia oli yli puolet (54 %).

Professori on yliopiston ylin opetus- ja tutkimusvirka. Tehtävä voi olla pysyvä virka tai määräaikainen virkasuhde. Professorilta vaaditaan tieteellistä tai taiteellista pätevyyttä, riittävää opetustaitoa sekä tarpeellista käytännön perehtyneisyyttä. Oman alansa tieteellisen asiantuntemuksen lisäksi professoreilla on korkea asema yliopiston hallinnossa ja vastuullinen esiasema omassa yksikössään. Opetuksen ja tutkimuksen kansainvälistyminen sekä yhteiskunnallisten palvelutehtävien kasvava määrä on laajentanut professoreiden perinteistä tutkimukseen painottuvaa työnkuvaa.

Kuvio 3.3. Yliopistojen opettajat 2006

Lähde: Koulutustilastot, Tilastokeskus

Taulukko 3.5 Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rehtorit 2008

	Yhteensä				
	Lkm	Naiset	%	Miehet	%
Ammattikorkeakoulujen rehtorit	28	7	25	21	75
Yliopistojen ja korkeakoulujen rehtorit	20	5	25	15	75
Yhteensä	48	12	25	36	75

Lähde: Ammattikorkeakoulut ja yliopistot

Naiset sijoittuvat hyvin epätasaisesti eri tieteenaloille. Koska professorikunnan vaihtuvuus on pieni, heijastaa naisten vähäinen osuus korkeakoululaitoksen arvostetuissa tehtävissä edelleen menneiden vuosien miesylivaltaa. Korkeakoulujen rehtoreista neljännes oli naisia vuonna 2008. Edistystä on kuitenkin tapahtunut, sillä vuonna 2000 naisrehtoreita oli ainoastaan viidennes. Yliopistojen kaikki viisi kansleria ovat miehiä.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulut (AMK) kuuluvat myös Suomen korkeakoulujärjestelmään, aivan kuten yliopistot ja tiede- ja taidekorkeakoulut. Suomessa toimii tällä hetkellä 28 ammattikorkeakoulua 70 eri paikkakunnalla. Hallinnollisesti 26 ammattikorkeakoulua toimii opetusministeriön alaisena, sen sijaan Poliisiammattikorkeakoulu ja Ahvenanmaan Höghskolan på Åland toimivat sisäministeriön alla. Vuodesta 1991 toimineissa ammattikorkeakouluissa painotetaan yliopistoja vahvemmin ammatillista ja käytännöllistä koulutusta. Vuodesta 2005 lähtien on Suomen ammattikorkeakouluissa voinut suorittaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, joka on rinnasteinen tiedeyliopistotutkinnoille.

Ammattikorkeakouluissa suoritettiin 21 800 tutkintoa vuonna 2008, joista naisten suorittamien tutkintojen osuus oli 64 prosenttia. Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suoritettiin 680, joista naisten osuus oli 67 prosenttia.

Ammattikorkeakoulua johtavalta rehtorilta vaaditaan yliopistollista jatkotutkintoa, käytännössä tohtorin tai lisensiaatintutkintoa. Niin yliopistojen ja korkeakoulujen kuin ammattikorkeakoulujenkin rehtoreista neljännes oli naisia vuonna 2008.

Tutkimushenkilökunta

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tutkimushenkilökuntaa oli vuonna 2007 yhteensä 79 507. Näistä naisia oli 27 607, mikä on 35 prosenttia tutkimushenkilökunnasta. Yritysten palveluksessa oli tutkimushenkilökuntaa 41 005, joista 22 prosenttia oli naisia. Julkisen sektorin tutkimushenkilökunnasta, jota oli 9 946, puolet oli naisia. Korkeakoulusektorin 28 556 hengen tutkimushenkilökunnasta naisia oli myös lähes puolet (48 %). Korkeakoulusektorin sisällä naisten osuus tutkimushenkilökunnasta oli suurin yliopistollisissa keskussairaaloissa, joissa naisten osuus oli 67 prosenttia tutkimushenkilökunnasta. Ammattikorkeakoulujen tutkimushenkilökunnasta 55 prosenttia oli naisia ja yliopistoissa vastaava osuus oli 44 prosenttia.

Vuonna 2007 yliopistojen tutkimushenkilökunnasta 44 prosenttia oli naisia. Naisten osuus oli suurin tuntiopettajien virkaryhmässä (61 %) ja pienin professoreilla (23 %). Professoreista vain vajaa neljännes oli naisia. Lehtoreista puolet oli naisia ja assistenteista yli puolet. Tutkijoista 45 prosenttia oli naisia ja yliassistentteistakin 43 prosenttia.

Naisprofessorien osuudet vaihtelevat hyvinkin paljon eri tieteenaloilla. Pienin osuus oli tekniikan alalla, jossa professoreista vain kuusi prosenttia oli naisia. Suurimmat naisprofessoreiden osuudet olivat maatalous- ja metsätieteissä

Taulukko 3.6 Tutkimushenkilökunta sektorin ja sukupuolen mukaan 2007

Sektori	Yhteensä		Naiset	
	Lkm	Lkm	Lkm	%
Kaikki yhteensä	79 507	27 607		34,7
Yritykset	41 005	8 873		21,6
Teollisuus	27 306	5 600		20,5
Muut toimialat	13 700	3 273		23,9
Julkinen sektori	9 946	4 942		49,7
Valtion hallinnonalat	8 879	4 322		48,7
Kunnat	109	72		66,1
Muut julkiset laitokset	234	116		49,6
YVT-sektori*	724	432		59,7
Korkeakoulusektori	28 556	13 792		48,3
Yliopistot	21 033	9 295		44,2
Yliopistolliset keskussairaalat	3 042	2 047		67,3
Ammattikorkeakoulut	4 481	2 450		54,7

* Yksityinen voittoa tavoittelematon toiminta

Lähde: Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2007, Tiede- ja teknologiatilastot, Tilastokeskus

Taulukko 3.7 Yliopistojen tutkimushenkilökunta virkaryhmän ja sukupuolen mukaan 2007

	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
Tieteenalat yhteensä	21 033	9 295	44,2	11 738	55,8	
Professorit	2 600	609	23,4	1 991	76,6	
Lehtorit	2 716	1 376	50,7	1 340	49,3	
Yliassistentit	667	284	42,6	383	57,4	
Assistentit	1 202	663	55,2	539	44,8	
Tuntiopettajat	179	110	61,5	69	38,5	
Tutkijat	8 521	3 804	44,6	4 717	55,4	
Apuhenkilökunta	5 148	2 449	47,6	2 699	52,4	

Lähde: Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2007, Tiede- ja teknologiatilastot, Tilastokeskus

Taulukko 3.8 Yliopistojen professorit ja tutkijat tieteenalan ja sukupuolen mukaan 2007

Tieteenala	Yhteensä		Naiset		Miehet	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	
Yhteensä	2 600	609	23,4	1 991	76,6	
Luonnontieteet	522	62	11,9	460	88,1	
Tekniikka	375	24	6,4	351	93,6	
Lääke- ja hoitotieteet	476	115	24,2	361	75,8	
Maatalous- ja metsätieteet	88	33	37,5	55	62,5	
Yhteiskuntatieteet	727	222	30,5	505	69,5	
Humanistiset tieteet	412	153	37,1	259	62,9	
Tutkijat						
Yhteensä	8 521	3 804	44,6	4 717	55,4	
Luonnontieteet	2 863	1 025	35,8	1 838	64,2	
Tekniikka	1 916	516	26,9	1 400	73,1	
Lääke- ja hoitotieteet	1 254	819	65,3	435	34,7	
Maatalous- ja metsätieteet	297	192	64,6	105	35,4	
Yhteiskuntatieteet	1 598	902	56,4	696	43,6	
Humanistiset tieteet	593	350	59,0	243	41,0	

Lähde: Yliopistosektorin tutkimus- ja kehittämistoiminta 2007, Tiede- ja teknologiatilastot, Tilastokeskus

(37,5 %) ja humanistisissa tieteissä (37 %). Joka alalla naisprofessoreiden osuus jäi kuitenkin vielä alle 40 prosenttiin.

Naistutkijoita oli 45 prosenttia. Suurimmat naistutkijoiden osuudet olivat lääke- ja hoitotieteissä sekä maatalous- ja metsätieteissä. Näillä aloilla tutkijoista 65 prosenttia oli naisia. Myös humanistisissa tieteissä ja yhteiskuntatieteissä naistutkijoiden osuus oli suuri. Tekniikan alalla naistutkijoiden osuus oli pieni eli 27 prosenttia ja luonnontieteissäkin naistutkijoiden osuus jäi 36 prosenttiin.

Ensimmäinen naistohtori oli Karolina Eskelin (1867–1936) vuonna 1895. Helsingin yliopiston ensimmäinen naisdosentti oli vuonna 1906 Alma Söderhjelm (1870–1949), josta tuli Suomen ensimmäinen naisprofessori Åbo Akademiin vuonna 1927. Helsingin yliopiston ensimmäiseksi naisprofessoriksi nimettiin 1928 Laimi Lovisa Leidenius (1877–1938) (Helsingin yliopisto).

Tiedelaitos

Suomen Akatemia

Opetusministeriön hallinnonalaan kuuluva Suomen Akatemia rahoittaa korkealaatuista tieteellistä tutkimusta, toimii tieteen ja tiedepolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimustyön asemaa. Suomen Akatemia on perustutkimuksen merkittävin rahoittaja Suomessa. Akatemia korostaa tutkimuksen yhteiskunnallista merkitystä. Akatemia tekee tutkijanuraa, tutkijakouluja sekä tiedettä ja rahoittamaansa tutkimusta tunnetuksi ja kannustaa tutkijoita myös itse kertomaan aktiivisesti tutkimuksestaan. Muita tiedettä ja teknologiaa rahoittavia keskeisiä organisaatioita ovat Tekes ja Sitra, joita käsitellään tämän luvun lopussa. (Suomen Akatemia)

Suomen Akatemian tieteellisissä toimikunnissa noudatetaan kiintiöperiaatetta ja niiden jäsenistä 48 prosenttia on naisia. Toimikuntien neljästä puheenjohtajasta ainoastaan yksi on nainen.

Taulukko 3.9 Suomen Akatemian toimikunnat

	Jäsenet			PJ	
	N	M	Yht.	N	M
Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta	4	7	11		1
Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta	6	5	11	1	
Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta	5	6	11		1
Terveystieteiden tutkimuksen toimikunta	6	5	11		1
Yhteensä	21	23	44	1	3

Naisten osuus jäsenistä 48 %

Naisten osuus puheenjohtajista 25 %

Lähde: Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2007, Tiede- ja teknologiatilastot, Tilastokeskus

Akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat

Suomen Akatemialla on kahdenlaisia tutkimusvirkoja: akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat. Virkatutkijat työskentelevät yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja muissa organisaatioissa.

Suomen Akatemian rahoittama akatemiaprofessori on täysipäiväinen huippututkimusvirka. Akatemiaprofessori on usein virkavapaalla vakinaisesta toimestaan esim. yliopiston professuurista. Suomen Akademia rahoittaa vuosittain 40:tä määräaikaista akatemiaprofessorin virkaa. Virkakausi on yleensä viisivuotinen ja sen voi uusia yleensä vain kerran.

Akatemiaprofessoriksi voidaan nimittää etevä tutkija, joka edistää tutkimusta oman tieteenalansa piirissä. Virka on tarkoitettu määräaikaiseen täysipäiväiseen tutkimustyöhön. Akatemiaprofessori toteuttaa omaa tutkimussuunnitelmaansa, johtaa tutkimusryhmänsä työtä ja antaa ohjausta nuorille tieteenharjoittajille. Akatemiaprofessorin virkaan sisältyy myös oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkimustyöhön liittyvää opetusta. Yksi viroista on Minna Canth -akatemiaprofessori, jossa toimiala on naistutkimus.

Akatemia on tasa-arvosuunnitelmassaan vuosille 2005–2007 asettanut tavoitteeksi nostaa vähemmistösukupuolen osuuden tutkimusvirkoihin nimitettävistä vähintään 40 prosenttiin. Kehitys on ollut myönteinen kaikilla tieteenaloilla, jos verrataan naisten osuutta rahoituksen saaneista naisten osuuteen hakijoista. Akatemian vuosikertomuksessa 2007 todetaan, että akatemiattutkijan viran tai tutkijatohtorin rahoituksen saaneista naisia on jo lähes tavoitteen mukaisesti, mutta akatemiaprofessorin virantäyttö on tasa-arvon edistämisen kannalta edelleen kriittinen vaihe. (Suomen Akatemian vuosikertomus 2007)

Akatemiaprofessoreista naisia oli vuoden 2009 alussa 13 prosenttia. Osuus on sama kuin edellisenkin vuoden alussa. Naisten osuus akatemiattutkijoista on kasvanut vuoden 2008 alun 38 prosentista 41 prosenttiin vuoden 2009 alussa. Tutkijatohtoreista naisia oli tämän vuoden alussa 53 prosenttia, mikä on prosenttiyksikön enemmän kuin vuoden 2008 alussa.

Taulukko 3.10 Akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat 31.12.2008

Naisten osuus, %	1.1.2008	1.1.2009
Akatemiaprofessorit	13	13
Akatemiattutkijat	38	41
Tutkijatohtorit	52	53

Lähde: Suomen Akademia

Akateemikot

Akateemikon arvonimi on tieteenharjoittajan korkein tunnustus. Tasavallan presidentti myöntää Suomen Akatemian esityksestä akateemikon arvonimen erittäin ansioituneelle kotimaiselle ja ulkomaiselle tieteenharjoittajalle. Arvonimi voi olla samanaikaisesti enintään kahdellatoista kotimaisella tieteenharjoittajalla. Ulkomaisten akateemikon arvonimen haltijoiden määrää ei ole rajoitettu. Vuonna 2007 suomalaisista tieteen akateemikon arvonimen haltijoita oli yhteensä yksitoista, joista ainoastaan yksi oli nainen. (Suomen Akademia)

Suomen tiedepalkinto

Vuoden 2009 Suomen tiedepalkinnon¹ sai professori Riitta Hari Teknisestä korkeakoulusta. Palkinto jaettiin Opetusministeriön ja Suomen Akatemian yhteisessä Tiedefoorumissa 12.5.2009, joka järjestettiin neljännen kerran. Palkinto on suuruudeltaan 85 000 euroa ja se jaetaan joka toinen vuosi tunnustuksena korkeatasoisesta ja kansainvälisesti erityisen merkittävästä tieteellisestä tutkimuksesta. Palkinto jaettiin nyt seitsemännen kerran. Professori Hari on johtanut Teknillisen korkeakoulun Kylmälaboratorion aivotutkimusyksikköä vuodesta 1982 lähtien. Kylmälaboratorio on ollut Suomen Akatemian huippuyksikkö vuodesta 1995 lähtien. Hari on myös ainoana suomalaisena kutsuttu Yhdysvaltain kansallisen tiedeakatemian jäseneksi. (Suomen Akatemia)

Aiemmin palkinnon on saanut kolme naista, joista kaksi on ollut mukana palkinnon saaneessa tutkimusryhmässä.

Naisasiain uranuurtajan nimen mukaan nimettyä Maikki Friberg -tasa-arvopalkintoa on jaettu vuosittain vuodesta 1995 lähtien Helsingin yliopistossa tehdystä tasa-arvotyöstä. Palkinto on ensimmäinen Suomen yliopistossa myönnettävä tasa-arvopalkinto ja se myönnetään henkilölle tai ryhmälle, joka edistää tasa-arvolle myönteisen mielipiteen kehittymistä Helsingin yliopistossa, tuottaa tasa-arvokysymyksiä koskevaa uutta tietoa ja edistää tasa-arvon käytännön toteutumista yliopiston opetuksessa, tutkimuksessa ja hallinnossa. Vuonna 2009 palkinto myönnettiin valtiotieteiden tohtori Liisa Husulle.

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta

Vuonna 1970 kolmekymmentä suomalaista apurahoja jakavaa säätiötä ja yhdistystä aloitti säännöllisen yhteydenpidon ja alkoi käyttää kokoonpanostaan nimitystä *Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta*.

Oikeusmuodoltaan Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta on rekisteröity yhdistys ja sen jäseninä on tällä hetkellä 119 suurta apurahoja jakavaa säätiötä ja yhdistystä. Neuvottelukunnalla on hallitus, johon kuuluu yksitoista jäsentä. Neuvottelukunnassa edustetut säätiöt ja yhdistykset tukivat suomalaista tiedettä ja taidetta vuonna 2007 jakamalla apurahoja noin 220 miljoonalla eurolla. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan hallitukseen kuuluu kahdeksasta kahtentoista jäsentä, jotka valitaan kalenterivuodeksi kerrallaan. Tällä hetkellä jäseniä on kymmenen. Hallitusta johtaa puheenjohtaja varapuheenjohtajan avustuksella ja sihteerinä toimii neuvottelukunnan toimitusjohtaja. Hallituksen jäsenet valitsee neuvottelukunta syyskokouksessaan.

Vuonna 2009 säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan hallitukseen kuuluu 11 jäsentä, joista kaksi on naisia (18 %). Hallituksen puheenjohtaja on mies. (Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan internet-sivut 8.4.2009)

1 Suomen tiedepalkinto perustettiin vuonna 1997 valtioneuvoston päätöksellä.

Tekes

Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekes on yritysten, yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten haastavien tutkimus- ja kehitysprojektien rahoittaja ja aktivoija.

Tekesin hallituksen jäsenet nimittää valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan. Nykyisen hallituksen toimikausi päättyy 25.6.2011. Hallituksen 11 jäsenestä naisia on viisi (45 %). Sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat miehiä.

Sitra

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra on itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, joka edistää yhteiskunnan hyvinvointia eduskunnan valvonnassa. Sitran tehtävät on määritelty laissa. Lain mukaan Sitran tehtävä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. (Sitra)

Sitran hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallitus ja yliasiamies. Eduskunnan valitsemat tilintarkastajat toimivat Sitran hallinnon ja tilien tarkastajina. Sitran hallintoneuvostoon kuuluvat eduskunnan asettamat Suomen Pankin pankkivaltuuston jäsenet. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa Sitran hallintoa ja päättää toiminnan periaatteista. Hallintoneuvosto kokoontuu noin neljästi vuodessa. Yhteensä yhdeksästä hallintoneuvoston jäsenestä kolme on naisia (33 %).

Sitran hallitus valmistelee ja esittää hallintoneuvoston päätettäväksi tulevat asiat ja vastaa rahaston yleisestä johdosta. Hallitus nimittää yliasiamiehen esityksestä rahaston asiamiehen. Sitran muun henkilökunnan nimittää yliasiamies. Hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä, joista kaksi on naisia. Hallituksessa tulee olla valtiovarainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä opetusministeriön edustus. Sitran yliasiamies on hallituksen jäsen. Hallituksen kokoonpanossa pyritään myös varmistamaan elinkeinoelämän ja rahoituksen asiantuntemus. Hallituksen toimikausi on kaksi vuotta.

Sitran hallituksen yliasiamies on Mikko Kosonen (2008–2013) ja puheenjohtaja on valtiosihteeri Raimo Sailas. Varapuheenjohtaja on myös mies, kansliapäällikkö Erkki Virtanen. Nykyistä yliasiamiestä aiemmin Sitran yliasiamiehinä on toiminut seitsemän miestä, eikä yhtään naista.

4 Oikeuslaitos, poliisi ja puolustusvoimat

Oikeuslaitos

Ylimpinä oikeusvalvojina toimivat oikeuskansleri, apulaisoikeuskansleri ja hänen sijaisensa sekä eduskunnan oikeusasiamies ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies. Apulaisoikeusasiamiehinä ovat toimineet oikeusasiamiehen kanslian kansliapäällikkö ja oikeusasiamiehen kanslian esittelijäneuvos. Tuomiovaltaa käyttävät Suomessa riippumattomat tuomioistuimet. Tuomioistuimet ratkaisevat riita-, rikos- ja hakemusasioita. Mikään ulkopuolinen taho ei voi puuttua niiden ratkaisuihin. Ylimpinä tuomioistuinina toimivat Korkein oikeus ja Korkein hallinto-oikeus, jotka perustettiin vuonna 1918.

Korkein oikeus

Korkeimman oikeuden presidentin ja muut jäsenet nimittää tasavallan presidentti. Tuomarit nimitään virkaansa pysyvästi. Korkeimman oikeuden jäsentä kutsutaan oikeusneuvokseksi.

Korkein oikeus voi myöntää valitusluvan hovioikeuden ratkaisuun. Asiat ratkaistaan Korkeimmassa oikeudessa esittelijän esittelystä viiden tuomarin istunnossa ja valituslupa-asiat kahden tai kolmen tuomarin istunnossa.

Ylimmät tuomioistuimet ja koko oikeuslaitoksen tärkeimmät virat ovat yhä edelleen pääosin miesten hallussa. Vuonna 2000 korkeimman oikeuden jäsenistä 30 prosenttia oli naisia ja korkeimman oikeuden presidentti oli mies. Vuonna 2006 nainen nimitettiin ensimmäistä kertaa korkeimman oikeuden presidentiksi. Korkeimman oikeuden presidenttinä on 1.1.2006 alkaen toiminut Pauliine Koskelo. Korkeimman oikeuden 18 oikeusneuvoksesta¹ naisia on viisi (28 %). Oikeusneuvokset on nimitetty virkaansa keskimäärin 49 vuoden ikäisenä. (www.kko.fi)

Korkein hallinto-oikeus

Korkein hallinto-oikeus käyttää Suomen perustuslain mukaan ylintä tuomiovaltaa hallintolainkäyttöasioissa. Riita- ja rikosasioissa ylintä tuomiovaltaa käyttää korkein oikeus.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa toimivat tuomareina presidentti ja 20 hallintoneuvosta. Lisäksi voi olla määräaikaisia hallintoneuvoksia. Korkeimman hallinto-oikeuden presidenttinä on vuodesta 1993 lähtien toiminut oikeustieteen tohtori Pekka Hallberg. Korkeimman hallinto-oikeuden 20 hallintoneuvoksesta

1 Korkeimmassa oikeudessa on lain mukaan oltava presidentti ja vähintään 15 jäsentä. Tällä hetkellä jäseniä on 18.

kahdeksan on naisia (40 %). Verrattuna vuoteen 2000 naisten osuus on kasvanut 10 prosenttiyksiköllä. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on noin 40 esittelijää ja noin 40 muuhun henkilökuntaan kuuluvaa. Kansliaa johtaa kansliapäällikkö.

Vesilaisissa ja ympäristönsuojelulaisissa tarkoitetuissa asioissa sekä patenttia, hyödyllisyysmallia ja integroidun piirin piirimallia koskevista asioista oikeuden kokoonpanoon kuuluu lainoppineiden jäsenten lisäksi kaksi sivutoimista asianomaisen alan asiantuntijajäsentä. Ympäristöasiantuntijaneuvoksia on yhteensä 11, joista yksi on nainen. Kaikki viisi yli-insinöörineuvosta ovat miehiä.

Korkein hallinto-oikeus toimii kahtena jaostona. Pääasiaryhmiä on yhdeksän ja ne on jaettu 35 asiaryhmään ja edelleen yli 280 asianimikkeeseen. Ensimmäinen jaosto käsittelee muun muassa maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviä asioita, erilaisia ympäristöön liittyviä asioita, ulkomaalaisasioita, kunnallisasioita sekä asiakirjajulkisuusasioita. Toinen jaosto käsittelee muun muassa veroasioita, sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä asioita, erilaisia taloudelliseen toimintaan liittyviä asioita, kansalaisuusasioita sekä kirkollisasioita. Jaostot eivät kuitenkaan ole erikoistuneita pelkästään tiettyjen asiaryhmien käsittelyyn, vaan ne voivat käsitellä kaikkia muutoksenhakuasioita.

Hovioikeudet

Suomessa on kuusi hovioikeutta: Helsingin, Itä-Suomen (Kuopiossa), Kouvolan, Rovaniemen, Vaasan ja Turun hovioikeus. Suurin osa hovioikeuksien käsittelemistä asioista on valituksia käräjäoikeuksien ratkaisusta. Hovioikeudet käsittelevät ensimmäisenä asteena valtio- ja maanpetosasioita sekä eräitä virkasyyteasioita. Hovioikeuksien tehtäviin kuuluu myös valvoa yleisellä tasolla piirinsä käräjäoikeuksien toimintaa.

Hovioikeuden päällikön virkanimike on presidentti. Hovioikeuden kaikki kuusi presidenttiä ovat miehiä. Muut hovioikeuden tuomarit ovat hovioikeudenlaamaneja ja hovioikeudenneuvoksia. Hovioikeuden 23 laamannista vain neljä on naisia. Hovioikeudenneuvoksia oli yhteensä 184 ja heistä 75 oli naisia (41 %). Naisten osuus hovioikeuden kaikista jäsenistä oli 37 prosenttia; osuus on kasvanut kuudella prosenttiyksiköllä vuodesta 2000. Hovioikeuden tuomarit nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Hovioikeudessa voi olla myös määräaikaisia hovioikeudenneuvoksia. Heillä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin hovioikeudenneuvoksellakin.

Käräjäoikeus

Käräjäoikeudet käsittelevät rikos-, riita- ja hakemusasioita. Käräjäoikeuksien määrä on jatkuvasti vähentynyt. Vuonna 2000 niitä oli vielä 68, mutta vuoden 2009 alusta enää 27. Käräjäoikeuden päällikkö on laamanni ja muut tuomarit ovat käräjätuomareita. Joitakin asioita ratkaisemassa on myös maallikkojäseniä, lautamiehiä. Laamaneiksi on nimitetty viisi naista ja 21 miestä. Yksi viroista on vielä auki.

Oikeusministeriön lokakuun 2008 palkkaustietojen perusteella käräjäoikeuksissa oli 200 naistuomaria (42 %) ja 281 miestuomaria. Laamannina eli käräjäoikeutta johtavana päällikkötuomarina on 11 naista (22 %) ja 40 miestä.

Taulukko 4.1 Oikeuslaitos

Oikeusaste	Lkm			%	
	Yht.	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Korkein oikeus					
Presidentti	1	1		100	0
Oikeusneuvokset	18	5		28	0
Korkein hallinto-oikeus					
Presidentti	1		1	0	100
Hallintoneuvokset	20	8	12	40	60
Hovioikeudet (6 kpl)					
Presidentti	6		6	0	100
Hovioikeudenlaamannit	23	4	19	17	83
Hovioikeudenneuvokset	184	75	109	41	59
Käräjäoikeudet (27 kpl vuoden 2009 alusta)					
Laamannit*)	26	5	21	19	81
Käräjätuomarit**)	481	200	281	42	58
Hallinto-oikeudet (8 kpl)					
Ylituomarit	8	4	4	50	50
Hallinto-oikeudentuomarit	177	103	74	58	42
Erityistuomioistuimet					
Vakuutus oikeus					
Ylituomari	1		1	0	100
Laamannit	3		3	0	100
Kansliapäällikkö	1		1	0	100
Työtuomioistuin					
Presidentti	1		1	0	100
Työtuomioistuinneuvos	1		1	0	100
Jäsenet (vpj:t + vars.jäs.)	13	4	9	31	69
Työtuomioistuinsihteerit	3	2	1	67	33
Markkinaoikeus					
Ylituomari	1		1	0	100
Markkinaoikeustuomarit	13	5	8	38	62
Markkinaoikeussihteerit	11	5	6	45	55
Notaarit	2	1	1	50	50
Asiantuntijajäsenet	24	9	15	38	63

*) Yksi laamanninvirka ollut avoinna

***) Oikeusministeriön 2008 palkkaustiedot

Lähde: www.oikeus.fi

Hallinto-oikeudet

Suomessa on kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta: Helsingin, Hämeenlinnan, Kouvolan, Kuopion, Oulun, Rovaniemen, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Niiden toimintaa säätelee hallinto-oikeuslaki (26.3.1999/430). Lisäksi Ahvenanmaalla toimii Ahvenanmaan hallintotuomioistuin.

Alueellisten hallinto-oikeuksien tuomiopiirit muodostuvat yhdestä tai useammasta maakuntajakolain (11.12.1997/1159) mukaisesta maakunnasta. Kuitenkin tietyissä asiaryhmissä alueellisenkin hallinto-oikeuden tuomiopiirinä voi olla koko valtio. Esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena kaikki arvonlisäveroa, tulleja ja valmisteveroa koskevat asiat sekä turvapaikka-asiat. Vastaavasti muutoksenhaku vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisista lupa- ja velvoittamispäätöksistä on keskitetty Vaasan hallinto-oikeuteen.

Hallinto-oikeuksien tuomareista naisia on 103 ja miehiä 74. Naisten osuus tuomareista on siis 58 prosenttia. Ylituomareina on neljä naista ja neljä miestä. (HS 1.2.2009)

Erytistuomioistuimet

Erytistuomioistuinta ovat markkinaoikeus, työtuomioistuin, vakuutus oikeus ja valtakunnanoikeus.

Työtuomioistuin

Työtuomioistuin on työehto- ja virkaehtosopimusasioiden erikoistuomioistuin

Työtuomioistuimessa ratkaisukokoonpanoon kuuluu aina yhtä monta jäsentä sekä työnantaja- että palkansaajapuolelta. Puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat valitaan henkilöistä, jotka eivät edusta kummankaan tahon etuja.

Työtuomioistuimen puheenjohtajana toimii joko presidentti tai työtuomioistuinneuvos. Varsinaisia jäseniä on neljätoista, joista kullakin on kaksi varajäsentä. Jäsenet ja varajäsenet ovat sivutoimivia. Jäsenten määrä mahdollistaa toimimisen tarvittaessa kahdessa kokoonpanossa.

Tasavallan presidentti nimittää puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat. Jäsenet nimitetään kolmivuotiskaudeksi kerrallaan. Puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat varajäsenineen nimitetään oikeusministeriön esityksestä ja muut jäsenet ja varajäsenet edustavimpien keskusjärjestöjen ja työnantajaviranomaisten esityksestä. Nyt meneillään oleva kausi on alkanut vuoden 2007 alussa.

Presidentin ja työtuomioistuinneuvoksen lisäksi työtuomioistuimessa työskentelee tällä hetkellä päätoimisesti kolme työtuomioistuimen sihteerinä ja esittelijöinä toimivaa lakimiestä.

Työtuomioistuimen presidentti on mies, samoin työtuomioistuinneuvos. Kahdesta varapuheenjohtajasta toinen on nainen. Työtuomioistuimen 11 varsinaisesta jäsenestä naisia on kolme (27 %) ja 27 varajäsenestä kahdeksan (30 %). Kolmesta työtuomioistuinsihteeristä naisia on kaksi. (www.oikeus.fi)

Markkinaoikeus

Markkinaoikeus on aloittanut toimintansa 1.3.2002, jolloin voimaan tuli markkinaoikeuslaki. Markkinaoikeus on erityistuomioistuin, joka käsittelee kilpailun-

rajoituksista annetussa laissa, julkisista hankinnoista annetussa laissa, eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa ja muussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan säädettyt asiat.

Markkinaoikeuden toimintaa johtaa ylituomari, joka on mies. Markkinaoikeustuomareita on 13, joista naisia on viisi. Markkinaoikeussihteereitä on 11², joista viisi on naisia. Kahdesta notaarista toinen on nainen. Asiantuntijajäseniä on kaudella 1.4.2006–31.3.2010 yhteensä 24. Heistä yhdeksän on naisia. (www.oikeus.fi)

Vakuutusoiikeus

Oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva vakuutusoiikeus on Suomen tuomioistuinjärjestelmään kuuluva riippumaton ja puolueeton toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuin, jonka tehtävänä on antaa laadukasta ja tehokasta oikeusturvaa toimeentuloturvan muutoksenhakijalle. Vakuutusoiikeuden toiminnasta on säädetty vakuutusoiikeuslaissa, valtioneuvoston asetuksessa vakuutusoiikeudesta sekä vakuutusoiikeuden työjärjestyksessä. Vakuutusoiikeuden lainkäyttötoiminnassa sovelletaan hallintolainkäyttölakia, joka on oikeudenkäyntimenettelyä hallintotuomioistuimissa sääntelevä laki.

Vakuutusoiikeuden palveluksessa on 110 henkilöä päätoimisesti ja heidän lisäksi yhdeksän valtioneuvoston tähän tehtävään määräämää sivutoimista lääkärijäsentä, jotka ovat osa-aikaisessa virkasuhteessa vakuutusoiikeuteen. Asian tuntijajäseniä ja heidän varajäseniään on noin sata.

Vakuutusoiikeuden toimintaa johtaa ylituomari, joka on mies. Hänen apunaan toimii mm. hallinto- ja nimitysasioiden valmistelussa johtoryhmä, johon kuuluvat hänen lisäksi osastojen laamannit ja kansliapäällikkö.

Kansliapäällikkönä toimii mies. Vakuutusoiikeudessa on kolme osastoa, jotka ovat jakautuneet ratkaisukokoonpanoihin. Jokaista osastoa johtaa laamanni. Laamanneina on kolme miestä. Tiedottajalakimies hoitaa viestintätehtäviä sekä ohjaa asiakkaita asioiden vireillepanoon ja käsittelyyn liittyvissä asioissa. Tiedottajalakimies on mies.

Poliisi

Poliisiorganisaatio on Suomessa sisäasiainministeriön alainen. Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Valtioneuvosto ohjaa poliisitoimintaa hallitusohjelmaan sisältyvien tavoitteiden ja valtioneuvoston hyväksymien periaatepäätösten avulla. Poliisin ylijohdona toimii sisäasiainministeriön poliisiosasto, jonka alaisuudessa ovat poliisin lääninjohdot, keskusrikospoliisi, liikkuva poliisi, suojelupoliisi, Poliisiammattikorkeakoulu, Poliisin tekniikkakeskus ja Helsingin poliisilaitos. Paikallispoliisi koostuu 24 poliisilaitoksesta. (www.intermin.fi)

2 Kaksi on virkavapaalla.

Valtakunnallisia yksiköitä ovat keskusrikospoliisi, liikkuva poliisi ja suojelupoliisi. Järjestäytyneen ja ammattimaisen rikollisuuden torjuntaan on erikoistunut keskusrikospoliisi. Suojelupoliisi on erikoistunut valtion sisäistä ja ulkoista turvallisuutta vaarantavien hankkeiden ja rikosten torjuntaan ja liikkuva poliisi liikenteen valvontaan. Poliisikoulutukseen rekrytoinnista ja opiskelijavalinnoista, poliisin tutkintokoulutuksesta, johtamiskoulutuksesta, täydennyskoulutuksesta sekä poliisialan tutkimus- ja kehittämistoiminnasta vastaa Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisin tekniikkakeskus on erikoistunut poliisin kaluston ja välineiden hankintaan.

Helsingin poliisilaitos poikkeaa muista paikallispoliisin yksiköistä. Se on toiminnallisesti suoraan sisäasiainministeriön poliisiosaston alainen yksikkö. Normaaliin paikallispoliisitehtävien lisäksi se vastaa myös eräistä valtakunnallisista erityistehtävistä. Helsingissä toimii myös Suomen ainoa erityisen vaativiin poliisitalanteisiin erikoistunut yksikkö Karhu.

Vuonna 2007 poliisihallinnossa työskenteli yhteensä 10 871 henkilöä. Poliiseja oli yhteensä 7 591 opiskelijoina lukuun ottamatta. Naisia poliisihallinnon henkilöstöstä oli 26 prosenttia. Naisten osuus miehistöstä oli 15 prosenttia, alipäällystöstä ja päällystöstä kummastakin kuusi prosenttia ja päälliköistä kaksi prosenttia.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto toimii poliisin ylijohdona. Poliisiosastoa johtaa poliisiylijohtaja Mikko Paatero, joka on toiminut poliisiylijohtajana 15.8.2008 alkaen. Hänen edeltäjänsä oli Markku Salminen. Myös tätä aiemmat poliisiylijohtajat ovat olleet miehiä.

Poliisiylijohtaja johtaa poliisiosaston toimintaa. Poliisiylijohtaja päättää poliisin toimintalinjoista, toiminnan painoalueista sekä keskeisistä tulostavoitteista. Hän vastaa poliisin yhteiskuntasuhteista ja sidosryhmäyhteistyöstä sekä kansainvälisen toiminnan linjauksista. Lisäksi poliisiylijohtaja sopii poliisiosaston yksiköiden, poliisin lääninjohtojen, valtakunnallisten yksiköiden ja poliisioppilaitosten päälliköiden kanssa yksiköiden keskeisistä tulostavoitteista. Poliisin ylijohdon tehtävistä kokonaisuudessaan säädetään erikseen. Mikko Paatero on toiminut poliisiylijohtajana 15.8.2008 alkaen. Hänen edeltäjänsä³ oli Markku Salminen. Naisia ei poliisiylijohtajina ole ollut.

Vuonna 2008 valittiin 24 uutta poliisipäällikköä⁴, jotka olivat kaikki miehiä. Virkoihin ei hakenut yhtään naista. Virkoja tosin voivat hakea vain silloiset poliisipäälliköt, joista yksikään ei ollut nainen. (www.intermin.fi)

Myös Helsingin poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin, suojelupoliisin, liikkuvan poliisin, Poliisiammattikorkeakoulun ja poliisin tekniikkakeskuksen johtajat ovat

- 3 Aikaisemmat poliisiylijohtajat
Markku Salminen 1.1.2005–31.7.2008
Reijo Naulapää 1.1.1998–31.12.2004
Olli Urponen 1.2.1983–31.12.1997
Erkki Korhonen 1.3.1973–18.12.1982
Fjalar Jarva 12.8.1957–1.3.1973
Urho Kiukas 29.8.1947–16.7.1957
Karl Gabrielsson (vt.) 1.1.1946–31.1.1947
Matti Koskimies 27.4.1934–21.12.1946
Esko Heilimo 20.3.1926–27.4.1934
- 4 poliisipäälliköt 1.1.2009 lukien

Taulukko 4.2 Sisäasiainministeriön poliisiosasto

	Nainen	Mies	
Poliisiylijohtaja		1	Markku Salminen
Helsingin poliisilaitos		1	Jukka Riikonen
Keskusrikospoliisi		1	Rauno Ranta
Suojelupoliisi		1	Ilkka Salmi
Liikkuva poliisi		1	Kari Rantala
Poliisiammattikorkeakoulu		1	Seppo Kolehmainen
Poliisin teknikkakeskus		1	Erkki Ilves
Läänien poliisilaitokset			
Etelä-Suomen läänipoliisijohtaja		1	Kauko Aaltonen
Länsi-Suomen läänipoliisijohtaja		1	Mikko Paatero
Itä-Suomen läänipoliisijohtaja		1	Jorma Ahonen
Oulun läänipoliisijohtaja		1	Sauli Kuha
Lapin läänipoliisijohtaja		1	Pentti Saira
Ahvenanmaan poliisipäällikkö	1		Camilla Hägglund

Poliisissa työskentelee noin 11 000 henkilöä.

Vuonna 2004 koko poliisin henkilöstöstä poliisimiehiä oli 7 718.

Vuonna 2004 naisten osuus koko poliisin henkilöstöstä oli noin 25 %, poliisimiehistä naisia oli noin 11 %

Lähde: Sisäasiainministeriö

miehiä. Läänien poliisijohtajat ovat myös miehiä Ahvenanmaata lukuun ottamatta, missä poliisipäällikkö on nainen.

Keskusrikospoliisi

Keskusrikospoliisin päätehtävät ovat rikosten tutkinta ja rikostorjunnan asiantuntijapalvelujen tuottaminen. Lisäksi sen lakisääteisenä tehtävänä on kehittää rikostorjuntaa ja rikostutkinnan menetelmiä, joten toiminnassa panostetaan sekä toiminnan laadun että henkilöstön ammattitaidon kehittämiseen. Rikostutkintaan painottuvien poliisivirkojen lisäksi keskusrikospoliisissa on laaja kirjo erilaisia asiantuntijatehtäviä. Virasto tarjoaa erinomaisen näköalapaikan rikostorjuntaan ja -tutkintaan sekä poliisin kansainväliseen yhteistyöhön.

Keskusrikospoliisin henkilöstömäärä on noin 700. Naisia keskusrikospoliisin henkilöstöstä on 40 prosenttia. Poliisikoulutus on 56 prosentilla henkilöstöä ja 44 prosentilla on muu koulutus. Korkeakoulututkinto on 27 prosentilla henkilöstöstä. Naisten, muun kuin poliisikoulutuksen saaneiden ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on tehtävien luonteen vuoksi keskusrikospoliisissa suurempi kuin poliisihallinnossa keskimäärin. Muun kuin poliisikoulutuksen suorittaneet työskentelevät pääosin KRP:ssä erilaisissa asiantuntijatehtävissä.

Puolustusvoimat

Puolustusvoimien palveluksessa olevasta henkilöstöstä 24 prosenttia oli naisia vuonna 2007. Naiset työskentelevät pääosin siviilitehtävissä, joissa heitä oli puo-

let. Aliupseereista naisia oli noin 14 prosenttia. Naisten suuri määrä siviilitehtävissä selittyy tehtävien painottumisesta ns. naisvaltaisille aloille kuten toimisto-, taloushallinto- ja ravitsemuskeskustehtäviin. Viime vuosina naisten osuus siviilihenkilöstöstä on kuitenkin laskenut hieman.

Naisia on puolustusvoimien upseereissa, opistoupseereissa ja erikoisupseereissa toistaiseksi hyvin vähän. Ensimmäiset naisopistoupseerit valmistuivat vuonna 1999. Vuonna 2007 heitä työskenteli puolustusvoimissa 11. Vuonna 2000 valmistuivat ensimmäiset naisupseerit. Vuonna 2007 heitä työskenteli 62 henkilöä⁵. Erikoisupseereista naisia oli kahdeksan. (*Puolustusvoimien henkilöstötilinpäätös 2007*)

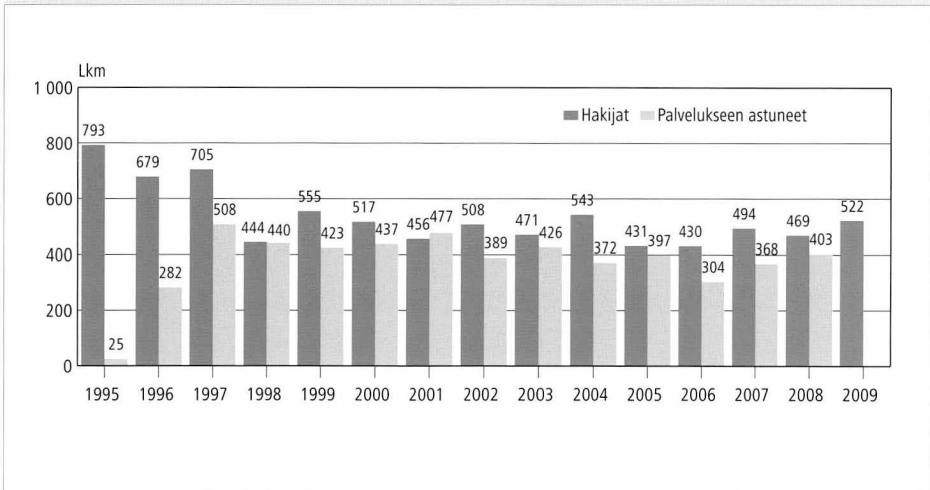
Kaikki puolustusvoimien aselajien komentajat ja kenraalikuttaan kuuluvat (yhteensä 33 henkilöä) ovat toistaiseksi miehiä. Kenraalikuttaan kuuluvat myös maanpuolustuskorkeakoulun rehtori ja vararehtori⁶.

Naisten vapaaehtoinen asepalvelus

Puolustusvoimain reserviin on koulutettu jo lähes 4 300 naista, joista yli puolet on saanut johtajakoulutuksen.

Vuonna 1995 naiset saattoivat ensimmäisen kerran hakeutua vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Tuolloin naishakijoita oli 793, mutta palveluksen aloitti ainoastaan 25 naista. Se, että hyväksytyjä on niin vähän verrattuna hakijoihin, ei tarkoita sitä, että naisia olisi aidosti hyväksytty palvelukseen niin vähän, vaan sitä,

Kuvio 4.1 Naisten vapaaehtoinen asepalvelus 1995–2009

Hakeutuminen naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen on kerran vuodessa. Keväisin pidettävissä valintatilaisuuksissa naiset määrätään palvelukseen kolmeen seuraavaan saapumiserään eli kahdelle vuodelle jakautuneena. Siksi voi samana vuonna palvelukseen astua enemmän naisia kuin on hakijoita. Lukujen erotus johtuu etupäässä hyväksytyjen omista peruutuksista, vain pieni osa karsinnasta.

Lähde: Pääesikunta

- 5 Lukuun sisältyvät sotatieteiden maisterit ja kandidaatit sekä määräaikaiset reserviupseerit.
- 6 Maanpuolustuskorkeakoulua ei lasketa mukaan oppilaitostilastoihin, mutta tutkintorekisterissä maanpuolustuskorkeakoulussa suoritetut tutkinnot ovat mukana.

etteivät kaikki hyväksytytkään naiset ota palveluspaikkaa vastaan. Ensimmäisen vuoden hakijaryntäyksen jälkeen naishakijoiden määrä on tasoittunut ollen nyt hieman päälle 500. Myös palvelukseen astuneiden naisten määrä on tasoittunut noin 400:ään ja kasvanut suhteessa hakijamäärään. Kuluvan vuoden hyväksytyjen määrä ei ole vielä tiedossa.

Rauhanturvaajat

Rauhanturvatehtäviin naiset suomalaiset naiset pystyivät hakemaan ensimmäisen kerran vuonna 1991. Tuolloin naisten ei vielä muutoin ollut mahdollista hakeutua vapaaehtoiseen asepalvelukseen, joka tuli mahdolliseksi vasta vuonna 1995. Nykyisin rauhanturvaajiksi valituilta naisilta vaaditaan varusmiespalveluksen suorittamista. Poikkeuksellisesti varusmiespalvelusta suorittamattomia naisia voidaan sijoittaa lääkäreiksi, hammaslääkäreiksi tai eläinlääkäreiksi. Myös puolustusvoimien palveluksessa työskenteleviä sosiaalikäyttäreitä ja sotilaslakimiehiä voidaan sijoittaa siviilityötään vastaaviin tehtäviin.

Vuonna 2008 sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin haki yhteensä 57 naista. Kuten vapaaehtoiseen asepalvelukseenkin, myös kriisinhallinnan tehtäviin oli aluksi jonkinlainen ryntäys, mutta sittemmin into on laantunut. Rauhanturvaajiksi hakeutuvien naisten määrä on verrannollinen asepalveluksen suorittaneiden määrään. (www.rauhanturvaajalehti.fi/2-09/; www.mil.fi)

5 Järjestöt

Työmarkkinajärjestöt

Sekä työntekijöillä että työnantajilla on omat työmarkkinajärjestöt, jotka tekevät eri alojen työehtosopimukset. Eri alat ovat aiemmin yleensä tehneet yhden ison sopimuksen (tupo), jonka neuvotteluissa on ollut mukana myös maan hallitus. Tuossa työmarkkinajärjestöt ovat sopineet työasioiden lisäksi mm. veroista ja sosiaaliturvasta.

Suomessa noin 80 prosenttia työntekijöistä kuuluu ammattiliittoon. Ammattiliittoja on noin sata. Ammattiliitot kuuluvat työntekijöiden keskusjärjestöihin. Suuri osa työnantajista kuuluu oman alansa työnantajaliittoon. Niitä on monta kymmentä ja ne taas puolestaan kuuluvat työnantajien keskusjärjestöihin.

Ammattiyhdistysliike tai ay-liike tarkoittaa toimintaa työntekijöiden aseman vahvistamiseksi työntekijöihin liittyvien asioiden yhteydessä. Ammattiyhdistysliikkeen tärkeimmät toimijat ovat ammattiliitot. Ammattiyhdistysliikkeen tarkoituksena on koota palkansaajajärjestöihin yhteistoimintaan työntekijöiden etujen valvomiseksi. Ammattiliittojen tärkein tehtävä on neuvotella työehtosopimuksia työnantajaliittojen kanssa; lisäksi ammattiliitot mm. valvovat työehtosopimusten noudattamista ja toimivat ristiriitatilanteissa työntekijän apuna. Suomessa ammattiliitot ovat jäseninä keskusjärjestössä: SAK:ssa, STTK:ssa tai Akavassa. Palkansaajien keskusjärjestö laatii yleisiä talouspoliittisia kannanottoja ja yleissopimuksia työnantajapuolen kanssa. Näihin puitteisiin liitot sovittavat toimintansa.

Naisvaltaisten alojen palkansaajajärjestöissä on ollut naisjohtajia alusta alkaen. Varhaisimpia ammattiyhdistysnaisia olivat Alli Trygg-Helenius ja Miina Sillanpää, jotka olivat perustamassa Helsingin Palvelijataryhdistystä vuonna 1898. Sillanpää toimi yhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 1901 vuoteen 1952. Toinen varhain järjestäytynyt naisten ala oli sairaanhoito, jonka johdossa myös nähtiin paljon naisia.

Työntekijäjärjestöt

Palkansaajien ammattijärjestöjen päätetehtävänä on työntekijöiden edunvalvontatyö valtakunnallisesti ja alueellisesti. Palkansaajien ammattijärjestöjä on useita ja ne toimivat ajaakseen eri aloilla toimivien työntekijöiden etuja. Järjestöjen aktiivisimmat jäsenet ovat työpaikkojensa mielipidejohtajia. He ovat luottamusmiehiä, työsuojeluvaltuutettuja ja ammattiosaston toimihenkilöitä. Ammattiosastot kokoavat paikkakunnan tai työpaikan saman ammatti- tai teollisuudenalan työntekijöitä.

Järjestöt tai ammattiliitot kuuluvat palkansaajien keskusjärjestöön ja toimivat yhteistyössä sen kanssa. Tässä käsitellään työntekijäkeskusjärjestöinä SAK:ta, STTK:ta ja Akavaa. Työntekijäjärjestöjen keskusjärjestöjen organisaatio koostuu yleensä edustajakokouksesta tai liittokokouksesta, hallituksesta ja valtuustosta sekä erilaisista työvaliokunnista ja neuvottelukunnista.

Taulukko 5.1 Palkansaajakeskusjärjestöt 2000 ja 2007

	2000					2007				
	Naiset		Miehet		Yhteensä	Naiset		Miehet		Yhteensä
	Lkm	%	Lkm	%		Lkm	%	Lkm	%	
Puheenjohtajisto/johto	4	24	13	76	17	4	20	16	80	20
Hallitus	16	25	47	75	63	13	22	47	78	60
Valtuusto ¹⁾						78	44	100	56	178
Jäsenistö	1 129 000	54	981 000	46	2 110 000	1 162 243	53	1 020 994	47	2 183 237

¹⁾ Akavalla ei ole valtuustoa.

Lähde: Palkansaajajärjestöt (SAK, STTK, Akava)

Ammattiliitot pyrkivät neuvottelemaan työehtosopimukset työnantajajärjestöjen kanssa liittotasolla. Paikallisella tasolla, työpaikoilla, henkilöstön edustajat ja työnantajat voivat solmia paikallisia sopimuksia työehtosopimusten antamien raamien perusteella. Keskusjärjestö solmii sopimuksia, osallistuu lainsäädäntötyöhön sekä erilaisiin työryhmiin ja työelämän kehittämishankkeisiin. Niiden kautta vaikutetaan toisaalta laajasti koko suomalaiseen yhteiskuntaan ja toisaalta yksittäisiin työyhteisöihin, työpaikkoihin ja työsuhteisiin.

Periaatteena on, että edustaja- tai liittokokous kokoontuu keskusjärjestön hallituksen päätöksellä määrävuosina. Kokous on keskusjärjestöjen korkein päättävä elin ja se valitsee yleensä keskusjärjestön puheenjohtajan, määrää hallituksen varsinaisten jäsenten lukumäärän ja valitsee hallituksen jäsenet sekä heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä valtuuston jäsenet ja heille yleisvarajäsenet. Valtuusto on ylin päättävä elin edustaja- tai liittokokousten välisenä aikana. Hallitus ja jäsenliitot voivat tehdä esityksiä valtuustolle.

Työntekijäjärjestöjen hallitusten ja puheenjohtajiston kokoonpanoista vain noin viidennes on naisia, vaikka jäsenistöstä hieman yli puolet on naisia. Valtuustoissa naisten osuus jää hieman alle puoleen (44 %).

Naisia ammattiliittojen puheenjohtajana

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL on julkisella ja yksityisellä hyvinvointi-palvelualalla työskentelevien ammattiliitto, jolla on 220 000 jäsentä. Julkisia palveluja ovat kaikki valtion ja kuntien tuottamat palvelut (esim. terveyspalvelut, koulut, tutkimuslaitokset, yliopistot ja korkeakoulut, poliisi, teiden hoito, päivähoido, vanhus-, virasto- ja kirjastopalvelut). Yksityisiä hyvinvointipalveluja ovat kaikki palvelut, jotka tuotetaan verovaroin, mutta yksityisen toimesta (esim. yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut, järjestöjen päihdehuoltopalvelut, yksityisten ammattioppilaitosten tarjoamat palvelut, urheilujärjestöjen toiminta, maatalous- ja neuvonta-alojen tarjoamat palvelut). JHL:n puheenjohtajana toimii Tui-re Santamäki-Vuori.

Palvelualojen ammattiliitto PAM on Suomen suurin yksityisten palvelualojen ammattiliitto, jonka puheenjohtaja on Ann Selin. PAMissa on yli 210 000 jäsentä.

Tehy on maamme suurin terveys- ja sosiaalialan tutkinnon suorittaneiden alalla työskentelevien sekä alalle opiskelevien ammattijärjestö, jolla on 135 000 jäsentä. Tehyn puheenjohtajana on vuodesta 1997 alkaen toiminut Jaana Laitinen-Pesola.

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty edustaa noin 70 000 kuntien, kuntayhtymien, seurakuntien sekä yksityisten ja mm. kolmannen sektorin palveluksessa olevia henkilöitä. Liiton puheenjohtaja on Merja Ailus.

Ammattiliitto Suora on koulutuksesta, työtehtävästä ja asemasta riippumatta kaikkien pankki-, rahoitus- ja vakuutustehtävissä sekä sosiaalivakuutuksen, rahapelien ja alkoholikaupan parissa työskentelevien etujärjestö. Suorassa on 31 000 jäsentä, joista yli 20 000 työskentelee finanssialalla. Suoran puheenjohtajana toimii Tarja Lankila.

Tekniikan akateemisten liitto TEK on noin 70 000 jäsenellään Suomen suurin diplomi-insinöörien ja arkkitehtien järjestö ja Akavan suurimpia jäsenjärjestöjä. Naisten osuus jäsenistöstä on noin 20 prosenttia. Merja Strengell valittiin vuonna 2005 ensimmäisenä naisena järjestön puheenjohtajaksi.

Muita ammattiliittojen naispuheenjohtajia ovat mm. Ann-Marie Turtiainen (Tervystieteiden akateemiset johtajat ja asiantuntijat ry), Ragna Rönholm (Tieteentekijöiden liitto), Elina Moisio (Suomen Valtiotieteilijöiden liitto), Leila Lehtomäki (Suomen Terveystieteiden liitto STHL ry), Sirpa Komonen (Vakuutusväen Liitto), Tuula Natunen (Akavan Yleinen Ryhmä ry (AYR)), Kaisa Rauma (Diakoniatyöntekijöiden liitto), Sanna Hellström (Eläinlääkäriliitto), Inka Puumalainen (Farmasialiitto), Pirkko Grönroos (Suomen Hammaslääkäriliitto), Elisa Heikkinen (Suomen Puheterapeuttiliitto ry) ja Leila Rautjärvi (Suomen Työterveyshoitajaliitto).

Työnantajajärjestöt

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) on suomalainen työnantajajärjestö, joka aloitti toimintansa virallisesti vuoden 2005 alussa, kun Palvelutyönantajat ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto yhdistyivät. Järjestöön kuuluu jäsenenä kaikkiaan 43 yksityisen sektorin toimialaliittoa, joihin puolestaan kuuluu noin 15 000 jäsenyritystä. EK:ssa on 35 jäsenliittoa. EK:n toimistoissa työskentelee noin 200 henkilöä. Tehtävikseen EK mainitsee jäseniensä edustamisen elinkeino- ja työmarkkinapoliittisissa asioissa sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Muiksi tehtävikseen työnantajajärjestö mainitsee mm. yritys- ja elinkeinotoiminnan kilpailukyyn varmistamisen ja yrittäjyyden, markkinatalouden, terveiden liiketoiminnan muotojen ja kansainvälistymisen tukemisen. Järjestön hallituksen puheenjohtaja on Sakari Tamminen ja toimitusjohtaja Leif Fagnäs.

EK:n tehtävänä on edustaa jäseniään elinkeino- ja työmarkkinapoliittisissa asioissa sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. EK toimii yritys- ja elinkeinotoiminnan kilpailukyyn varmistamiseksi. Se edistää yrittäjyyttä, markkinataloutta, terveitä liiketoiminnan muotoja ja kansainvälistymistä.

Keskusjärjestössä korkeinta päätösvaltaa käyttää edustajisto, johon liitot nimeävät edustajansa jäsenyrityksistä, joita on 36. Keskusliiton asioita hoitavat edustajiston valitsema hallitus sekä toimitusjohtaja ja keskusliiton toimisto, alue-toimistot ja Brysselin toimisto. Edustajiston, hallituksen, hallituksen työvaliokunnan ja EK:n yrittäjävaltuuskunnan toimikausi on kalenterivuosi.

Vuonna 2000 työnantajakeskusjärjestöjen hallitusten puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista naisia oli kahdeksan prosenttia. Myös hallituksen jäsenistä

Taulukko 5.2 Työnantajakeskusjärjestö (Elinkeinoelämän keskusliitto) 2007

	Lkm			%		
	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet
Hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat	6	–	6	100	–	100
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet	14	1	13	100	7	93
Edustajisto	279	22	257	100	8	92

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto

kahdeksan prosenttia oli naisia. Keskusliittojen jäsenliittojen (pl. Suomen Yrittäjät) puheenjohtajista 14 prosenttia oli naisia.

Vuonna 2007 Elinkeinoelämän keskusliiton hallituksen puheenjohtaja ja kaikki varapuheenjohtajat olivat miehiä. Hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä seitsemän prosenttia oli naisia. Naisten osuus edustajistosta oli kahdeksan prosenttia.

Kolmen merkittävän etujärjestön toimitusjohtajana nainen

Finanssialan Keskusliitto (FK) on Suomessa toimivien pankki-, vakuutus- ja rahoitusalan yritysten etujärjestö. Finanssialan Keskusliitto perustettiin vuoden 2007 alussa, jolloin Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Rahoitusyhtiöiden yhdistys ja Finanssityönantajat ry yhdistyivät. Järjestön jäsenenä on suurin osa suomalaisista rahoitus- ja vakuutusalan yrityksistä. Finanssialan Keskusliitto jatkaa yhteen sulautuneiden järjestöjen edunvalvontatyötä aikaisemmassa laajuudessa. Järjestön tavoitteena on turvata alalle hyvä toimintaympäristö, toimivat finanssimarkkinat ja tehokas maksujenvälitysjärjestelmä sekä edistää vahingontorjuntaa ja turvallisuutta.

Finanssialan Keskusliiton toimitusjohtajana 1.1.2007–30.9.2008 toimi *Satu Huber*. Toimitusjohtajan tehtäviä hoiti ajalla 1.7.2008–31.12.2008 varatoimitusjohtaja *Esko Kivisaari*. Vuoden 2009 alussa Finanssialan Keskusliitto ja Arvopaperivälittäjien yhdistys yhdistyivät. Toimitusjohtajana vuoden 2009 alussa aloitti *Piia-Noora Kauppi*.

Metsäteollisuus ry toimii metsäteollisuuden kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantamiseksi sekä vahvistaa alan toimintaedellytyksiä Suomessa ja kansainvälisesti. Metsäteollisuus ry on myös mukana vaikuttamassa Suomen ja EU:n päätöksentekoon metsäteollisuuden toimintaan vaikuttavissa asioissa. Metsäteollisuus ry:n toimitusjohtaja on ollut 1.1.2006 alkaen Anne Brunila.

Lääketeollisuus ry on Suomessa toimivan tutkivan lääketeollisuuden etujärjestö. Sillä on 60 jäsenyritystä, yhdistyslain mukainen luottamusmiesshallinto (hallitus ja sen apuna toimivat toimikunnat) sekä alan ulkopuolelta koottu lääke-markkinoinnin valvontajärjestelmä. Lääketeollisuus ry:n toimitusjohtajana on toiminut 1.3.2007 alkaen Suvi-Anne Siimes.

Muita naisjohtajia työnantajajärjestöissä ovat mm. toimitusjohtaja Satu Mehtälä (Kulutustavararyhmä), toimitusjohtaja Tuula Rantalaiho (Kumiteollisuus ry), puheenjohtaja Pirkko Karjalainen (Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto), johtaja Sari Karjomaa (Teknokemian Yhdistys ry), toimitusjohtaja Nina Pärssinen (Yksityisen opetusalan liitto).

Muut järjestöt

Pohjoismaissa on vahva järjestöihin pohjautuva yhteiskunnallinen organisaatiokerenke. Järjestökenttä muodostuu paikallisyhdistysten muodostamasta ruohonjuuritasosta ja valtakunnallisista kattojärjestöistä. Järjestökenttä toimii valtion ja markkinoiden väliselle alueelle jäävänä organisaatiomuotona. Tätä kenttää on kutsuttu myös voittoa tavoittelemattomaksi sektoriksi tai kolmanneksi sektoriksi.

Järjestökenttä on käsitteellisesti epämääräinen ja monimuotoinen, mikä hankaloittaa järjestökenttän tarkastelua. Järjestökenttään kuuluvat poliittiset puolueet, taloudelliset etujärjestöt, ammattiliitot, kulttuurijärjestöt, säätiöt sekä osuustoimintaliikkeet. Monet näistä toimivat yhteiskunnallisten järjestöjen alueella ja osaa näistä on käsitelty omissa luvuissaan toisaalla tässä julkaisussa. Puolueiden ja työmarkkinajärjestöjen johtajat sisältyvät myös näihin lukuihin, sillä niitä ei ole eritelty Tilastokeskuksen aineistossa. Sen sijaan edellisissä luvuissa heitä koskevat tiedot on kerätty suoraan puolueilta ja työmarkkinajärjestöiltä.

Vuonna 2006 järjestöjohtajia¹ oli työssäkäyntitilaston mukaan vain 1 083 henkeä, joista puolet oli naisia. Vielä vuonna 1995 naisia oli järjestöjohtajista vain vajaa kolmannes.

Järjestöt ovat usein pieniä, alle 10 henkeä työllistäviä, eikä niillä ole työnantajavelvoitteita. Tässä julkaisussa tarkastellaan palkattuja työsopimussuhteessa olevia päätoimisia johtajia. Ulkopuolelle jää järjestöjen luottamushenkilöjohto eli hallituksien puheenjohtajat ja liittopuheenjohtajat. Vaikka luottamushenkilöjohto saa korvausta kuluista ja mahdollisesti päivärahoja, se ei ole mukana tarkastelussa.

Järjestöjohtajien toimialat

Vaikka naisia on vähän järjestöjen ylimmässä palkatussa johdossa, on järjestöjen luottamusjohto kehittynyt tasa-arvoiseen suuntaan. Naiset toimivat järjestöjohtajina useimmiten naisvaltaisilla sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluja tuottavilla aloilla. Hyväntekeväisyys-, ympäristö-, liikunta- ja kulttuurijärjestöt kokoavat paljon naisia ja miehiä toimintaansa mukaan jäseniksi, mutta kuitenkin vain harvojen järjestöjen johtajista on saatavissa tietoa sukupuolen mukaan. (Hänninen-Salmelin, Eva, *Joka kolmas palkattu johtaja nainen*, Hyvinvointikatsaus 4/2003, s. 38–39)

Vuonna 2006 järjestöjohtajia oli eniten muissa yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palveluiden toimialalla, jolla järjestöjohtajia oli yhteensä 326. Naisia heistä oli 38 prosenttia. Naisten osuus oli kuitenkin suurin terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden toimialalla, jonka järjestöjohtajista 76 prosenttia oli naisia.

Järjestöjohtajien koulutus

Järjestöjen johtajista 37 prosenttia oli suorittanut ylemmän korkeakouluasteen. Korkeakouluasteen suorittaneista järjestöjohtajista naisia oli 44 prosenttia. Järjestöjohtajista 18 prosenttia oli suorittanut keskiasteen tutkinnon. Naisia heistä oli

1 Ammattiluokka 114: Järjestöjohtajiksi katsotaan tässä vain ne henkilöt, joiden ammattinimike on järjestöjohtaja (ammattiluokka 114). Mukana ovat ne yhdistykset ja järjestöt, joilla on työsopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

46 prosenttia. Hieman yli viidennes järjestöjohtajista oli suorittanut alimman korkea-asteen tutkinnon ja heistä naisia oli peräti 67 prosenttia. Alemman korkeakouluasteen tutkinto oli 15 prosentilla järjestöjohtajia ja heistä hieman yli puolet oli naisia. Tutkijakoulutusasteen oli suorittanut ainoastaan neljä prosenttia järjestöjohtajista. Näistä tutkijakoulutuksen suorittaneista järjestöjohtajista suurin osa oli miehiä (65 %). Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oli ainoastaan vajaa neljä prosenttia järjestöjohtajista ja he olivat pääosin miehiä.

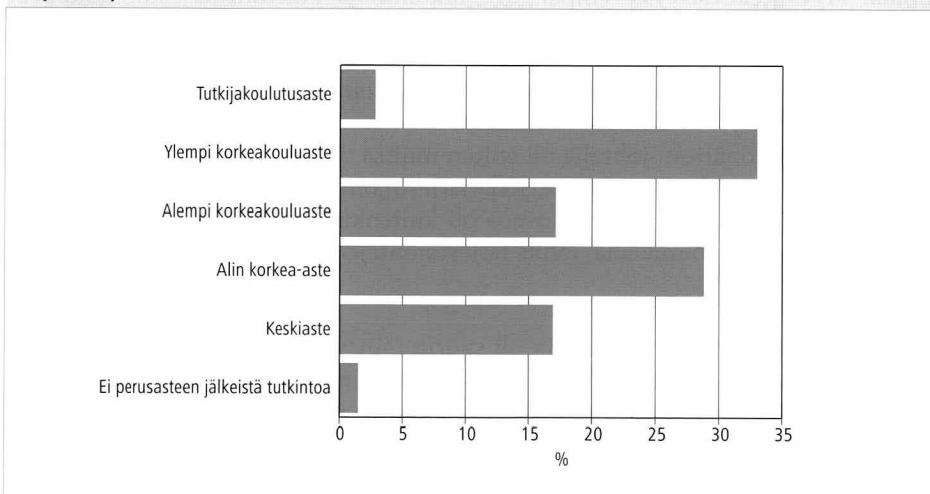
Tutkijakoulutusasteen suorittaneista järjestöjohtajista hieman yli kolmannes oli naisia. Järjestöjohtajana toimivista naisista kolmanneksella oli ylempi korkeakoulututkinto ja hieman alle kolmanneksen naisjärjestöjohtajan koulutusaste oli alin korkea-aste. Järjestöjohtajana naisista 17 prosentilla oli koulutuksena keskiaste ja alempi korkeakouluaste. Sellaisia järjestöjohtajana toimivia naisia, joilla ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa oli alle kaksi prosenttia järjestöjohtajana naisista.

Taulukko 5.3 Järjestöjen johtajat sukupuolen ja koulutuksen mukaan 2006

	Yhteensä	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
	Yhteensä	Lkm	Lkm	%	%
114 Järjestöjen johtajat					
Yhteensä	1083	539	544	49,8	50,2
Keskiaste	198	91	107	46,0	54,0
Alin korkea-aste	231	155	76	67,1	32,9
Alempi korkeakouluaste	167	92	75	55,1	44,9
Ylempi korkeakouluaste	406	178	228	43,8	56,2
Tutkijakoulutusaste	43	15	28	34,9	65,1
Ei perusasteen jälk. tutkintoa	38	8	30	21,1	78,9

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

**Kuvio 5.1 Naisjärjestöjohtajat koulutusasteen mukaan 2006
% (N=539)**

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Järjestöjohtajien ikä

Vuonna 2000 enemmistö (65 %) järjestöjohtajista oli yli 45-vuotiaita (Hänninen-Salmelin, Eva, s. 42). Vuonna 2006 yli 45-vuotiaiden osuus oli yhä edelleen kasvanut (69 %). Kun vuonna 2000 yli 55-vuotiaita oli neljännes, oli tämänikäisiä vuonna 2006 jo lähes kolmannes (31 %). Nuoria, alle 34-vuotiaita, oli nyt yhdeksän prosenttia, eli prosenttiyksikön enemmän kuin vuonna 2000. Järjestöjohtajaksi rekrytoituminen näyttää yhä edelleen edellyttävän ikää ja kokemusta. Alle 45-vuotiaiden joukossa naisia oli yhdeksän prosenttiyksikköä enemmän kuin miehiä. Ero oli sama kuin vuonna 2000. Alle 45-vuotiaista johtajista naisia oli 55 prosenttia ja miehiä 46 prosenttia.

Taulukko 5.4 Järjestöjen johtajat sukupuolen ja iän mukaan 2006

		Yhteensä	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	
		Lkm	Lkm	Lkm	%	%	
114	Järjestöjen johtajat	lkä yhteensä	1 083	539	544		
		18–24	7	5	2	71,4	28,6
		25–34	94	56	38	59,6	40,4
		35–44	240	125	115	52,1	47,9
		45 - 54	409	208	201	50,9	49,1
		55 +	–333	145	188	43,5	56,5

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Liikuntajärjestöt

Liikuntajärjestöjen johtopaikat ovat perinteisesti olleet miesten hallussa. Tässä tarkastellaan katto- ja jäsenjärjestöjen johtopaikkojen sukupuolijakaumaa.

SLU

Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU) on suomalaisten liikuntajärjestöjen katto- ja palvelujärjestö, jonka tärkein tehtävä on parantaa liikuntajärjestöjen ja -seurojen sekä niissä toimivien ihmisten toimintaedellytyksiä. SLU:n perustehtävää kuvaava slogan "Liiku Hyvässä Seurassa".

SLU:n 125 jäsenjärjestöön kuuluu jäsenenä yli 1,1 miljoonaa suomalaista. SLU ja sen jäsenjärjestöt muodostavat yhdessä SLU-yhteisön. Jäsenjärjestöt ja niiden seurat houkuttelevat mukaan yli puoli miljoonaa vapaaehtoistyöntekijää vuosittain.

SLU-yhteisö haluaa rakentaa hyvinvoivaa, tervettä, turvallista, innostavaa ja tasa-arvoista Suomea. Yhteisön yhteiset tavoitteet on linjattu SLU-yhteisön ohjelmassa **Suomi liikkuu ja urheilee hyvässä seurassa**. Tavoitteena on, että Suomessa asuvat ihmiset liikkuvat enemmän, kansalaistoiminta vahvistuu ja liikunnan ja urheilun vaikuttavuustulokset paranevat. Yhteisö korostaa urheiluseuratoiminnan ja seuroissa toimivien vapaaehtoisten tukemista, lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja elämänilon edistämistä, aikuisten hyvinvoinnin, terveyden ja kunnon lisäämistä sekä menestystä huippu-urheilussa. Arvot perustuvat reiluun peliin. Reilu Peli -asiakirja on SLU:n syyskokouksen hyväksymä liikunnan ja urheilun yhteinen arvopohja.

SLU:n hallituksen puheenjohtaja on mies. Kolme varapuheenjohtajaa ovat naisia. Muista hallituksen jäsenistä naisia on viisi ja miehiä kahdeksan. SLU:n johtoryhmän pääsihteeri on mies. Johtoryhmän kuudesta jäsenestä naisia on kaksi.

SLU:n alueiden 15 puheenjohtajasta kaksi on naisia. Varapuheenjohtajista puolet on naisia. Muun hallituksen tai johtokunnan jäsenistä 38 prosenttia on naisia.

SLU:n lajiliitot ovat hyvin miesvaltaisia. Naisten osuudet puheenjohtajista, varapuheenjohtajista ja muusta hallituksesta tai johtokunnasta ovat edelleen melko pieniä. SLU:n lajiliittojen puheenjohtajista kahdeksan prosenttia on naisia ja varapuheenjohtajista 19 prosenttia. Muusta hallituksesta tai johtokunnasta 24 prosenttia on naisia.

Taulukko 5.5 SLU:n keskusjohto 2008

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
SLU:n hallitus		1	3		5	8

	Pääsihteeri		Johtoryhmä	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
SLU:n johtoryhmä		1	2	

Taulukko 5.6 SLU:n aluejohto 2008

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Yhteensä	2	13	12	12	44	71
%	13,3	86,7	50,0	50,0	38,3	61,7

Taulukko 5.7 SLU:n lajiliitot ja niiden johto 2008

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Yhteensä	6	68	16	68	118	370
%	8,1	91,9	19,0	81,0	24,2	75,8

Koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, kuntoliikuntajärjestöt ja Työväen Urheiluliitto

Koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöjen neljästä puheenjohtajasta kaksi on naisia. Kuntoliikuntajärjestöjen eli Kuntoliikuntaliiton ja Suomen Ladun puheenjohtajat ovat miehiä. Varapuheenjohtajista puolet (2/4) on naisia. Myös muussa hallituksessa on miesenemmistö (miesten osuus 83 prosenttia). Työväen urheiluliiton puheenjohtaja on myös mies, kuten myös kaksi varapuheenjohtajaa. Työväen urheiluliiton hallituksessa naisia on puolet.

Taulukko 5.8 Koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöjen, kuntoliikuntajärjestöjen ja TUL:in johto 2008

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt						
Yhteensä	2	2	2	3	17	14
%	50	50	40	60	55	45
Koululiikuntaliitto	1			1	3	3
Liikunnan ja terveystiedon opettajat	1		1	1	8	3
Opiskelijoiden liikuntaliitto		1	1		3	4
Ammatillisen koulutuksen k- ja u-liitto		1		1	3	4
Kuntoliikuntajärjestöt						
Yhteensä	0	100	50	50	17	83
%	0	2	2	2	3	15
Kuntoliikuntaliitto		1	1	1	2	7
Suomen Latu		1	1	1	1	8
Työväen urheiluliitto						
	1			2	4	4
%	100	0	0	100	50	50

Nuori Suomi

Nuori Suomi on sitoutumaton järjestö, jonka tehtävänä on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja elämäniloa liikunnan ja urheilun avulla. Päämääränä on, että jokainen lapsi ja nuori liikkuu riittävästi päivittäin ja että jokaiselle halukkaalle tytölle ja pojalle on tarjolla innostavia ja kehittäviä mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa ja urheilua.

Nuori Suomi tarjoaa lasten ja nuorten liikkumista lisääviä toteutusmalleja päivähoitoon, kouluille ja urheiluseuroille. Päivittäistä liikkumista lisätään myös parantamalla liikuntaolosuhteita ja vahvistamalla lasten ja nuorten parissa toimivien aikuisten liikuntaosaamista.

Nuori Suomi tekee kiinteää yhteistyötä lajiliittojen, liikunnan aluejärjestöjen, paikallisten urheiluseurojen, koulujen, päiväkotien, kuntien, viranomaisten, median ja yritys yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintaa rahoitetaan palveluiden myynnillä, yritys yhteistyöllä ja opetusministeriön valtionavulla.

Taulukko 5.9 Nuori Suomi -järjestön johto 2008

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Yhteensä	1				3	5
%	100				37,5	62,5

Nuoren Suomen puheenjohtaja on nainen. Muista kahdeksasta hallituksen jäsenestä naisia on kolme.

Yhdistyksen jäseninä on 55 valtakunnallista liikunta-alalla toimivaa liittoa. Nuoren Suomen toimintaa ohjaa hallitus, joka koostuu pääosin jäsenliittojen edustajista. (http://www.nuorisuomi.fi/nuori_suomi)

Ruotsinkieliset liitot

Kolme Suomen Urheiluliiton jäseneurojen 21 alueellisesta piirijärjestöstä on ruotsinkielisiä Svenska Finlands Idrottsförbundin (SFI) jäsenpiirejä. Piirit ovat Nyland-Åboland, Åland ja Österbotten. Ruotsinkielisiä liittoja on kahdeksan.

Ruotsinkielisten liittojen puheenjohtajista naisia on neljännes, varapuheenjohtajien joukossa naisia ei ole ollenkaan. Muussa hallituksessa tai johtokunnassa naisia on 29 prosenttia.

Taulukko 5.10 Ruotsinkielisten liittojen johto 2008

Ruotsinkieliset liitot	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Yhteensä	2	6	0	9	14	35
%	25	75	0	100	29	71
Gymnastikförbund	1			1	7	1
FSI		1		1	2	6
Orienteringsförbund	1			1	1	5
FSS		1		1	1	4
Konditionsfrämjandet		1		1	2	2
SFI		1		2	1	5
SFSI		1		1		4
SFSI		1		1		8

Erytisyryhmien liikuntajärjestöt

Erytisyryhmien liikuntajärjestöihin kuuluu liikuntajärjestöjä ja kansanterveys- ja potilasjärjestöjä.

Erytisyryhmien liikuntajärjestöjen puheenjohtajista miehiä on selvä enemmistö (57 %). Naisten osuus puheenjohtajista on 43 prosenttia. Sen sijaan varapuheenjohtajista selvästi useampi on nainen (71 %). Varapuheenjohtajista miehiä on alle kolmannes. Muusta hallituksesta tai johtokunnasta miesten osuus (66 %) on taas naisten osuutta (34 %) suurempi.

Taulukko 5.11 Erityisryhmien liikuntajärjestöjen johto, 2008

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Yhteensä	3	4	5	2	15	29
%	43	57	71	29	34	66
Elinsiirtoväen liikuntaliitto		1	1			4
Svenska synskadade	1			1	2	4
Näkövammaisten keskusliitto		1	1	1	3	5
Soveltava liikunta	1		1		4	2
Invalidien urheiluliitto		1	1		4	5
Kehitysvammaisten liikunta ja urheilu	1		1		1	4
Kuurojen urheiluliitto		1			1	5

Lähde: Järjestöt

Suomen Olympiakomitea ja Paralympiakomitea

Suomen Olympiakomitea on perustettu 2.12.1907 Helsingissä, silloin nimellä Suomen Olympialainen Komitea. Kansainvälisen Olympiakomitean jäseneksi kansallinen komiteamme hyväksyttiin samana vuonna KOK:n 9. istunnossa Haagissa, Hollannissa.

Suomen Olympiakomitealla on 55 jäsenjärjestöä. Hallituksen puheenjohtaja on 17.11.2004 lähtien ollut Roger Talermo 17.11.2004 lähtien ja kahdesta varapuheenjohtajasta toinen on nainen. Olympiakomitean hallituksen muista jäsenistä 40 prosenttia on naisia. Olympiakomitean pääsihteeri on mies (Jouko Puron-takanen).

Suomen Paralympiakomitea toimii Kansainvälisen Paralympiakomitean (IPC) jäsenjärjestönä Suomessa ja vastaa vammaishuippu-urheilun edunvalvonnasta ja kehittamisestä.

Suomen Paralympiakomitea vastaa

- vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta
- valmennustuen tulosperusteisesta suuntaamisesta
- paralympialaisiin liittyvistä valmisteluista
- omalta osaltaan aktiivisesta kansainvälisestä vaikuttamisesta
- vammaishuippu-urheilun viestinnästä ja mielikuvista.

Paralympiakomitea tukee ja kehittää vammaishuippu-urheilun edellytyksiä yhteistyössä lajiliittojen, vammaisurheilujärjestöjen, Olympiakomitean, SLU:n,

Taulukko 5.12 Suomen Olympiakomitean ja Paralympiakomitean johto

	Pj		Vpj		Muu hallitus (tai johtokunta)	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Suomen olympiakomitea 2009–2012		1	1	1	4	6
%	0	100	50	50	40	60
Suomen paralympiakomitea 2008–2012		1	1		1	4
%	0	100	100	0	20	80

Lähde: Suomen Olympiakomitea ja Suomen Paralympiakomitea

opetusministeriön, valmennuskeskusten, KIHUn² ja muiden suomalaisten huippu-urheilutahojen kanssa.

Paralympiakomitea edistää määrätietoista, vastuuntuntoista ja eettisesti kestävä vammaishuippu-urheilua, jonka perustana ovat urheilun ja yhteiskunnan kasvatukselliset periaatteet. Se huolehtii kokonaisvaltaisesti tasa-arvon toteuttamisesta vammaisten huippu-urheilussa.

Paralympiakomitealla on 11 jäsentä. Jäsenistä kolme on vammaisurheilujärjestöä ja kahdeksan lajiliittoa. Vuonna 2007 hyväksytyjen sääntöjen mukaan Paralympiakomitean jäsenyyttä voi hakea lajiliitto, joka hallinnoi vammaisurheilijoiden maajoukkuetta. (Tässäkään ei mainintaa taulukon luvuista, naisten osuudesta)

Lähde: http://www.paralympia.fi/suomen_paralympiakomitea/

2 KIHU = Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus

6 Kulttuurin päättäjät

Ilkka Ruostetsaari (Naisten asema hallinnollisessa eliitissä 1991–2007. Esitelmä Säätytalolla 1.9.2009) on verrannut naisten asemaa kulttuurieliitissä Suomessa ja Ruotsissa. Hänen mukaansa Suomen kulttuurieliitissä oli vuonna 2001 naisia 36 prosenttia. Ruotsissa kulttuurieliittiin kuuluvista kolmannes oli naisia. Kymmentä vuotta aiemmin vastaava osuus oli sekä Suomessa että Ruotsissa 22 prosenttia. (Mitä kulttuurieliitillä tarkoitetaan tässä?)

Vuoden 2006 lopussa kulttuurijohtajana (ammattiluokka 12294) toimi työsäkäyntitilaston aineiston perusteella yhteensä 1 657 henkilöä, joista naisia oli 997 eli 60 prosenttia. Kulttuurijohtajan ammattiluokkaan kuuluu 31 ammatinimikettä.

Kaudella 2004–2006 taidealojen toimikuntien yhdestätoista puheenjohtajasta naisia oli kolme. Varapuheenjohtajia oli yhteensä kymmenen ja heistä naisia oli kuusi. Puolet taidealojen toimikuntien jäsenistä (ml. puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat) oli naisia.

Taulukko 6.1 Hallitusten varsinaiset jäsenet eräissä taiteen ammattijärjestöissä 2004

Järjestö	Hallituksen pj		Hallituksen vpj		Hallituksen jäsenet (ml. pj ja vpj)	Jäsenistä naisia %
	Nainen	Mies	Nainen	Mies		
Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS		1		1	10	10
Suomen Säveltäjät		1		1	7	14
Suomen elokuvaohjaajaliitto (SELO)		1			6	17
Suomen kuvanveistäjäliitto		1		1	5	20
Suomen muusikkojen liitto		1	1	1	12	25
Suomen taidemaalariiliitto	1			1	11	45
Suomen Tanssitaiteilijain Liitto	1		1		9	66
Suomen Taidegraafikot		1	1		10	80

Lähde: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore Julkaisuja 2/2004

Taulukko 6.2 Taidealojen toimikuntien puheenjohtajat 2004–2006

Toimikunta	Puheenjohtaja		Varapuheenjohtaja		Jäsenet (ml. pj ja vpj)	jäsenistä %
	Nainen	Mies	Nainen	Mies		
Taiteen keskustoimikunta		1	1		15	47
Elokuvataide		1	1		10	60
Kirjallisuus		1	1		11	45
Kuvataide		1	1		10	50
Muotoilu		1		1	11	55
Näyttämötaide	1			1	11	45
Rakennustaide	1			1	10	40
Säveltaide		1	1		11	55
Tanssitaide	1			1	9	56
Valokuvataide		1	1		9	44
Valtion taideteostoimikunta		1			11	55
Yhteensä	3	8	6	4	118	50

Lähde: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore Julkaisuja 2/2004

Akateemikot

Tasavallan presidentti voi taiteen keskustoimikunnan esityksestä myöntää akateemikon arvonimen erittäin ansioituneelle taiteenharjoittajalle. Tällainen arvonimi voi olla samanaikaisesti korkeintaan yhdellätoista taiteenharjoittajalla. Määrää lisättiin vuonna 2008, aikaisemmin arvonimi saattoi olla vain kahdeksalla taiteilijalla samaan aikaan.

17.4.2009 tasavallan presidentti Tarja Halonen myönsi neljä uutta taiteen akateemikon arvonimeä. Uudet akateemikot ovat mediataiteilija Eija-Liisa Ahtila, valokuvaaja Caj Bremer, kirjailija Kirsi Kunnas ja tanssitaiteilija, professori Marjo Kuusela. (HS 18.4.2009) Taiteen tämänhetkisistä yhdestätoista akateemikosta naisia on viisi ja miehiä kuusi.

Taulukko 6.3 Taiteen akateemikot 2009

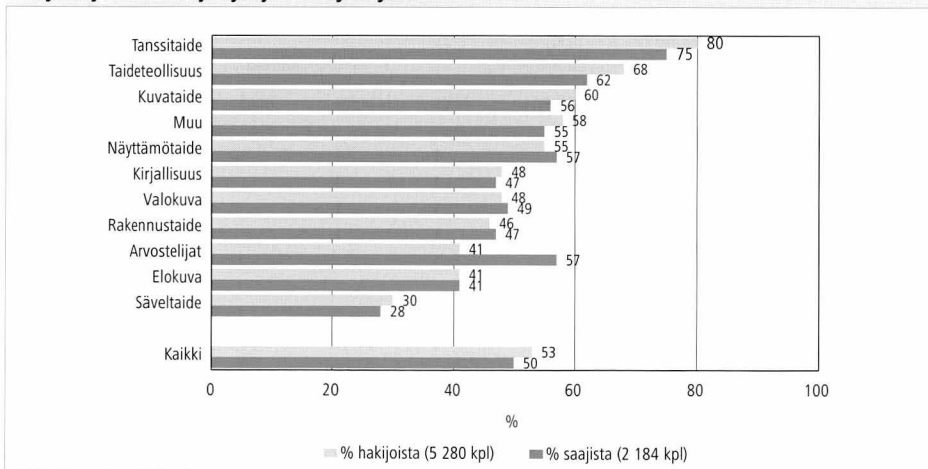
		Nainen	Mies
taidegraafikko	Outi Heiskanen	1	
elokuvaohjaaja	Aki Kaurismäki		1
arkkitehti	Juha Leiviskä		1
teatteriohjaaja	Ralf Långbacka		1
kirjailija	Veijo Meri		1
kapellimestari	Jorma Panula		1
tekstiili- ja muotitaiteilija	Vuokko Nurmesniemi	1	
mediataiteilija	Eija-Liisa Ahtila	1	
valokuvaaja	Caj Bremer		1
kirjailija	Kirsi Kunnas	1	
tanssitaiteilija, professori	Marjo Kuusela	1	
Yhteensä		5	6

Lähde: http://www.aka.fi/fi/A/Suomen-Akatemia/Organisaatio_/Akateemikot/

Taiteen apurahat

Vuonna 2007 naisten osuus apurahan hakijoista (N=5 280) ja saajista (N=2 184) oli noin puolet. Osuus vaihteli kuitenkin taiteenaloittain. Naisten osuus hakijois-

**Kuvio 6.1 Naisten osuus apurahan hakijoista ja saajista taiteenaloittain 2007
%, yksityishenkilöt ja työryhmien yhteyshenkilöt**

Lähde: Taiteen keskustoimikunta

ta oli pienin säveltaiteessa (alle kolmannes). Naisten osuus apurahan saajista oli pienempi kuin heidän osuutensa apurahan hakijoista kaikilla muilla taiteenaloilla paitsi elokuvassa, valokuvassa, näyttämötaiteessa ja arvostelijoiden ryhmässä. Erot hakijoiden ja saajien osuuden välillä edellisillä aloilla eivät kuitenkaan olleet arvostelijoita lukuun ottamatta suuria.

Taiteilijaprofessorit

Luovan taiteen edistämiseksi taiteen keskustoimikunta voi nimittää määräaikaiseen virkaan vähintään kahdeksan taiteilijaprofessoria. Taiteen keskustoimikunta nimittää taiteilijaprofessorit valtion taidetoimikuntien esittämistä henkilöistä joko toistaiseksi tai enintään viiden vuoden ajaksi. Virkaan nimitettävältä vaaditaan, että häntä voidaan siihenastisen toimintansa perusteella pitää erityisen etevänä taiteenharjoittajana. Taiteilijaprofessorin tulee harjoittaa alansa luovaa taiteellista työtä. Hän voi myös luennoida korkeakouluissa ja antaa opastusta taiteenharjoittajille. Tämänhetkisistä yhdestätoista taiteilijaprofessorista naisia on viisi.

Taulukko 6.4 Taiteilijaprofessorit 2009

		Nainen	Mies
Iljäs Matti	elokuvataide		1
Juva Kersti	kirjallisuus	1	
Jalonen Olli	kirjallisuus		1
Karjalainen Juhon	kuvataide		1
Kähönen Hannu	muotoilu		1
Korhonen Kaisa	näyttämötaide	1	
Koponen Olavi	rakennustaide		1
Saariaho Kaija	säveltaide	1	
Kalaniemi Maria	säveltaide	1	
Kvarnström Kenneth	tanssitaide		1
Jokisalo Ulla	valokuvataide	1	
Yhteensä		5	6

Lähde: Taiteen keskustoimikunta

7 Johtajat

Vaikka Suomi on monessa suhteessa edelläkävijä tasa-arvossa, ei johtotehtävissä toimivien naisten osuus ole kansainvälisesti vertailtuna kovinkaan suuri. Vuonna 2005 julkaistu Euroopan komission raportti sukupuolten tasa-arvosta osoitti, ettei johtotehtävissä toimivien naisten osuus Suomessa yllä edes keskitasolle EU:ssa. Suomalaisjohtajista 29 prosenttia oli vertailun mukaan naisia, kun taas EU:n jäsenmaissa keskimääräinen osuus oli 31 prosenttia. Suomen edellä olivat mm. Ruotsi ja Baltian maat. (Vanhala & Kontoniemi, HS 13.6.2005)

Naisten johtaviin asemiin pääsyn esteenä on pidetty ns. lasikattoa. Lasikatolla tarkoitetaan sellaista tasoa työpaikan asemien hierarkiassa, jota naisten on vaikea ylittää tai jonka yläpuolelle he eivät lainkaan pääse. Lasikatto on nimensä mukaan läpinäkyvä, huomaamaton ja yllättävä. Se voi rakentua useita kertoja työuran aikana. Lasikatolla sijainti työorganisaatiossa voidaan paikantaa tilastollisesti. Sen voi päätellä naisten määrän vähenemisestä ylitettäessä hierarkiatasoja. (Karento & Hänninen-Salmelin, HYKA, s. 44) Anna-Maija Lehdon (Talouselämä 18/2009) mukaan lasikatosta ei kuitenkaan kannata enää puhua, sillä Suomessa naisia on esimiehinä enemmän kuin muualla Euroopassa.

Johtajat ja ylimmät virkamiehet

Tässä tarkastellaan ammattirekisterin luokan 1 johtajia ja ylimpiä virkamiehiä. Tiedot perustuvat Työssäkäyntitilaston 2006 aineistoon. Ammattitieto muodostetaan kaikille vuoden viimeisellä viikolla työlliseen työvoimaan kuuluville ja se kuvaa pääsääntöisesti tilastovuoden viimeisen viikon ammattia. Tilaston ammattitieto perustuu pitkälti hallinnollisiin rekistereihin.¹

Vaikka naisia on työllisistä lähes puolet (48 %), ovat naiset edelleen vähemmistönä johtotehtävissä. Työssäkäyntitilaston mukaan johtajana ja ylimpinä virkamiehinä toimivista (ammattiluokka 1) 116 268 henkilöstä 30 prosenttia oli naisia vuonna 2006. Tätä johtajien ja ylimpien virkamiesten ryhmää tarkempi tarkastelu osoittaa, että ylimmistä virkamiehistä ja järjestöjen johtajista (ammattitieto perustuu pitkälti hallinnollisiin rekistereihin).

1 Työssäkäyntitilasto on kokonaisaineisto, joka kattaa tilastovuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt. Ammattitieto muodostetaan viikon viimeisellä viikolla työlliseen työvoimaan kuuluville. Ammattitiedon ensisijaisia lähdeaineistoja ovat työsuhteisiin perustuvat hallinnolliset rekisterit. Valtion palveluksessa oleville ammattinimikkeet on saatu valtion palvelurekisteristä, kunnan palveluksessa oleville kuntien henkilörekisteristä ja yksityisen sektorin palveluksessa oleville työnantajajärjestöjen tiedoista, jotka saadaan tilaston käyttöön palkkatilaston kautta. Muita työsuhderekistereitä ovat muun muassa Kansaneläkelaitoksen ja Suomen Pankin aineistot. Palkkatilaston yksityisen sektorin aineistosta puuttuvat muun muassa yritysten ylin johto, alle viisi henkilöä työllistävät yritykset sekä yritykset, joiden päätoimialana ovat maa-, metsä- ja kalatalous. Näitä puutteita paikataan osittain omalla ammattitiedustelulla, joka tehdään vuosittain suorana tiedonkeruuna yrityksille.

tiluokka 11) naisia oli 38 prosenttia, yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajista (ammattiluokka 12) naisia oli 31 prosenttia ja pienyritysten johtajista neljännes.

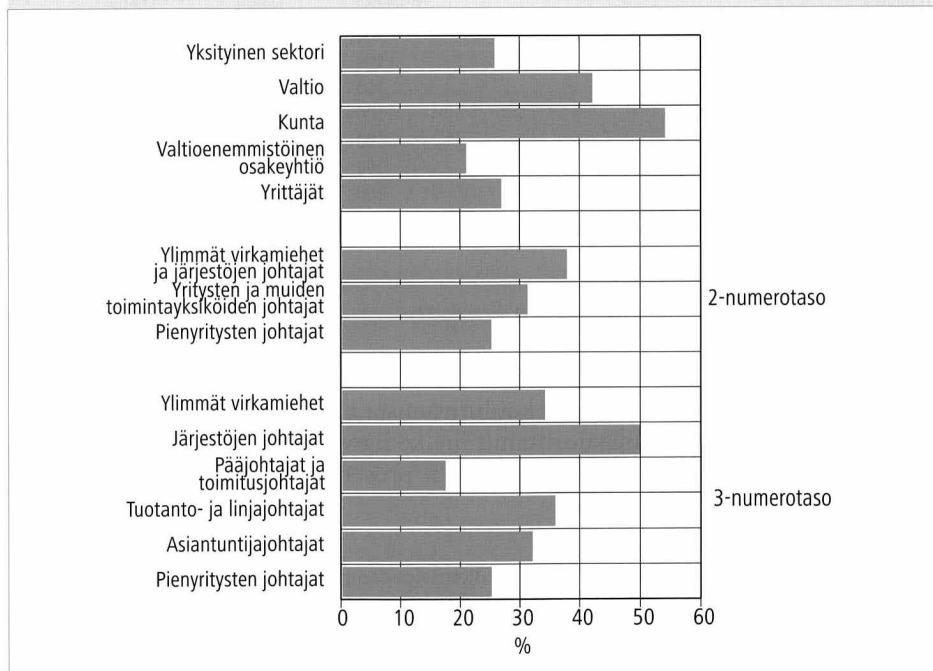
Vuonna 1980 naisten osuus johtotehtävissä toimivista oli vain 13 prosenttia. Vuonna 1992 naisia oli neljännes johtajista. Vuosina 1988-1992 naisjohtajien osuus kasvoi keskimäärin kaksi prosenttiyksikköä vuodessa. (Eeva Hänninen-Salmelin & Sinikka Vanhala, artikkeli Nais- ja miesjohtajien eriytyneet työmarkkinat (s. 23–24) teoksessa Naiset huipulla, Tutkimuksia 206, Tilastokeskus, 1994).

Taulukko 7.1 Johtajat ja ylimmät virkamiehet 2006, %

	Yhteensä	Nainen	Mies
1 Johtajat ja ylimmät virkamiehet	100	30,2	69,8
11 Ylimmät virkamiehet ja järjestöjen johtajat	100	37,8	62,2
111 Ylimmät virkamiehet	100	34,1	65,9
114 Järjestöjen johtajat	100	49,8	50,2
12 Yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajat	100	31,2	68,8
121 Pääjohtajat ja toimitusjohtajat	100	17,4	82,6
122 Tuotanto- ja linjajohtajat	100	35,8	64,2
123 Asiantuntijajohtajat	100	32,0	68,0
13 Pienyritysten johtajat	100	25,1	74,9
131 Pienyritysten johtajat	100	25,1	74,9

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Kuvio 7.1 Naisjohtajien osuus eri johtajista 2006

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Johtajaryhmistä suurin naisten osuus oli järjestöjen johtajilla; heistä naisia oli noin puolet. Kaikissa muissa johtajaryhmissä miehiä oli selvästi enemmän kuin naisia. Jos tarkastellaan johtajien ammattiluokkia tarkemmin (Liite 1), suurin naisten osuus oli hotellinjohtajien ja ravintolapäälliköiden ammattiluokassa (72 %). Toiseksi suurin naisten osuus oli henkilöstöjohtajilla, joista 63 prosenttia oli naisia. Myös talous- ja hallintojohtajissa, mainos- ja tiedotusjohtajissa sekä muiden yritysten ja toimintayksiköiden johtajissa naisten osuus oli yli puolet.

Naisjohtajien osuus oli suurin kunta-alalla, jolla johtajista yli puolet oli naisia. Myös valtiolla naisjohtajien osuus oli yli 40 prosenttia johtajista. Naisjohtajien osuus oli pienin valtioneemmistöisissä osakeyhtiöissä.

Järjestöjen johtajista naisia oli lähes puolet. Asiantuntija johtajista noin kolmannes ja tuotanto- ja linjajohtajista hieman yli kolmasosa oli naisia.

Johtajien sektori

Naisten osuus johtajina toimivista työllisistä oli työssäkäyntitilaston mukaan vuonna 2006 valtiolla 42 prosenttia, kunnissa 54 ja yksityisellä sektorilla 26 prosenttia. Toki naisjohtajien osuus julkisella sektorilla² liittyy naisten osuuteen julkisella sektorilla yleensä. Työvoimatutkimuksen mukaan 71 prosenttia julkisen sektorin työntekijöistä oli naisia vuonna 2006 (valtiolla naisten osuus oli 49 prosenttia ja kuntasektorilla 77 prosenttia), kun yksityisellä sektorilla naisten osuus oli 40 prosenttia.

Taulukko 7.2 Johtajat ja ylimmät virkamiehet ammattiaseman ja työnantajasektorin mukaan 2006, %

Yhteensä	Yhteensä	Naiset	Miehet
Yhteensä	100	30,2	69,8
Yksityinen sektori	100	25,7	74,3
Valtio	100	42,1	57,9
Kunta	100	54,0	46,0
Valtioneemmistöinen Oy	100	21,0	79,0
Yrittäjät	100	26,8	73,2
Tuntematon	100	28,6	71,4

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutus

Koulutusaste

Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutustausta oli yleisimmin korkeakouluaste. Tutkijakoulutusasteen oli suorittanut melko harva, vain kolme prosenttia johtajista ja ylimmistä virkamiehistä. Näistä 29 prosenttia oli naisia. Naisjohtajista

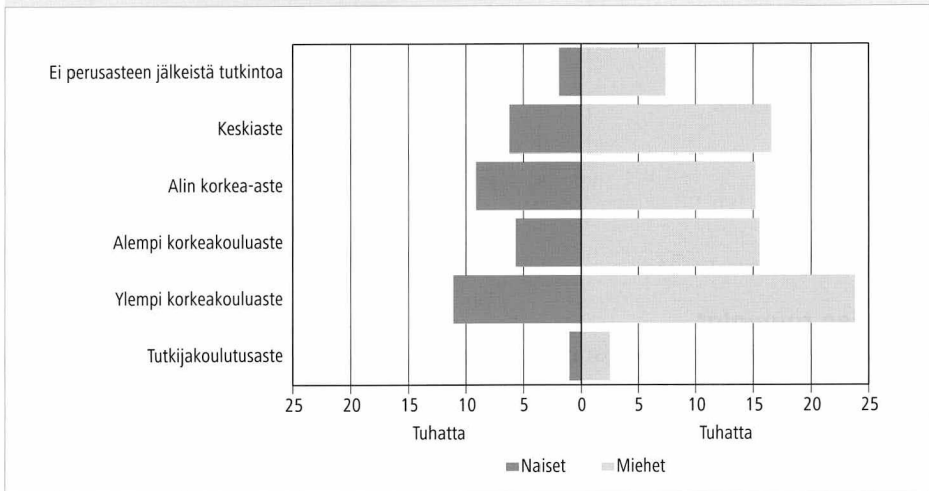
2 Julkisella sektorilla tarkoitetaan valtion budjettitalouden piirissä olevaa toimintaa, kuntien ja kuntayhtymien sekä julkisten liikelaitosten toimintaa. Julkisen sektorin johtajia ovat valtion ja kuntien johtajat ja ylimmät virkamiehet, valtion alue- ja paikallishallinnon johtajat sekä julkisten liikelaitosten ja muiden toimintayksiköiden johtajat. Julkisen sektorin johtajiksi luetaan myös vaativissa julkisen hallinnon erityisasiantuntijatehtävissä johtamis- ja esimiestyötä tekevät.

Taulukko 7.3 Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutusaste 2006, %

Yhteensä	Yhteensä	Naiset	Miehet
Keskiaste	100	27,4	72,6
Alin korkea-aste	100	37,5	62,5
Alempi korkeakouluaste	100	26,8	73,2
Ylempi korkeakouluaste	100	31,9	68,1
Tutkijakoulutusaste	100	29,0	71,0
Yhteensä	100	31,1	68,9

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Kuvio 7.2 Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutusaste 2006

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

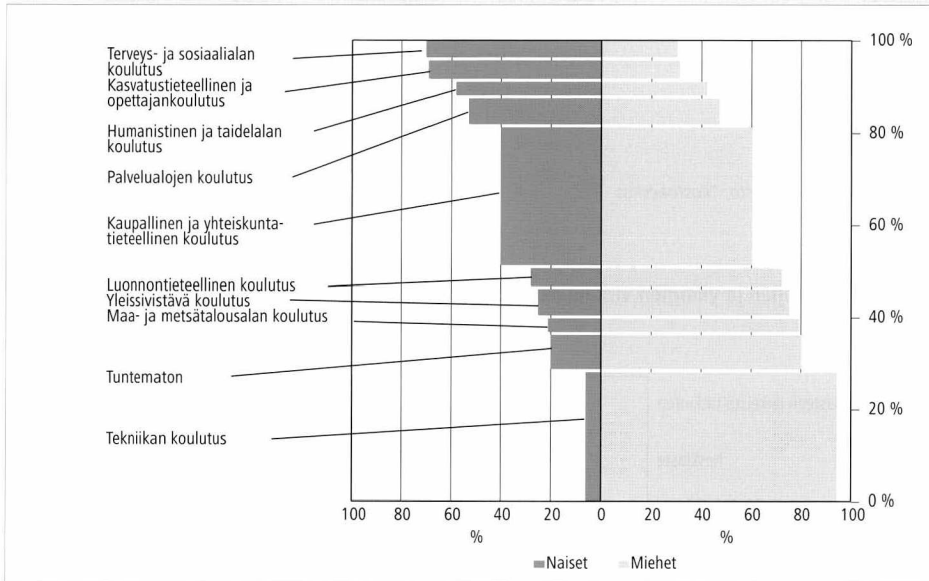
tutkijakouluasteen oli suorittanut kolme prosenttia eli yhtä moni kuin johtajista ylipäätään. Ylemmän korkeakouluasteen oli suorittanut kolmannes johtajista.

Sekä nais- että miesjohtajista noin kolmannes oli suorittanut ylemmän korkeakouluasteen. Kolme prosenttia sekä nais- että miesjohtajista oli suorittanut tutkijakoulutusasteen. Miesjohtajista hieman useampi oli suorittanut keskias-teen kuin naisjohtajista. Naisjohtajista puolestaan 28 prosenttia oli suorittanut alimman korkea-asteen, kun miesjohtajista alimman korkea-asteen oli suorittanut hieman yli viidennes. Alimman korkea-asteen oli suorittanut naisjohtajista hieman harvempi kuin miesjohtajista.

Koulutusala

Johtajien ja ylimpien virkamiesten yleisimmät koulutustaustat olivat tekniikka, kaupallinen ja yhteiskuntatieteellinen koulutus. Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutustaustat poikkeavat kuitenkin sukupuolen mukaan. Naispuolisten johtajien ja ylimpien virkamiesten yleisimmät koulutusalat olivat terveys- ja sosi-aalialan koulutus sekä kasvatustieteellinen ja opettajankoulutus. Miespuolisilla johtajilla ja ylimmillä virkamiehillä selvästi yleisin koulutusala oli tekniikka.

Kuvio 7.3 Johtajien ja ylimpien virkamiesten koulutusala 2006

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Johtajien toimialat

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että naiset toimivat pienissä työvoima- ja naisvaltaisissa yrityksissä (esim. Vanhala 1986, Kovalainen 1990, Hajba 1991) tai suurten yritysten keskeisten toimintojen kannalta “reuna-alueen” yksiköissä ja tehtävissä tai uusilla vielä asemaansa hakevilla tehtäväalueilla (Legge 1987).

Taulukko 7.4 Johtajat ja ylimmät virkamiehet toimialan ja sukupuolen mukaan 2006, %

Yhteensä	Yhteensä	Naiset	Miehet
Yhteensä	100	30,2	69,8
A Maatalous, riistatalous ja metsätalous	100	18,8	81,2
B Kalatalous	100	11,4	88,6
C Kaivostoiminta ja louhinta	100	12,0	88,0
D Teollisuus	100	17,2	82,8
E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	100	16,4	83,6
F Rakentaminen	100	10,3	89,7
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriaj, henk.koht- ja kotital.esineid. korjaus	100	24,5	75,5
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	100	63,2	36,8
I Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	100	18,0	82,0
J Rahoitustoiminta	100	28,5	71,5
K Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	100	26,0	74,0
L Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	100	45,7	54,3
M Koulutus	100	43,6	56,4
N Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	100	74,9	25,1
O Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	100	44,5	55,5
P Työnantajakotit sekä kotital itse tuottamat tavar. ja palvelut omaan käyttöön	100	50,0	50,0
Q Kansainväliset järjestöt ja ulkomaiset edustustot	100	35,0	65,0
Toimiala tuntematon	100	25,5	74,5

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Kyse voi olla ylimmän johdon avustavista tehtävistä (Sinkkonen & Hänninen-Salmelin 1989) tai uusista tehtäväalueista. Leggen mukaan (1987) on ollut havaittavissa, että kun jonkin tehtäväalueen merkitys ja arvostus alkavat nousta, alkaa naisten lukumäärä kyseisen tehtäväalueen johtotehtävissä vähetä. (Naiset huijulla, s. 26–28)

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan johtajista ja ylimmistä virkamiehistä 63 prosenttia oli naisia ja terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa toimivista peräti 75 prosenttia. Naisten osuus oli pienin rakentamisessa (10 %), missä miesten osuus oli puolestaan suurin (90 %). Miesten osuus oli pienin terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa (25 %).

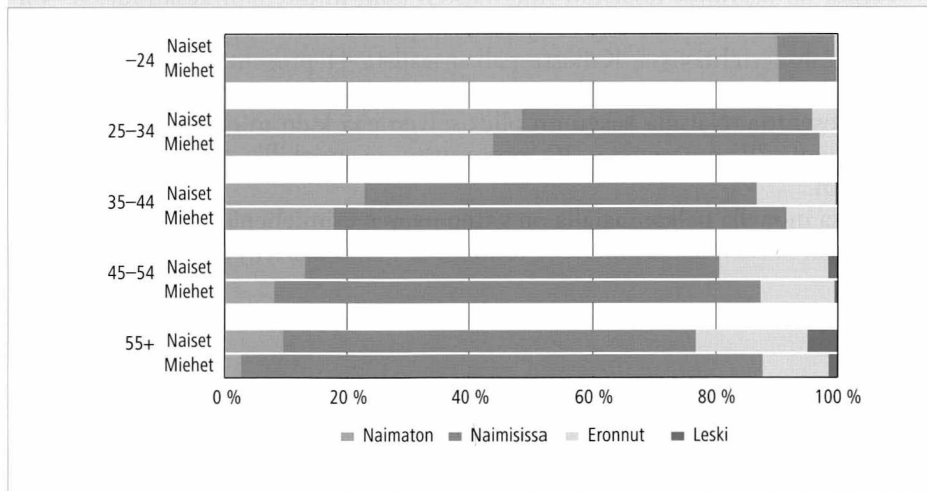
Johtajien siviilisäätty

Naisjohtajista ja ylimmistä naisvirkamiehistä 64 prosenttia oli naimisissa. Miesjohtajista oli 76 prosenttia naimisissa. Naisjohtajat olivat hieman miesjohtajia useammin eronneita: naisjohtajista 15 prosenttia oli siviilisäädyltään eronnut, miesjohtajista 10 prosenttia. Naisjohtajat olivat hieman miesjohtajia useammin naimattomia: naisista 20 prosenttia oli naimattomia ja miesjohtajista 14 prosenttia.

Miesjohtajat olivat naimisissa naisia useammin kaikissa ikäryhmissä ja naiset olivat puolestaan kaikissa ikäryhmissä miehiä useammin siviilisäädyltään naimattomia tai eronneita.

Nuoria, alle 25-vuotiaita johtajia ja ylimpiä virkamiehiä oli vain vajaa puoli prosenttia (0,4) johtajista. Kuten johtajista yleensäkin, myös nuorista johtajista enemmistö oli miehiä, naisia oli kolmannes. Johtajista ja ylimmistä virkamiehistä 34 prosenttia oli 45–54-vuotiaita. Jos tarkastellaan johtajina toimivien naisten ja miesten ikärakennetta, voidaan todeta, ettei johtajien ikärakenteessa näytä olevan juurikaan eroa sukupuolten välillä. Johtajista 70 prosenttia oli miehiä ja miesten osuus oli lähes yhtä suuri (66–71 %) myös eri ikäryhmissä.

Kuvio 7.4 Johtajien ja ylimpien virkamiesten siviilisäätty 2006

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Taulukko 7.5 Johtajat ja ylimmät virkamiehet iän mukaan

	Lkm			%			%		
	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet
Yhteensä	116 268	35 161	81 107	100	100	100	100	30,2	69,8
-24	446	150	296	0,4	0,4	0,4	100	33,6	66,4
25-34	13 316	3 972	9 344	11,5	11,3	11,5	100	29,8	70,2
35-44	35 774	10 541	25 233	30,8	30,0	31,1	100	29,5	70,5
45-54	40 054	12 751	27 303	34,4	36,3	33,7	100	31,8	68,2
55+	26 678	7 747	18 931	22,9	22,0	23,3	100	29,0	71,0

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Esimiehet

Työolotutkimuksen (2008) mukaan naisia on esimiehinä Suomessa enemmän kuin muissa Euroopan maissa. Palkansaajista 40 prosenttia ilmoitti esimieheksen naisen ja naisista peräti 63 prosentilla oli naiesimies. Naisesimiehiin oltiin tyytyväisempiä kuin miesesimiehiin ja etenkin miesalaiset olivat tyytyväisiä.

Työvoimatutkimuksen³ mukaan vuonna 2008 esimiestehtävissä toimi oman ilmoituksen mukaan naisista 14 prosenttia ja miehistä 24 prosenttia. Toisaalta esimiestehtäviä liittyynee myös monien muiden kuin päätoimisesti esimiestehtävissä toimivien toimenkuvaan. Työolotutkimuksen mukaan naisista 36 prosenttia ja miehistä 46 prosenttia ilmoittaa, että heidän työhönsä liittyy 'toisten työn johtamista tai tehtävien jakamista toisille työntekijöille'. Esimiestehtävien luonne ja osuus henkilön työtehtävistä voivat vaihdella ja asiaa onkin vaikea selvittää kattavasti yhdellä kysymyksellä.

Työolotutkimuksessa (2008) on kysytty palkansaajien työhön sisältyviä esimiestehtäviä ("Kuuluuko työtehtäviinne toisten työn johtamista tai tehtävien jakamista toisille työntekijöille?"). Kysymys on ollut sama vuoden 1984 tutkimuksesta saakka.

Trendi on kasvanut tasaisesti niin naisten kuin miestenkin keskuudessa. Viimeisimmässä tutkimuksessa (2008) voidaan puhua miltei hyppäyksenomaisesta kasvusta esimiestehtävissä. Kaikista palkansaajista 41 prosentilla työhön sisältyy toisten työn johtamista tai töiden jakamista toisille. Viisi vuotta aiemmin osuus oli 35 prosenttia. Naisilla kasvu on ollut selvempää kuin miehillä: naisilla osuus on kasvanut 29 prosentista 36 prosenttiin ja miehillä 41 prosentista 46 prosenttiin.

Kuinka monella palkansaajalla on sitten nainen esimiehenä? Työolotutkimuksen mukaan naisten lähiesimiehenä toimiminen on lisääntynyt koko ajan vuodes-

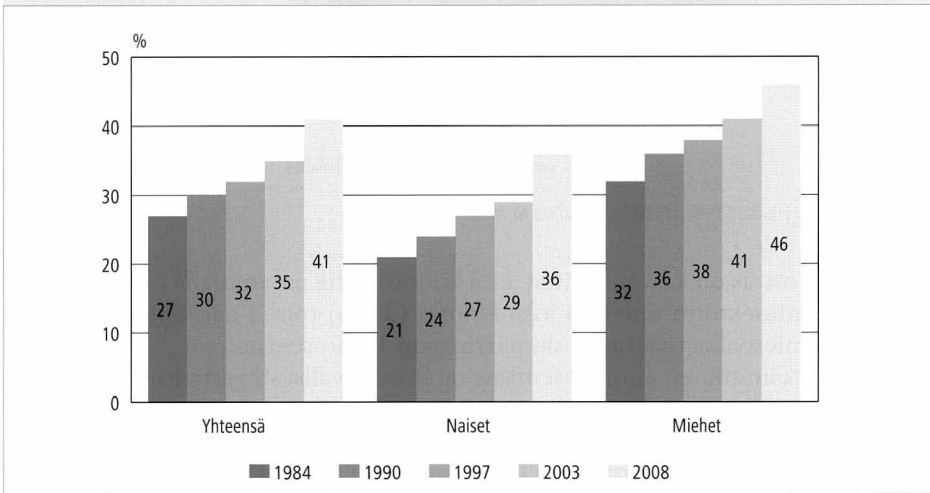
3 Työvoimatutkimuksessa on vuodesta 2008 kysytty palkansaajilta, toimivatko he esimies- tai työnjohtotehtävissä. Se kertoo vastaajan oman kokemuksen siitä toimiiko hän esimiestehtävissä. Toisaalta kysymyksen avulla päästään lähimmäksi lähiesimiehiä (alin taso, ruohonjuuritaso), jotka eivät välttämättä ole yrityksen tai toimipaikan hierarkiassa kovin korkealla, ja jotka eivät nimikkeensä puolesta tule luokitelluiksi johtajiksi.

ta 1984 lähtien ja nyt jo 40 prosentilla palkansaajista on naisesimies. Naisista 63 prosentilla on nainen esimiehenä.

Keskiasteen koulutetuilla naisilla on aina ollut useimmin naisesimies. Miehillä korkeampi koulutus lisää todennäköisyyttä naisjohtajan alaisuuteen pääytymisestä ja todennäköisyys on kasvanut siten, että korkeasti koulutetuista miehistä jo 19 prosentilla on esimiehenä nainen.

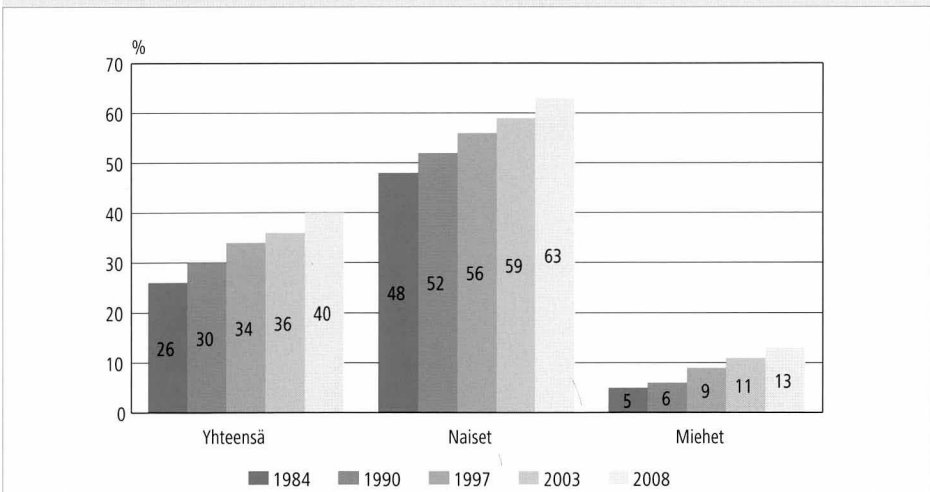
Naisesimiesten alaisina ovat aiemmin yleensä olleet nuoret. Nyt alaisten ikäkauma on aiempaa tasaisempi ja samanlainen kuin miehillä. Sektoreittain nai-

Kuvio 7.5 Työhön kuuluu esimestehtäviä

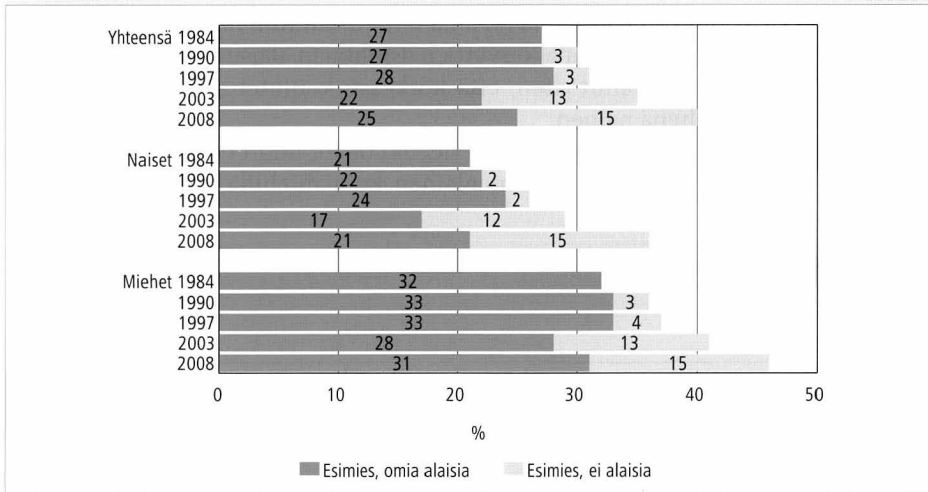
Lähde: Työolotutkimukset 1984, 1990, 1997, 2003 ja 2008

Kuvio 7.6 Esimies on nainen

Lähde: Työolotutkimukset 1984, 1990, 1997, 2003 ja 2008

Kuvio 7.7 Työnjohtolliset ja hallinnolliset esimiehet

Lähde: Työolotutkimukset 1984, 1990, 1997, 2003 ja 2008

sesimiesten osuus on kasvanut siten, että kunnissa yhä useammalla on naisesimies (69 %). Kuntasektorin miehistä joka kolmas (32 %) toimii naisjohtajan alaisuudessa, kun miespalkansaajista keskimäärin vain 13 prosenttia.

Naisten toimiminen esimiesasemassa on kansainvälisesti vertailtuna Suomessa yleistä. Vertailtaessa EU27-maiden tilannetta tältä osin voidaan todeta, että Suomi johtaa tilastoa, eikä tilanne ole uusi, vaan järjestys on ollut aiemmissakin eurooppalaisissa työolotutkimuksissa (1995 ja 2000) sama. *(Työolojen kolme vuosikymmentä. Työolotutkimusten tuloksia 1977–2008)*

Aina ammattinimikettä yksinomaan tarkastelemalla ei saada tietoa siitä, toimiiko henkilö aidosti esimiestehtävissä. Johtaja voi olla sellainenkin johtaja, jolla ei ole lainkaan alaisia, vaikka nimikkeestä voisi niin päätellä.

Liitetaulukko. Johtajat sukupuolen mukaan 2006

	Lkm			%	
	Yhteensä	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Yhteensä	116 268	35 161	81 107	30,2	69,8
1 Johtajat ja ylimmät virkamiehet	116 268	35 161	81 107	30,2	69,8
11 Ylimmät virkamiehet ja järjestöjen johtajat	4 557	1 723	2 834	37,8	62,2
111 Ylimmät virkamiehet	3 474	1 184	2 290	34,1	65,9
1110 Ylimmät virkamiehet	3 474	1 184	2 290	34,1	65,9
114 Järjestöjen johtajat	1 083	539	544	49,8	50,2
114. (Ei tarkempaa tasoa) Järjestöjen johtajat	1 083	539	544	49,8	50,2
12 Yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajat	88 207	27 550	60 657	31,2	68,8
121 Pääjohtajat ja toimitusjohtajat	13 615	2 364	11 251	17,4	82,6
1210 Pääjohtajat ja toimitusjohtajat	13 615	2 364	11 251	17,4	82,6
122 Tuotanto- ja linjajohtajat	35 021	12 530	22 491	35,8	64,2
122. (Ei tarkempaa tasoa) Tuotanto- ja linjajohtajat	28	10	18	35,7	64,3
1221 Maa- ja metsätalouden johtajat	270	50	220	18,5	81,5
1222 Teollisuuden tuotantojohtajat	5 529	467	5 062	8,4	91,6
1223 Rakennusalan tuotantojohtajat	1 799	76	1 723	4,2	95,8
1224 Kaupan ym. johtajat	2 138	448	1 690	21,0	79,0
1225 Hotellinjohtajat ja ravintolapäälliköt	3 337	2 397	940	71,8	28,2
1226 Kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen johtajat	2 101	212	1 889	10,1	89,9
1227 Yrityspalvelu- ym. yritysten johtajat	4 819	1 291	3 528	26,8	73,2
1228 Siivousalan ja kauneudenhoitoalan ym. alojen johtajat	143	50	93	35,0	65,0
1229 Muiden yritysten ja toimintayksiköiden johtajat	14 857	7 529	7 328	50,7	49,3
123 Asiantuntijajohtajat	39 571	12 656	26 915	32,0	68,0
123. (Ei tarkempaa tasoa) Asiantuntijajohtajat	0	0	0		
1231 Talous- ja hallintojohtajat	9 086	4 866	4 220	53,6	46,4
1232 Henkilöstöjohtajat	1 360	850	510	62,5	37,5
1233 Myynti- ja markkinointijohtajat	15 161	3 905	11 256	25,8	74,2
1234 Mainos- ja tiedotusjohtajat	812	431	381	53,1	46,9
1235 Osto- ja varastopäälliköt	1 185	206	979	17,4	82,6
1236 Tietotekniikka johtajat	4 032	717	3 315	17,8	82,2
1237 Tutkimus- ja kehitysjohtajat	5 162	1 095	4 067	21,2	78,8
1239 Muut asiantuntijajohtajat	2 773	586	2 187	21,1	78,9
13 Pienyritysten johtajat	23 504	5 888	17 616	25,1	74,9
131 Pienyritysten johtajat	23 504	5 888	17 616	25,1	74,9
1311 Pienten maa- ja metsätalousyritysten johtajat	479	61	418	12,7	87,3
1312 Pienteollisuuden johtajat	2 211	314	1 897	14,2	85,8
1313 Rakennusalan pienyritysten johtajat	2 356	205	2 151	8,7	91,3
1314 Kaupan ym. alojen pienyritysten johtajat	3 899	1 129	2 770	29,0	71,0
1315 Hotelli- ja ravintola-alan pienyritysten johtajat	1 137	542	595	47,7	52,3
1316 Kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen pienyritysten johtajat	1 601	181	1 420	11,3	88,7
1317 Yrityspalvelutoiminnan pienyritysten johtajat	6 457	1 749	4 708	27,1	72,9
1318 Siivousalan ja kauneudenhoitoalan ym. pienyritysten johtajat	270	106	164	39,3	60,7
1319 Muut pienyritysten johtajat	5094	1601	3493	31,4	68,6

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

8 Yritykset

Pörssiyhtiöiden hallitukset

Tiedot suuryrityksistä on koottu eri lähteistä. Tietoja ei ole päivitetty systemaattisesti ja ne muuttuvat jatkuvasti, minkä vuoksi yrityksiä koskevia tietoja sukupuolen jakautumisesta hallituksissa ja johtoryhmissä voidaan pitää lähinnä suuntaa antavana. Yksityisten yritysten johtajavalinnoista päättävät yritykset.

Naisten hallussa olevat hallituspaikat keskittyvät yrityksiin, joissa valtiolla ja kunnilla on vahva omistus. Metsäyhtiöt, isot pankit ja vakuutusyhtiöt ovat miesten hallussa vailla naisedustusta.

Helsingin pörssiin oli vuonna 2008 listattu yli 130 yritystä. Naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituksissa oli 12,1 prosenttia. Hallituksista puolella oli ylipäättään mukana naisia. Yleensä näissä tapauksissa hallituksessa on kuudesta yhdeksään miesedustajaa ja yksi nainen. Noin parissakymmenessä yrityksessä oli hallituksessa useampi kuin yksi nainen. Luvut käyvät ilmi pörssiyhtiöiden internet-sivuilta ja pörssitiedotteista.

Vuonna 2008 sadan suurimman pörssiyhtiön johtoryhmissä naisten osuus oli 16 prosenttia. Vuonna 2007 vastaava osuus oli 14 prosenttia (*Talouselämä 2008*). Vuonna 2008 naisten osuus kolmensadan liikevaihdoltaan suurimman yhtiön toimitusjohtajista oli noin viisi prosenttia.

Helsingin Sanomat (10.5.2009) on kuvannut pomopörssissään suurimpien pörssiyritysten jäsenten vaikutusvaltaa pääomien ohjailussa¹. Hallitusvaikuttajien joukossa olevien naisten määrä ei ole Helsingin Sanomien tekemien laskelmien mukaan noussut edelliseen listaukseen verrattuna, joka tehtiin neljä vuotta sitten. Nyt naisia oli hallitusvaikuttajien joukossa 65. Naisten suhteellinen osuus on kuitenkin kasvanut 14 prosentista 17 prosenttiin, mikä johtuu siitä, että jotkut vaikuttajanaiset ovat hankkineet itselleen entistä useamman paikan.

Helsingin Sanomien mukaan suurin naistiheys on valtionyhtiöiden hallituksissa, joissa naisten osuus hallituspaikoista on pyritty pitämään 40 prosentissa. Naisia kutsutaan hallitukseen yhä useammin myös ulkomailta ja kaikista Helsingin Sanomien tekemän listan naisista jopa kolmannes on ulkomaalaisia. Naisia on ylipäättään suuri osa kaikista listan ulkomaalaisista hallitusten jäsenistä.

Suuret pörssiyhtiöt

Suurimmiksi pörssiyhtiöiksi katsotaan yhtiöt, joiden markkina-arvo eli osakkeiden yhteenlaskettu arvo ylittää miljardi euroa. Naisten osuus näiden suurten pörssiyhtiöiden hallituksissa oli 21,4 prosenttia vuonna 2008. Suurista pörssiyhtiöistä neljä (12 %) oli sellaisia, joiden hallituksissa ei ollut naisia ollenkaan.

1 Jokaisen hallitusvaikuttajan painoarvo on laskettu pisteinä, jotka on saatu kertomalla henkilön hallitusjäsenyydestä tulevat pisteet yrityksen markkina-arvosta saaduilla pisteillä.

Keskisuuret pörssiyhtiöt

Keskisuuriksi yrityksiksi on tässä katsottu yhtiöt, joiden markkina-arvo eli osakkeiden yhteenlaskettu arvo on vähintään 150 miljoonaa ja enintään miljardi euroa. Naisten osuus keski suurten pörssiyhtiöiden hallituksista oli kahdeksan prosenttia (8,4 %) ja miesten vastaavasti 92 prosenttia. Sellaisia keski suurta pörssiyhtiötä, joiden hallituksessa ei ollut naisia ollenkaan, oli yhteensä 19, mikä on 53 prosenttia keski suurista pörssiyhtiöistä. Keski suurten pörssiyhtiöiden hallituksissa naisten osuus oli suurimmillaankin vain kolmannes (Sponda, valtion omistajaohjaus).

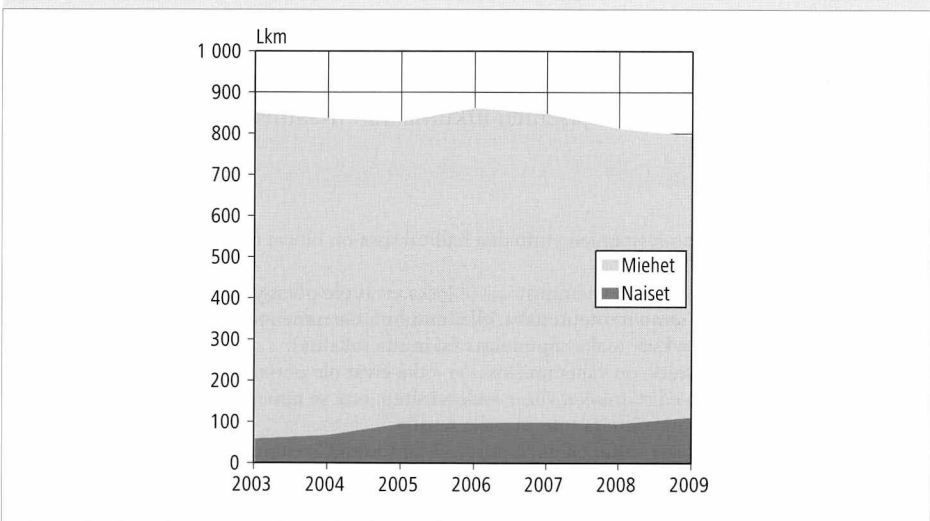
Pienet pörssiyhtiöt

Pieniksi pörssiyhtiöiksi lasketaan yhtiöt, joiden markkina-arvo eli osakkeiden yhteenlaskettu arvo on alle 150 miljoonaa euroa. Pieniä pörssiyhtiöitä oli yhteensä 61. Näistä 42:ssa ei ollut naisia hallituksessa. Tämä tarkoittaa, ettei peräti 70 prosentissa pienistä pörssiyhtiöistä ollut naisia hallituksessa lainkaan. Naisia oli siis ainoastaan 19 pienen pörssiyhtiön hallituksessa ja naisten osuus kaikkien pienten pörssiyhtiöiden hallituksissa oli 7,5 prosenttia vuonna 2008.

Pörssiyhtiöiden hallitusten sukupuoli- ja ikäjakauma

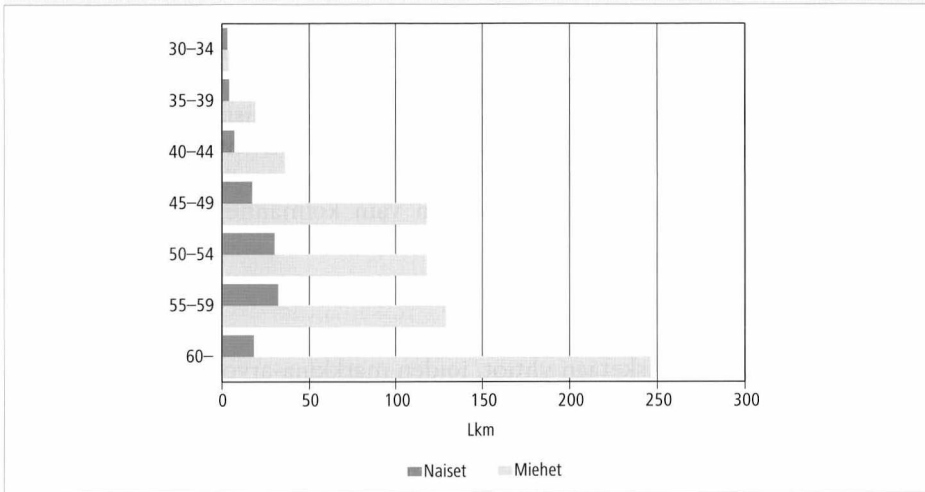
Naisten määrä pörssiyhtiöiden hallituksissa on edelleen pieni. Vuonna 2003 naisten osuus pörssiyhtiöiden hallitusten jäsenistä oli seitsemän prosenttia, mutta keväällä 2009 naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituksissa on noussut 14 prosenttiin (Option suuri pörssilistaus). Osuus on kuitenkin yhä kovin alhainen.

Kuvio 8.1 Pörssiyhtiöiden hallitusten sukupuolijakauma 2003–2009

Lähde: Balance Consulting

Kuvio 8.2 Pörssiyhtiöiden hallitusten sukupuoli- ja ikäjakauma, kevät 2009

Lähde: Balance Consulting

Valtionyhtiöt

Valtiolla oli osakeomistuksia 52 yhtiössä vuonna 2008. Valtionyhtiöiden hallituksissa naisia oli kolmannes vuonna 2008. Pörssissä olevissa valtionyhtiössä, joita oli 11, naisten osuus hallituksissa oli 30 prosenttia ja valtioenemmistöisissä valtionyhtiöiden (31) hallituksissa 39 prosenttia.

Vuonna 2008 naisten osuus ylitti 50 prosentin rajan yhdeksässä valtionyhtiössä. Hallitusten jäsenten määrät voivat kuitenkin olla niin pieniä, ettei prosentiosuuksien tarkastelu ole aina järkevää.

Valtioneuvoston tavoitteena on lisätä naisten osuutta johtopaikoilla ja naisten osuutta valtio-omisteisten yritysten hallituksissa. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa 2008–2011 on listattu viisi tavoitetta² valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallitusten naisjäsenien lukumäärän lisäämiseksi.

1. Valtion kokonaan omistamien yhtiöiden hallituksissa on oltava naisia ja miehiä vähintään 40 prosenttia.
2. Yhtiöissä, joissa valtio on enemmistössä ja jotka eivät ole pörssiyhtiöitä, on 40 prosentin kiintiö hallituksissa samoin toteutettava, ellei muuhun ole nimenomaisia perusteita (yhtiöjärjestysmääräyksiä, osakassopimuksia tai muita sellaisia).
3. Yhtiöissä, joissa valtio on vähemmistössä ja jotka eivät ole pörssiyhtiöitä, on valtion pyrittävä tasa-arvon edistämiseen viime kädessä siten, että se nimeää omat ehdokkaansa hallitukseen tasa-arvotavoitteita toteuttavalla tavalla.
4. Pörssiyhtiöissä, joissa valtio on enemmistössä tai tosiasiallisen määräysvallan käyttäjä, on päästävä lähelle 40 prosentin osuutta.
5. Pörssiyhtiöissä, joissa valtiolla ei ole tosiasiallista määräysvaltaa, valtion on pyrittävä tasa-arvon edistämiseen viime kädessä siten, että se nimeää omat ehdokkaansa hallitukseen tasa-arvotavoitteita toteuttavalla tavalla.

Näiden viiden tasa-arvo-ohjelmassa nimetyn tavoitteen tilanne oli vuonna 2008 seuraava:

1. Valtion kokonaan omistamien yhtiöiden (valtion osuus osakepääomasta 100 %) hallituksissa naisten osuus oli 41,8 prosenttia.
2. Valtioenemmistöisissä yhtiöissä (valtion osuus osakepääomasta yli 50 %), jotka eivät ole pörssissä, naisten osuus hallituksissa oli 40,0 prosenttia.
3. Yhtiöissä, joissa valtio on vähemmistössä (valtion osuus osakepääomasta alle 50 %) ja jotka eivät ole pörssiyhtiöitä, oli naisten osuus hallituksissa 21,0 prosenttia.
4. Pörssiyhtiöissä, joissa valtio on enemmistössä tai tosiasiallisen määräysvallankäyttäjänä, naisten osuus hallituksissa oli 34,8 prosenttia.
5. Pörssiyhtiöissä, joissa valtiolla ei ole tosiasiallista määräysvaltaa, naisten osuus hallituksissa oli 28,3 prosenttia.

Yrittäjät

Vuonna 2006 naisyrittäjiä oli työssäkäyntitilaston mukaan yhteensä 82 455, mikä oli 35 prosenttia kaikista yrittäjistä. Naisyrittäjien määrä on kasvanut 2000-luvulla. Kasvusysäyksen antajia ovat olleet mm. kuntien palvelutuotannon avautuminen kilpailulle ja ostopalvelujen lisääntyminen.

Naisten yrittäjyysosuus voi jäädä tilastoissa osin katvealueelle, jos naiset toimivat yhtiömuotoisissa yrityksissä vähemmistöosakkaina miesten rinnalla eikä heillä ole yrittäjäläkevakuutusta.

Naisyrittäjien Keskusliiton mukaan liiketoiminta keskittyy palvelualojen osalta suurempiin asutuskeskuksiin ja noin 28 prosenttia naisyrittäjistä toimii Uudellamaalla. Maakuntavertailussa naisten osuus koko yrittäjäkannasta on korkein Kymenlaaksossa ja Etelä-Savossa.

Toimiala

Yrittäjistä noin neljäsosa toimi maataloudessa. Maatalouden alan yrittäjistä 66 prosenttia oli miehiä.

Naisvaltaisimmat (yli 60 %) yrittäjien toimialat olivat muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Majoitusta ja ravitsemistoiminnan yrittäjistä hieman yli puolet oli naisia. Miesvaltaisimmat yrittäjien toimialat olivat puolestaan rakentaminen, kaivostoiminta ja louhinta, kuljetus, varastointi ja tietoliikenne sekä teollisuus. Myös sähkö-, kaasu- ja vesihuollossa sekä rahoitustoiminnassa yrittäjät olivat pääosin miehiä.

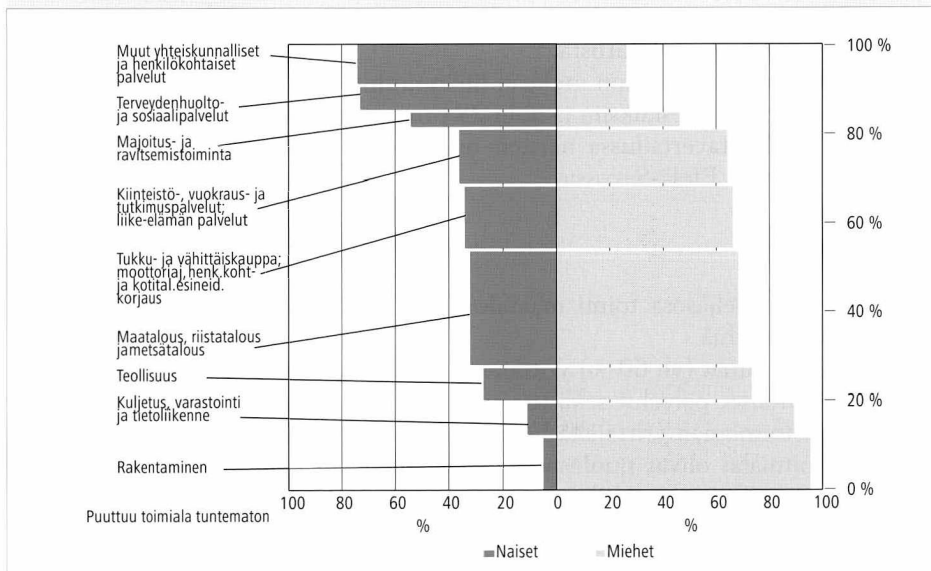
Naisyrittäjistä 24 prosenttia ja miesyrittäjistä 26 prosenttia työskenteli maataloudessa. Seuraavaksi eniten naisyrittäjiä toimi muissa yhteiskunnallisissa ja henkilökohtaisissa palveluissa (18 %) ja tämän jälkeen tukku- ja vähittäiskaupassa (13 %). Miesyrittäjien yleisin toimiala oli maatalouden jälkeen rakentaminen (17 %) ja kolmantena – kuten naisillakin – tukku- ja vähittäiskauppa (13 %).

Taulukko 8.1 Yrittäjät toimialan ja sukupuolen mukaan 2006

	Lkm		%			
	Yhteensä	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	
Yrittäjät						
Yhteensä			239 159	82 455	156 704	34,5 65,5
A Maatalous, riistatalous ja metsätalous			60 347	19 378	40 969	32,1 67,9
B Kalatalous			684	83	601	12,1 87,9
C Kaivostoiminta ja louhinta			619	35	584	5,7 94,3
D Teollisuus			16 600	4 447	12 153	26,8 73,2
E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto			12	1	11	8,3 91,7
F Rakentaminen			27 990	1 402	26 588	5,0 95,0
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriaj, henk.koht- ja kotital.esineid. korjaus			31 917	10 901	21 016	34,2 65,8
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta			7 662	4 105	3 557	53,6 46,4
I Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne			18 355	1 942	16 413	10,6 89,4
J Rahoitustoiminta			939	239	700	25,5 74,5
K Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut			27 957	10 014	17 943	35,8 64,2
L Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus			13	4	9	30,8 69,2
M Koulutus			1 253	582	671	46,4 53,6
N Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut			12 678	9 288	3 390	73,3 26,7
O Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut			20 399	15 052	5 347	73,8 26,2
P Työnantajakotit sekä kotital itse tuottamat tavar. ja palvelut omaan käyttöön			5	2	3	40,0 60,0
Toimiala tuntematon			11 729	4 980	6 749	42,5 57,5

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Kuvio 8.3 Yrittäjien toimiala 2006

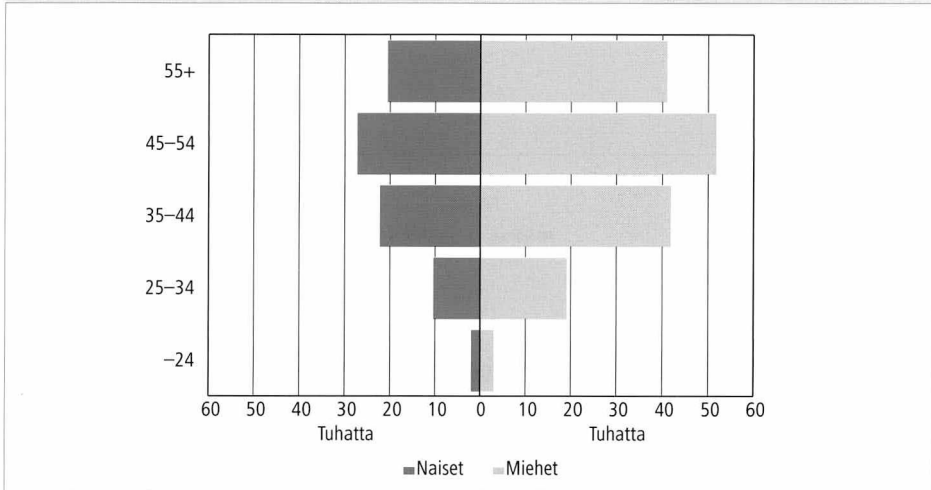

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Ikärakenne

Miehiä oli lukumääräisesti naisia enemmän kaikissa ikäryhmissä. Ikäryhmä, jossa naisyrittäjiä oli lukumääräisesti eniten, oli 45–54-vuotiaat. Mitä nuoremista ikäluokista on kyse, sitä lähempänä nais- ja miesyrittäjien lukumäärät ovat toisiinsa.

Kuvio 8.4 Yrittäjät ikäryhmittäin 2006

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

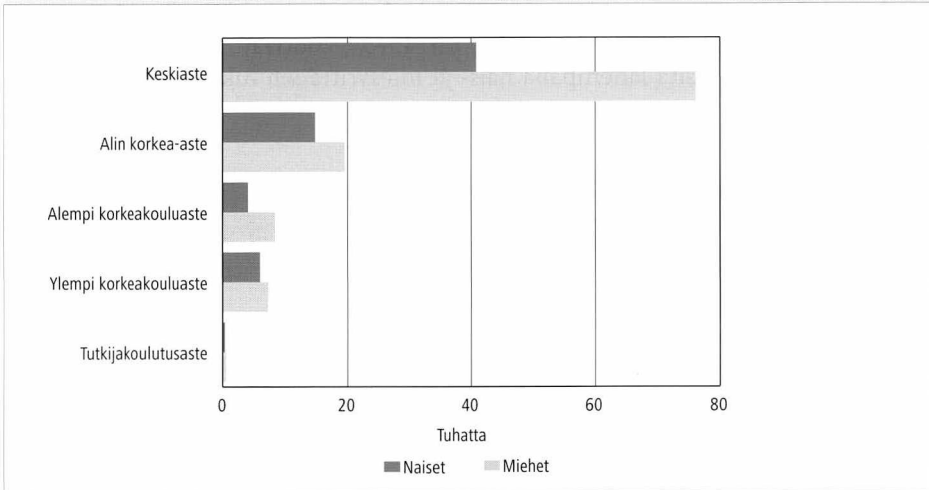
Koulutusaste

Yrittäjien yleisin koulutusaste oli keskiaste. Keskiasteen tutkinnon suorittaneita miesyrittäjiä on huomattavasti enemmän kuin keskiasteen suorittaneita naisyrittäjiä, kuten yrittäjiä ylipäätäänkin. Muilla koulutusasteilla erot eivät ole määrällisesti näin suuria. Ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaneita nais- ja miesyrittäjiä on lukumääräisesti lähes yhtä paljon.

Yrittäjistä tutkijakoulutusasteen suorittaneita oli siis yhteensä 989, joista naisia oli 41 prosenttia. Yrittäjänä toimivista tutkijakoulutetuista miehistä 38 prosenttia työskenteli kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalveluissa ja liike-elämän palveluissa. Hieman yli neljännes näistä tutkijakoulutuksen saaneista yrittäjämiehistä työskenteli terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden toimialalla. Tutkijakoulutusasteen suorittaneista naisyrittäjistä yli puolet (55 %) työskenteli terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa.

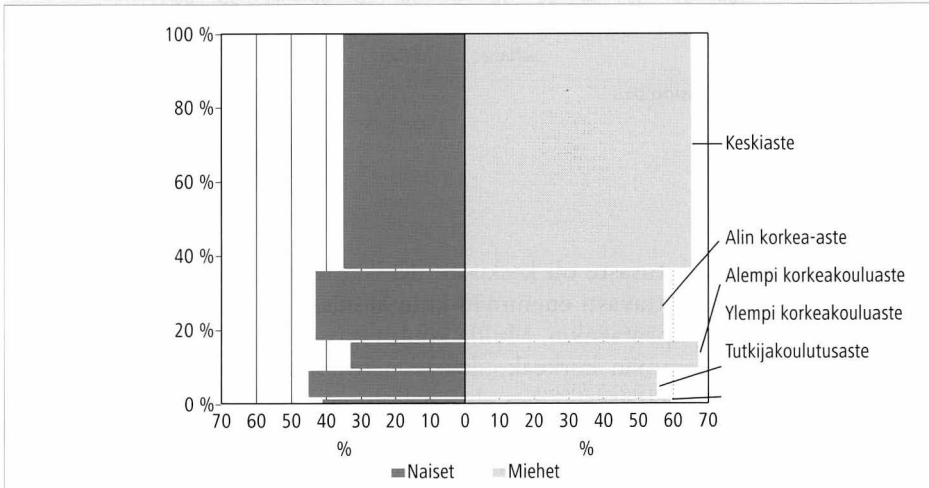
Tutkijakoulutetuista miesyrittäjistä kolmannes oli suorittanut terveys- ja sosiaalialan koulutuksen, 23 prosenttia kaupallisen tai yhteiskuntatieteellisen koulutuksen ja hieman yli viidennes (22 %) tekniikan koulutuksen. Vastaavasti tutkijakoulutetuista naisyrittäjistä neljännes oli suorittanut kaupallisen tai yhteiskuntatieteellisen koulutuksen ja peräti puolet terveys- ja sosiaalialan koulutuksen.

Kuvio 8.5 Yrittäjät koulutusasteen mukaan 2006, lkm

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Kuvio 8.6 Yrittäjät koulutusasteen mukaan 2006, %

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Yrittäjänäisten Keskusliitto

Yrittäjänäisten Keskusliitto perustettiin vuonna 1947 Helsingissä. Ensimmäinen puheenjohtaja oli ekonomi Anna Mäkelä Lahdesta ja toiminnanjohtaja Britel Koskinen. Ensimmäisenä vuonna liittoon kuului 46 paikallisosastoa. Nyt keskusliiton muodostaa noin 90 paikallisyhdistystä, joissa henkilöjäseniä on yli 6 000.

Yrittäjänäisten omaa nimikkopäivää on vietetty vuodesta 1974 alkaen lokakuun 24. päivänä.

Yrittäjänäisten Keskusliiton tavoitteena on yksityisyrittäjien oikeuksien ja toimeentulon turvaaminen sekä naisten kannustaminen yrittäjyyteen. Liitto keskittyy erityisesti yrittäjänaisia koskeviin erityiskysymyksiin kiinnittämällä huomiota esim. naisyrittäjien perhe- ja yhteiskuntapoliittisiin ongelmiin. Yrittäjänäisten Keskusliitto toimii yhdysiteenä paikallisyhdistysten välillä. Paikallisia yrittäjänaisyhdistyksiä on noin 80 ympäri Suomea. Yrittäjänaiset kuuluvat henkilöjäseninä paikallisyhdistyksiin ja paikallisyhdistykset kuuluvat keskusliittoon.

Vuoden valtakunnallinen yrittäjänainen on valittu vuodesta 1990 lähtien. Tavoitteena on löytää eri alojen naisyrittäjiä, jotka ovat tehneet esimerkillistä ja urauurtavaa työtä oman yrityksensä ja alansa kehittäjinä. Palkinnon saajan valitsevat Yrittäjänäisten Keskusliitto ja OP-Pohjola-ryhmä yhdessä vuosittain yrittäjänäisten jäsenyhdistysten ehdotusten pohjalta. Tämän lisäksi valitaan Kultainen Oras -kannustuspalkinto, jonka saajan valitsee ja palkitsee ehdotusten pohjalta Yrittäjänäisten Keskusliitto ry:n puheenjohtajisto ja Tapiola-ryhmä.

Naisyrittäjyyskeskus

Naisyrittäjyyskeskuksen toimitusjohtaja oli vuonna 2008 Ritva Nyberg. Vuonna 2008 naisyrittäjakeskuksella on 36 jäsentä eli yhteistyökumppania, jotka tukivat keskuksen toimintaa taloudellisesti tai antoivat sen käyttöön työpanosta, tarvittavia koneita, laitteita ja kalusteita. Naisyrittäjyyskeskuksen hallituksessa on 24.11.2008 lähtien ollut yksitoista naista.

Palkittuja naisyrittäjiä

Vuoden valtakunnallinen Yrittäjänainen -palkinnon saaneet

- 2008 Jaana Varkki-Terho, Turku, Muotikuu Oy
- 2007 Tarja Jönkkäri, Pori ja Kankaanpää, matkatoimistoyrittäjä
- 2006 Hanna Korvela, Kuopio Hanna Korvela Design Oy
- 2005 Terttu Lilja, Turku Lasiluoto Oy
- 2004 Sirpa Kärkkäinen, Iisalmi Zira Oy
- 2003 Gun Alexandersson, Parainen Pargas Fysiotjänst
- 2002 Eija Salo, Rovaniemi Lapin Vesitutkimus Oy
- 2001 Liisa Pikkujämsä, Tampere Unica LP Oy
- 2000 Kirsti Mäkeläinen, Paimio Vistan Pesula Oy
- 1999 Päivikki Palosaari, Kittilä Hullu Poro Oy
- 1998 Sinikka Hakkarainen, Joensuu Maalausliike Hakkarainen Oy
- 1997 Eila Helén, Kokkola Eila Helén Ky
- 1996 Saara Sinivuori, Tampere Aleksin Ravintolat Oy
- 1995 Anja Lehmus, Lauttakylä Huittisten Lihapojat Oy
- 1994 Leena Sivén, Hämeenlinna Tasolounas Ky Toimilounas Ky
- 1993 Paula Jääskeläinen, Kuopio Puijon Kiinteistöhuolto Oy
- 1992 Aino Mäkipoura, Rovaniemi Pikakuljetus Rovaniemi
- 1991 Liisa Uusi-Honko, Kokkola LASSIE-Fashion Oy

1990 Ritva Haukkala, Seinäjoki, Rousette Shop, Haukkala-Yhtiöt, Seinäjoen
ATK-Palvelut Oy

Kultainen Oras -kannustuspalkinnon saaneet

2007 Elina Kivioja, Tampere, Biancaneve

2005 Liisa Karling-Niemi, Tampere, Studio Liisa Karling-Niemi

2003 Virpi Ala-Koukkari, Seinäjoki, Enkelin Eväspussi

2001 Outi Kolattu-Tolvi, Somero, Kolatun Vuohijuustola

9 Media

Suomalaisen joukkotiedotuksen kokonaisuus muodostuu sanomalehdistä, paikallis- ja ilmaisjakelulehdistä, aikakauslehdistä, verkkolehdistä, valtakunnallisista televisio- ja radiokanavista sekä paikallisista radioista ja kaapeliteleviosta. Kenttä kehittyy ja uusiutuu uuden teknologian myötä jatkuvasti. Tässä käsitellään Suomen Journalistiliiton jäsenrekisteristä saatavia viestintälaitoksia koskevia tietoja sekä interenetistä poimittuja tietoja.

Taulukko 9.1 Suomen journalistiliiton jäsenien esimiesammatteja 2007

	Lkm			%	
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet
Päätoimittaja	156	196	352	44,3	55,7
Toimituspäällikkö	166	108	274	60,6	39,4
Uutispäällikkö	49	80	129	38,0	62,0
Ohjelmapäällikkö	4	6	10	40,0	60,0
Esimies	17	20	37	45,9	54,1
Tuotantopäällikkö	42	12	54	77,8	22,2
Kustannuspäällikkö	12	6	18	66,7	33,3
Lehdet					
Päätoimittajat	156	196	352	44,3	55,7
Toimituspäälliköt	125	75	200	62,5	37,5
Uutispäälliköt	27	55	82	32,9	67,1
Radio ja televisio					
Esimiehet	18	23	41	43,9	56,1
Toimituspäälliköt	20	24	44	45,5	54,5
Ohjelmapäälliköt	6	12	18	33,3	66,7
Uutispäälliköt	22	25	47	46,8	53,2
Tuotantopäälliköt	42	12	54	77,8	22,2
Kustannusala					
Kustannuspäälliköt	12	6	18	66,7	33,3
Toimituspäälliköt	21	9	30	70,0	30,0
Mediajohto 2007					
Lehdet					
Toimituksellinen johto	290	286	576	50,3	49,7
Esimies	541	456	997	54,3	45,7
Radio ja televisio					
Toimituksellinen johto	160	189	349	45,8	54,2
Esimies	77	86	163	47,2	52,8
Kustannusala					
Toimituksellinen johto	39	21	60	65,0	35,0

Lähde: Suomen Journalistiliitto, jäsenrekisteri

Suomen Journalistiliiton mukaan erilaisten viestintälaitosten johdossa naisia oli vuonna 2007 eniten lehdissä. Naisten osuus toimituspäälliköistä oli 63 prosenttia lehdissä, 46 prosenttia radioissa ja televisiossa ja peräti 70 prosenttia kustannusalalla. Lehtien päätoimittajista 44 prosenttia oli naisia, kun vuonna 2000 osuus oli 41 prosenttia.

Naisten osuus lehtien toimituspäälliköistä on kasvanut 13 prosenttiyksiköllä vuodesta 2000. Myös päätoimittajien osuus on kasvanut hieman. Sen sijaan naisten osuus radion ja television toimituspäälliköistä on hieman pienentynyt, kuten kustannusalan toimituspäälliköistäkin.

Vuonna 2007 Suomen Journalistiliiton jäsenien esimiesammateista naisten osuus oli suurin tuotantopäälliköiden (78 %), kustannuspäälliköiden (67 %) ja toimituspäälliköiden (61 %) ammateissa.

Sanomalehtien päätoimittajat

Sanomalehtien päätoimittajien joukkoon (yht. 45) mahtui ainoastaan yksi nainen vuoden 2008 alussa. Vuonna 2006 päätoimittajien joukossa ei ollut ainuttakaan naispäätoimittajaa.

Radiokanavien päälliköt

Vuoden 2008 alussa Yleisradion radiokanavien päälliköistä 14 oli naisia ja 15 miehiä. MTV3:n Radio Novan kaksi päällikköä olivat molemmat miehiä.

Taulukko 9.2 Radiokanavien päälliköt 2008

Radiokanavien päälliköt

tammikuu 2008

	Naiset	Miehet
YLE:		
Valtakunnalliset:		
Radio 1		1
YleX	1	
Radio Suomi	1	
Radion koostekanavat	1	
YLE klassinen		1
Radio Vega	1	
Radio Extrem		
Suomenkielinen uutis- ja ajankohtaistoiminta		1
Ruotsinkielinen uutis- ja ajankohtaistoiminta		1
Radio Suomen maakuntaradioiden päälliköt	9	11
MTV3: Radio Nova		2

Lähde: Radiokanavien nettisivut

Televisiokanavien vastaavat toimittajat

Televisiokanavien vastaavista toimittajista Ylen kanavilla naisia oli kahdeksan ja miehiä seitsemän. MTV3:n kymmenestä vastaavasta toimittajasta kolme oli naisia. Sekä Nelosen että Subtv:n vastaavista toimittajasta puolet oli naisia.

Taulukko 9.3 Televisiokanavien vastaavat toimittajat 2008

tammikuu 2008

	Naiset	Miehet
YLE TV1	1	
YLE TV2		1
YLE FST5	1	
YLE Teema	1	
YLEn suomenkielinen uutistoiminta		1
YLEn ruotsinkielinen uutis- ja ajankohtaistoiminta		1
YLEn alueelliset tv-uutiset	5	4
MTV3	3	7
Nelonen	2	2
Subtv	2	2

Lähde: Televisiokanavien nettisivut

YLEn toimitusjohtaja on mies. YLEn päättävä elin on hallintoneuvosto, jonka puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat miehiä. Hallintoneuvostossa on kymmenen naista ja kolmesta miestä. YLEn hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä huolehtii hallitus, jonka puheenjohtaja on mies. Hallituksessa on kolme naista ja neljä miestä. YLEn johtoryhmässä on neljä naista ja kuusi miestä.

MTV3:n toimitus- ja varatoimitusjohtaja ovat miehiä. Nelosen liiketoiminta-johtaja on mies ja toimistopäällikkö ja kanavajohtaja ovat naisia.

10 Kirkko

Kirkkojen suhtautumisessa naisiin ja naisten mahdollisuuksissa päästä kirkon tehtäviin on eroja. Tässä käsitellään ainoastaan evankelis-luterilaista ja ortodoksista kirkkoa sekä lopuksi Suomen Ekumeenista Neuvostoa.

Evankelis-luterilainen kirkko

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa ja sen luottamuselimissä toimii sekä naisia että miehiä. Naispappeus hyväksyttiin vuonna 1986, mikä on osaltaan vaikuttanut naisten määrän kasvuun kirkon palveluksessa ja luottamuselimissä. Kirkkohallitus hoitaa kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa. Kirkkohallituksen jäsenistä 46 prosenttia oli naisia vuonna 2008. Kirkkohallituksen puheenjohtaja on arkipiispa Jukka Paarma.

Taulukko 10.1 Evankelis-luterilaisen kirkon päättäjät 2008

	Lkm			%	
	Naisia	Miehiä	Yhteensä	Naisia	Miehiä
Keskushallinto					
Kirkolliskokousedustaja	27	69	96	28,1	71,9
Kirkkohallituksen jäsen	6	7	13	46,2	53,8
Kirkkoneuvos	1	5	6	16,7	83,3
Piispa	0	11	11	0,0	100,0
Yhteensä	34	92	126	27,0	73,0
Papisto					
Kirkkoherra	46	480	526	8,7	91,3
Kappalainen	240	477	717	33,5	66,5
Seurakuntapastori	446	390	836	53,3	46,7
Muut papiston virat	99	93	192	51,6	48,4
Yhteensä	831	1 440	2 271	36,6	63,4
Hallinto					
Diakoniajohtaja	3	8	11	27,3	72,7
Hallintojohtaja	3	11	14	21,4	78,6
Hallintopäällikkö	3	3	6	50,0	50,0
Hautaus-toimen päällikkö	0	7	7	0,0	100,0
Henkilöstöpäällikkö	7	1	8	87,5	12,5
Kiinteistöjohtaja	1	4	5	20,0	80,0
Kiinteistöpäällikkö	1	31	32	3,1	96,9
Lapsityön johtaja	6	0	6	100,0	0,0
Nuorisotyönjohtaja	6	11	17	35,3	64,7
Talousjohtaja	16	30	46	34,8	65,2
Taluspäällikkö	196	111	307	63,8	36,2
Viestintäpäällikkö	2	4	6	33,3	66,7
	244	221	465	52,5	47,5
Kaikki yhteensä	1 109	1 753	2 862	38,7	61,3

Kaikkiaan kirkolla oli 21 292 työntekijää.

Lähde: Kirkon työmarkkinalaitos

Kirkolliskokous on kirkon ylin päättävä toimielin. Se käsittelee kirkon oppia ja työtä sekä kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta koskevia asioita. Kirkolliskokous päättää myös kirkon suhteista muihin kirkkoihin. Se voi antaa kirkon puolesta lausuntoja ja tehdä esityksiä valtioneuvostolle kirkon kannalta keskeisistä asioista. Vuonna 2008 Evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokousedustajista 28 prosenttia oli naisia.

Vuonna 2008 kuudesta kirkkoneuvoksesta vain yksi oli nainen (17 %). Kaikki yksitoista piispaa olivat miehiä. Kaikkiaan Evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinnon edustajista naisia oli 27 prosenttia.

Kirkolliskokous äänesti naispappeudesta vuosina 1963, 1976 ja 1984, mutta se hyväksyttiin vasta vuonna 1986, jolloin hyväksyminen sai tarvittavan 3/4 määräenemmistön. Ensimmäiset 94 naispappia vihittiin virkaansa kaksi vuotta myöhemmin maaliskuussa 1988.

Vuonna 2008 naisten osuus Evankelis-luterilaisen kirkon papistosta oli 37 prosenttia. Pastoreista naisia oli jo yli puolet, mutta kirkkoherroista vain yhdeksän prosenttia oli naisia. Kappalaisista naisia oli hieman yli kolmannes.

Evankelis-luterilaisen kirkon hallinnossa naisia oli hieman yli puolet. Kuudesta lapsityön johtajasta kaikki olivat naisia. Henkilöstöpäälliköistä lähes 90 prosenttia oli naisia. Myös talouspäälliköt olivat useimmin naisia, talouspäälliköistä 64 prosenttia oli naisia. Hautaustoimen seitsemän päällikköä olivat kaikki miehiä. Kiinteistöpäälliköistä vain kolme prosenttia oli naisia.

Suomen ortodoksinen kirkko

Ortodoksinen kirkon organisaatio poikkeaa evankelis-luterilaisesta kirkosta samoin kuin monien muiden kirkkokuntien organisaatio.

Naisten määrä Suomen ortodoksisessa kirkossa on hyvin vähäinen. Kirkolliskokousedustajista 27 prosenttia oli naisia vuonna 2008 ja kirkkohallituksen seitsemästä jäsenestä naisia oli kaksi.

Taulukko 10.2 Suomen ortodoksinen kirkon päättäjät 2008

	Lkm			%	
	Naisia	Miehiä	Yhteensä	Naisia	Miehiä
Kirkolliskokousedustajat	10	27	37	27	73
Kirkkohallituksen jäsenet	2	5	7	29	71

Lähde: Suomen ortodoksinen kirkko

Suomen Ekumeeninen Neuvosto

Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) on kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelin. SEN:n jäsenkunnan muodostavat

- 11 jäsenkirkkoa
- 5 tarkkailijakirkkoa
- 16 kumppanuusjärjestöä

Ekumenian tavoitteena on hajallaan elävän kristikunnan saattaminen keskinäiseen yhteyteen. Kristittyjen yhteys on sekä uskon että elämän yhteyttä.

Hallitus on valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Syyskokous valitsee hallituksen. Hallitus voi asettaa työjaoston sekä pysyviä ja tilapäisiä työryhmiä, joiden tehtävänä on valmistella asioita hallitukselle.

Taulukko 10.3 Suomen Ekumeenisen Neuvoston hallitus 2007–2009

	Yhteensä	Nainen	Mies
SEN:n hallitus			
puheenjohtaja	1		1
pj:n varajäsen	1		1
Vpj	3	1	2
Jäsenet	4	2	2
Yhteensä	9	3	6

Lähde: Suomen Ekumeeninen Neuvosto

Hallitus muodostetaan jäsenten edustajista siten, että hallituksessa on vähintään yksi jäsen luterilaisesta kirkosta, ortodoksisesta kirkosta, katolisesta kirkosta, suomenkielistä vapaata kristillisyyttä edustavasta yhteisöstä sekä ruotsinkielistä vapaata kristillisyyttä edustavasta yhteisöstä kustakin.

Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, kolme varapuheenjohtajaa sekä vähintään neljä ja enintään kuusi muuta jäsentä. Hallituksen jäsenellä on henkilökohtainen varaedustaja. Pääsihteerillä ja rahastonhoitajalla on hallituksessa läsnäolo- ja puheoikeus. Hallituksen toimikausi on kolme kalenterivuotta. Suomen Ekumeenisen Neuvoston hallituksen yhdeksästä jäsenestä naisia on kolmannes.

SEN:n hallituksen puheenjohtaja on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa Jukka Paarma. Hänen henkilökohtainen varajäsenensä on piispa Simo Peura (ev.-lut). Isä Heikki Huttunen on ensimmäinen Suomen ortodoksisen kirkon jäsen Suomen Ekumeenisen Neuvoston pääsihteerinä.

Suomen Ekumeenisella Neuvostolla on oma naisjaosto, joka on määräaikainen työryhmä. Jaoston tarkoituksena on tarjota mahdollisuus vuorovaikutukseen naisten hengellisen elämän alueilla sekä naisten tukeminen kirkoissa ja yhteiskunnassa sekä yhteisen kristillisen identiteetin vahvistaminen. Jaoston päätöksenteossa pyritään yksimielisyyteen (konsensus). Jos jaosto joutuu äänestämään, päätöksenteko tapahtuu yksinkertaisella ääntenenemmistöllä.

Naisjaoston jäsenkunta 2007–2009

- Pastori Eija Kemppi, puheenjohtaja, Suomen ev.lut. kirkko
- Pastori Raila Mantere, Suomen ev.lut. kirkko
- Hallintopäällikkö Marjatta Viirto, Suomen ortodoksinen kirkko
- TM Riina Nguyen, Suomen ortodoksinen kirkko
- FK Satu Lehtonen, sihteeri, Katolinen kirkko Suomessa
- FM Iris Rajamaa, Suomen Metodistikirkko
- Majuri Sirkka Paukku, Suomen Pelastusarmeija
- Seurakuntatyöntekijä Terhi Turkka, Suomen Adventtikirkko
- Teol. yo Monika Pensar-Granroth, NNKY liitto
- FM Leena Mäkitalo, Sinapinsiemen
- Teol. yo Niina Lehmusjärvi, Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto
- TM Anne Lagerstedt, Suomen kristillinen rauhanliike

Lähteitä

- Akava ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Elinsiirtoväen liikuntaliitto
Eurooppa-tiedotus
Europarlamenttivaalit 2004. Vaalit 2006. Tilastokeskus.
Finanssialan keskusliitto (FK)
Helsingin Sanomat 1.2.2009
Helsingin Sanomat 18.4.2009
Helsingin Sanomat 10.5.2009. Hallitusvalta Suomessa kuuluu miehille. Elina Kervinen
Hollu, Anne Maria, Luhtakallio, Eeva & Raevaara, Eeva, (2007) Sukupuolten valta/kunta. Poliitiikka, muutos ja vastarinta suomalaisissa kunnissa. Tampere: Vastapaino.
Hollu, Anne Maria & Saari, Milja (2009) Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. TANE-julkaisu (2009) 11.
Hyvinvointikatsaus 4/2003. Tasa-arvo: Naiset johdossa.
Hänninen-Salmelin, Eeva & Vanhala, Sinikka (1994): Nais- ja miesjohtajien eriytyneet työmarkkinat. Teoksessa Naiset huipulla, Tutkimuksia 206, Tilastokeskus, 23–24.
Kansaneläkelaitos
Kehitysvammaisten liikunta ja urheilu ry. (SKLU)
Kirkon työmarkkinalaitos
Koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt
Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhteistyö Cupore Julkaisuja 2/2004
Lehto, Anna-Maija & Sutela, Hanna (2008): Työolojen kolme vuosikymmentä. Työolotutkimusten tuloksia 1977–2008. Tilastokeskus.
Liikenne- ja viestintäministeriö
Lääketeollisuus ry
Lääninhallitukset
Maa- ja metsätalousministeriö
Maakuntaliitot
Metsäteollisuus ry
Mill, John Stuart, Naisen asema. Englanninkielisestä alkuteoksesta "The Subjection of Women" (1869) suomentanut Lyyli Vihervaara (1906), Helsinki 2004. Kustannus Oy Librum. Länsi-Savon Kirjapaino Oy. Mikkeli 1981.
MTV MEDIA
Nelonen Media

Nuori Suomi
Näkövammaisten keskusliitto
Oikeusministeriö
Opetusministeriö
Oppilaitostilastot 2008. Tilastokeskus.
Pikkala, Sari (toim.): Kunnat ja päättäjät. Kuntasuomi 2004 -tutkimuksia nro 9, NRO 85.
Presidentinvaali 2006. Vaalit 2007. Tilastokeskus.
Pulkkinen, Pia (toim.): *Naiset ja miehet vallankahvassa*. Päätöksentekoindikaattoreita eri hallinnon aloilta ja organisaatioista. Sukupuolten tasa-arvo 2000:003. Tilastokeskus.
Puolustusvoimat
Puolustusvoimien henkilöstötilinpäätös 2007
Rauhanturvajalehti 2/2009
Ruostetsaari, Ilkka. Naisten asema hallinnollisessa eliitissä 1991-2007. Esitys "Vaimoväestä virkamieseliittiin? Viisi vuosikymmentä hallintohistoriaa" -seminaarissa 1.9.2008
Sisäasiainministeriö
Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto
Sosiaali- ja terveysministeriö
Soveltava liikunta ry (SoveLi)
Suomen Akatemia
Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry
Suomen Eduskunta
Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN)
Suomen evankelis-luterilainen kirkko
Suomen Invalidien Urheiluliitto
Suomen Journalistiliitto
Suomen Kuntaliitto
Suomen Kuurojen Urheiluliitto Ry.
Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU)
Suomen Olympiakomitea
Suomen ortodoksinen kirkko
Suomen Pankki
Suomen Paralympiakomitea
Svenska Finlands Idrottsförbund (SFI)
Svenska synskadade
Taiteen keskustoimikunta
Talouselämä 18/2009
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta TANE. Sosiaali- ja terveysministeriö
Tasa-arvobarometri 2008. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2008:24

Tiirakari, Leeni & Sari Savikko (2005): Suomen naisen vuosisadat. Tiennäyttäjät.
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Tulonjakotilasto. Tilastokeskus
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työolotutkimus. Tilastokeskus
Työssäkäyntitilasto. Tilastokeskus
Työvoimatutkimus. Tilastokeskus
Työväen Urheiluliitto
Ulkoasiainministeriö
Vaaka vaaterissa? Sukupuolten tasa-arvo Suomessa 2006. Sukupuolten tasa-arvo
2007. Tilastokeskus.
Vaalitulokset. Tilastokeskus
Valtiokalenteri
Valtioneuvosto
Valtioneuvoston hankerekisteri
Valtiovarainministeriö
Yleisradio Oy
Yliopistot ja korkeakoulut
Ympäristöministeriö
Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB)

Internetlähteitä:

Elinkeinoelämän keskusliitto EK: www.ek.fi
Eurooppatiedotus, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea:
<http://www.eurooppa-tiedotus.fi/public/default.aspx?nodeid=37801&contentlan=1&culture=fi-FI>
Eurooppatiedotus, Euroopan unionin alueiden komitea:
<http://www.eurooppa-tiedotus.fi/public/default.aspx?nodeid=37802&contentlan=1&culture=fi-FI>
Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö AKAVA ry:
www.akava.fi
Maakuntien liitot: <http://www.reg.fi/>
www.nuorisuomi.fi
Oikeuslaitos: www.oikeus.fi
Opetusministeriö:
http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2008/09/education_at_a_glance2008.html
Puolustusvoimat: www.mil.fi

Rauhanturvaajalehti 2/2009:

www.rauhanturvaajalehti.fi/2-09/

Suomen Akatemia:

http://www.aka.fi/fi/A/Suomen-Akatemia/Organisaatio_/Akateemikot/

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry: www.sak.fi

Suomen Pankki:

http://www.bof.fi/fi/suomen_pankki/organisaatio/johtokunta/liikanen/index.htm?tab=ansioluettelo

Suomen Paralympiakomitea:

http://www.paralympia.fi/suomen_paralympiakomitea/

Suomen tasavallan presidentti: <http://www.presidentti.fi/>

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry: www.sttk.fi

Ulkoasiainministeriö: Kiertävät suurlähettiläät

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15877&contentlan=1&culture=fi-FI>

Valtioneuvosto:

<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/valtiosihteerit/fi.jsp>

<http://virtuoosi.pkky.fi/vilma/tyoelama/ehtosop.htm>

Tasa-arvotilastojen uusi julkaisu esittelee päätöksentekoi-
kaattoreita, jotka antavat tietoja päätöksenteosta sekä julki-
sella että yksityisellä sektorilla. Sen on tarkoitus vastata myös
hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa nostettuihin naisjohtajuutta
koskeviin kysymyksiin. Vertailtavuuden takia osa tarkastelta-
vista asioista on pyritty pitämään samanlaisina kuin aikaisem-
missä päätöksentekojulkaisuissa.

Julkaisussa käsitellään poliittista päätöksentekoa ja val-
tion-, kunnallis- ja muun aluehallinnon, korkeakoululaitoksen,
oikeuslaitoksen, työmarkkinajärjestöjen ja muiden keskeisten
järjestöjen, median, yritysten sekä kirkon johtoa.

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen, försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland, Sales Services
PO Box 4C
FI-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358 9 1734 2011
Fax +358 9 1734 2500
sales@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 1457-5604
ISBN 978-952-244-108-9
Tuotenumero 3288

